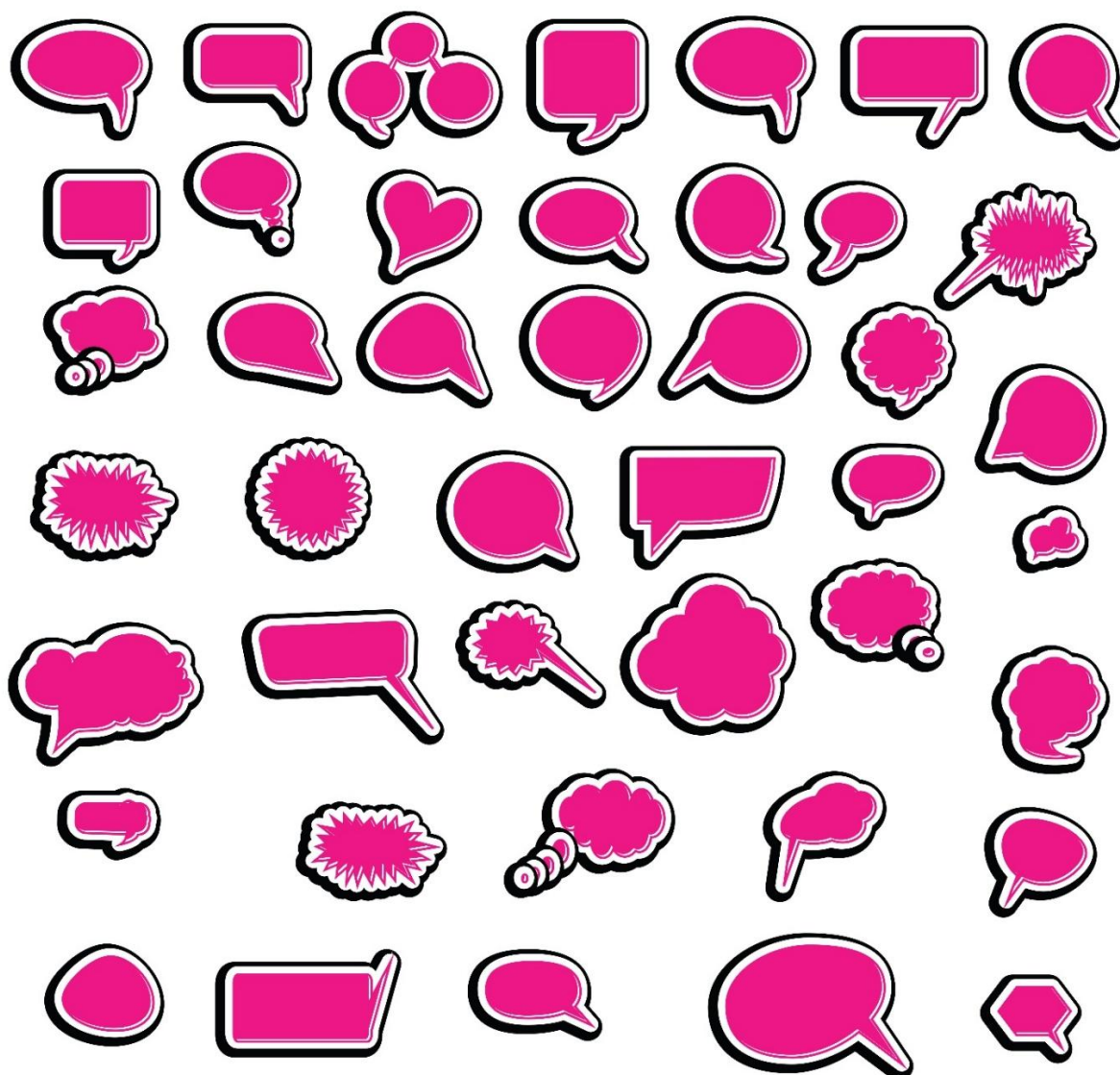

EWALUACJA WIELOLETNIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY SWP Z NGO W LATACH 2022– 2025

Raport z badania

Realizacja i opracowanie:

Referat Analiz i Rozwoju

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Zespół w składzie:

dr Mateusz Rutkowski

Marta Maliszewska

Joanna Zorn-Szumiło

Łukasz Mierzejewski

kontakt w sprawie dokumentu:

Referat Analiz i Rozwoju ROPS

dr Mateusz Rutkowski

tel. 58 326 87 54, e-mail: m.rutkowski@pomorskie.eu

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk

rops.pomorskie.eu

Zdjęcie na okładce: ©Depositphotos

*Badanie oraz raport zrealizowano w ramach projektu „Włączamy Pomorskie!”
w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus*

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Spis treści	2
Wykaz skrótów	6
Wprowadzenie	8
1. Najważniejsze informacje o Wieloletnim Programie Współpracy z NGO	10
2. Logika procesu ewaluacji Programu	19
3. Kondycja trzeciego sektora na Pomorzu: perspektywa wyników badań zleconych w latach 2022–2025	27
3.1. Co, do kogo i w jaki sposób? O działaniach, ich odbiorcach i sposobach docierania do nich	29
3.2. Dychotomia kompetencji. Kadry barierą i warunkiem rozwoju organizacji	31
3.3. Między środkami publicznymi a biznesem, czyli o współpracy organizacji z innymi podmiotami	34
3.4. Trzy kluczowe problemy i potrzeby organizacji: finanse, kadry i ich kwalifikacje	36
3.5. Podsumowanie: przetrwać czy rozwijać działania innowacyjne?	38
4. Start Programu w obliczu wychodzenia z pandemii COVID-19. Analiza <i>desk research</i>	41
4.1. Liczba organizacji. Wzrost w latach obowiązywania Programu	42
4.2. Kadry NGO – ogólnopolski kontekst	44
4.3. Kadry NGO w wojewódzkim zwierciadle	45
4.4. Pomorskie NGO – formy zatrudnienia	46
4.5. Kadry pomorskich NGO w świetle badań zleconych przez SWP	46
4.6. Od dyskusji do rozwiązań: NGO w procesie konsultacji społecznych	48
4.7. Frekwencja wyborcza (samorządowe, referenda lokalne) jako miara obywatelskości	50
4.8. Kształtując lokalną rzeczywistość: budżet obywatelski	53

4.9. Wsparcie organizacji pożytku publicznego: odpisy 1,5% podatku dochodowego	55
5. Analiza wskaźników realizacji Programu	58
5.1. Analiza wskaźników Wieloletniego Programu Współpracy	58
5.2. Analiza wskaźników Rocznych Programów Współpracy	59
6. Analiza aktywności i udziału w realizacji zadań publicznych przewidzianych w Programie	70
7. Ocena współpracy NGO z SWP – perspektywa organizacji pozarządowych, które skorzystały ze wsparcia grantowego	90
7.1. Charakterystyka organizacji	90
7.2. Aktywność obywatelska	103
7.3. Współpraca z innymi podmiotami i budowanie partnerstw	105
7.4. Współpraca z Urzędem Marszałkowskim	115
7.5. Ocena współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego	136
7.6. Podsumowanie	141
8. Ocena współpracy NGO z SWP – perspektywa jednostek SWP oraz departamentów UMWP realizujących zadania zawarte w Programie	146
8.1. Wsparcie dla NGO: spotkania, szkolenia i konkursy grantowe	156
8.2. W jaki sposób prowadzić dalszą współpracę? O rekomendacjach dla SWP i NGO	162
9. Podsumowanie: analiza efektów realizacji Programu w syntetycznym ujęciu	167
10. Wnioski końcowe i rekomendacje	171
11. Spis tabel	177
12. Spis wykresów	178
13. Aneks	182
Aneks 1. Szczegółowe zestawienie działów, rozdziałów i paragrafów klasyfikacji budżetowej objętych ewaluacją WPW	182
Aneks 2. Narzędzie sondażowe – ankieta skierowana do organizacji pozarządowych	184

Aneks 3. Narzędzie sondażowe – ankieta skierowana do jednostek/departamentów merytorycznych UMWP realizujących zadania przewidziane w Programie 207

Wykaz skrótów

COP	centrum organizacji pozarządowych
COVID-19	choroba zakaźna układu oddechowego wywołana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2 (ang. <i>coronavirus disease 2019</i>)
CUS	centrum usług społecznych
ES	ekonomia społeczna
DE	Departament Edukacji UMWP
DK	Departament Kultury UMWP
DNSH	Zasada „nie wyrządzaj znaczącej szkody” (ang. <i>Do No Significant Harm</i>) stanowiąca fundament europejskiego Zielonego Ładu, odnosząca się do wpływu na środowisko naturalne
DTS	Departament Turystyki i Sportu UMWP
DZ	Departament Zdrowia UMWP
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HIV	ludzki wirus niedoboru odporności (ang. <i>human immunodeficiency virus</i>)
JST	jednostki samorządu terytorialnego
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
NGO	organizacje pozarządowe
OPP	organizacje pożytku publicznego
OPS	ośrodek pomocy społecznej
PES	podmioty ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PROP	Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych
PS	przedsiębiorstwa społeczne

REGON	Rejestr Gospodarki Narodowej
RPS BZiWS	Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa społecznego i wrażliwości społecznej
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej UMWP
RPW	Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2022, 2023, 2024 lub 2025 (też: Program Roczny; Roczne Programy Współpracy)
SWP	Samorząd Województwa Pomorskiego
UG	Uniwersytet Gdański
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego (też: Urząd Marszałkowski)
US	Urząd Statystyczny
WPW	Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025 (też: Program, Wieloletni Program, Wieloletni Program Współpracy, Wieloletni Program Współpracy SWP z NGO, Program)

Wprowadzenie

Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął w listopadzie 2021 roku do realizacji Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025. Dokument ten wyrósł z potrzeby stworzenia wizji długofalowej współpracy oraz silnej potrzeby partnerstwa. Oba komponenty poprzez szereg różnorodnych działań rozwijano w latach obowiązywania Programu. Teraz nadszedł czas, by przyrzeć się doświadczeniom ostatnich lat współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z sektorem obywatelskim i podjąć wysiłek ich oceny w dwóch wymiarach. Pierwszy, to zmiana potencjału instytucjonalnego organizacji pozarządowych. Drugi zaś, to zmiany w obszarze aktywności obywatelskiej mieszkańców i mieszanek regionu.

Cel ten, przez niemal 3 kwartały 2026 roku realizowaliśmy pracując nad ewaluacją wspomnianego Programu. Zadanie to nie należało do łatwych z wielu względów, o których więcej napisaliśmy w tym raporcie. Próby oceny interwencji programowej nie zawsze kończyły się uzyskaniem jednoznacznej lub jakiegokolwiek odpowiedzi. Pracując nad ewaluacją skupialiśmy się przede wszystkim na tym, by jak najlepiej opisać zmiany, które dokonały się w sektorze pozarządowym na Pomorzu w latach 2022–2025. Efekty tego procesu prezentujemy w dziesięciu kolejnych rozdziałach.

Rozpoczynamy je od przybliżenia najważniejszych informacji o Wieloletnim Programie Współpracy, by w kolejnym rozdziale sprawnie opisać logikę procesu jego oceny. Kolejne rozdziały raportu są mini-sprawozdaniami z poszczególnych elementów badania ewaluacyjnego. W rozdziale trzecim przedstawiamy najważniejsze ustalenia zleconych badań własnych z lat 2022–2025 dotyczących szeroko pojętej sytuacji trzeciego sektora w regionie. Następnie w naszą opowieść o zmianach w sektorze wplątujemy rezultaty analizy danych zastanych (*desk research*) pochodzących z różnych źródeł. Nieodłącznym elementem każdej ewaluacji jest analiza wskaźników. W naszym przypadku były to wskaźniki programów – Wieloletniego oraz Rocznych, o których traktuje rozdział piąty. Ważnych danych do oceny interwencji programowej dostarczyły Sprawozdania z realizacji budżetu Województwa Pomorskiego, obejmujące również wydatki na współpracę z NGO. Ich analizę zawiera rozdział szósty. W rozdziałach siódmym i ósmym sprawozdajemy wyniki własnego badania ewaluacyjnego, w którym

uczestniczyły dwie grupy: organizacje, które w okresie obowiązywania Programu otrzymały minimum jedno dofinansowanie do realizacji zadania publicznego oraz pracownice/pracownicy jednostek/departamentów merytorycznych UMWP realizujących zapisy Programu w praktyce.

Ten wieloelementowy patchwork badawczo-analityczny porządkujemy w rozdziale dziewiątym, w którym znajduje się syntetyczne podsumowanie całego procesu badawczego. W oparciu o nie sformułowaliśmy wnioski końcowe i rekomendacje (rozdział 10), które powinny stanowić punkt wyjścia do planowania interwencji programowych oraz współpracy SWP z NGO w kolejnej perspektywie.

Dziękujemy wszystkim osobom aktywnie zaangażowanym w przygotowanie i realizację badania ewaluacyjnego. Każda rozmowa o pomorskim sektorze pozarządowym przynosiła kolejne pytania, a w ich rezultacie – także odpowiedzi.

Odrębne podziękowania kierujemy do pomorskich organizacji pozarządowych, jednak nie tylko za udział w sondażu. Dziękujemy Wam przede wszystkim za Wasze trwanie i wiarę w to, że wspólnymi wysiłkami możliwe jest kreowanie społeczeństwa obywatelskiego – bardziej równego, wrażliwego, otwartego na potrzeby drugiego człowieka i jego/jej społeczną inkluzję.

Autorki i Autorzy raportu

1. Najważniejsze informacje o Wieloletnim Programie Współpracy z NGO

Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025 został przyjęty 29 listopada 2021 roku przez Sejmik Województwa Pomorskiego w drodze uchwały (463/XXXVIII/21). Opracowanie Programu było zadaniem Zespołu Międzysektorowego, który składał się z przedstawicieli/-ek: UMWP, Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych.

Jako główny cel realizacji WPW określono wzrost potencjału instytucjonalnego organizacji pozarządowych, wzmocnienie aktywności i kompetencji obywatelskich na Pomorzu w ramach otwartej wspólnoty regionalnej. Dla lepszego zarządzania operacyjnego na poziomie realizacji Programu cel główny został skonkretyzowany w sześciu celach szczegółowych:

1. wzmacnianie aktywności obywatelskiej i współzarządzania rozwojem lokalnym;
2. edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych;
3. wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz wzmocnienia instytucjonalnego potencjału trzeciego sektora;
4. wspieranie udziału organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych oraz kreowaniu polityk publicznych zgodnie z Pomorskim Systemem Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych, Modelem Kontraktowania Usług Społecznych oraz Modelem Współpracy Administracji Publicznej i Organizacji Pozarządowych;
5. wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy;
6. wzmocnienie roli i sprawności działania pełnomocników i koordynatorów ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz osób odpowiadających za współpracę z organizacjami pozarządowymi na każdym poziomie samorządu terytorialnego.

Wieloletni Program Współpracy miał zatem określać kierunki interwencji, zakres współpracy oraz zaangażowania w realizację zadań publicznych trzeciego sektora w regionie.

Sektor ten jest bowiem jednym z filarów prowadzenia skutecznej polityki regionalnej, w szczególności polityki społecznej. Potencjały oraz potrzeby sektora dostrzeżono w najważniejszym dokumencie strategicznym w regionie – Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Sektor pozarządowy nie tylko partycypował w przygotowaniu tego dokumentu, lecz wybrzmiał w wielu jego punktach: zasadach horyzontalnych, przesłankach realizacji poszczególnych celów operacyjnych czy w końcu, także w planowanych działaniach, w szczególności w charakterze podmiotów współrealizujących przedsięwzięcia.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest również ważnym komponentem realizacji Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej (RPS BZiWS). Ich rolę określono w poszczególnych działaniach obszarowych, m.in. budowania kompetencji pracowników NGO do prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie ochrony zdrowia, rozwoju usług zdrowotnych w formule zdeinstytucjonalizowanej czy budowania zaufania do NGO poprzez aktywności informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na przeciwdziałanie wykluczeniu imigrantów.

Uwagę zwraca przede wszystkim Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej, w którym podkreślono rolę NGO, jako podmiotów będących najbliższą osobą zamieszkującą województwo, w tym ich problemów i potrzeb. Działania tego Priorytetu zmierzają do poprawy efektywności i innowacyjności organizacji pozarządowych oraz kompleksowego wsparcia wolontariatu, jako istotnej siły napędowej działalności NGO.

Operacyjnie Wieloletni Program Współpracy SWP z NGO realizowano poprzez Roczne Programy Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi. Programy te przyjmowano na kolejne lata obowiązywania (2022, 2023, 2024, 2025) spełniając ustawowo określoną regułę, uchwalania do 30 listopada roku poprzedzającego jego realizację.

Zasadniczo cele Rocznych Programów były zbieżne z celami określonymi w Programie Wieloletnim, z zastrzeżeniem, że ich brzmienie nie zawsze literalnie wpisywało się w Program Wieloletni. Taki zabieg jest działaniem uzasadnionym z perspektywy zmieniającej się sytuacji społecznej, biorąc pod uwagę choćby agresję zbrojną Rosji na Ukrainę, wiążącą się z napływem do województwa osób z doświadczeniem migracyjnym. W tym przypadku Program Wieloletni należy traktować jako narzędzie ramowe, zaś Programy Roczne jako plany operacyjne. Opisywane zmiany obrazuje szczegółowa analiza zapisów celów w Programach Rocznych, której rezultaty zostaną przedstawione poniżej.

Roczny Program Współpracy na rok 2022 obejmował siedem celów szczegółowych:

1. Wzmacnianie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społeczności lokalnych w zakresie dialogu obywatelskiego, procesu konsultacji społecznych oraz możliwości wymiany tej wiedzy, jak również w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych.
2. Wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027.
3. Wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy.
4. Edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych.
5. Wzrost potencjału instytucjonalnego pomorskich organizacji pozarządowych.
6. Ułatwienie mieszkańcom Pomorza dostępu do usług społecznych w warunkach epidemii i innych nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych.
7. Tworzenie dla mieszkańców Pomorza warunków do aktywności obywatelskiej, zgodnie z zasadami równego traktowania – bez względu na płeć, wyznanie, sprawność, pochodzenie etniczne i narodowe, czy wiek, w szczególności w warunkach epidemii i innych nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych.

W 2023 roku przekształcono cel piąty z 2022 roku, który stał się na kolejne lata celem pierwszym w brzmieniu: „poprawa integracji sektora obywatelskiego oraz wzrost siły instytucjonalno-operacyjnej pomorskich organizacji pozarządowych, m.in.

poprzez wzmocnienie działań na rzecz ich niezależności finansowej, poszerzenie sieci współpracy federacji, ciał dialogu społecznego oraz partnerstw”. Brzmienie pozostałych celów nie uległo zmianom, zmodyfikowano jedynie ich numerację – rosnąco o jeden, adekwatnie do wprowadzenia nowego celu pierwszego.

W 2024 roku zakres celów ograniczono do sześciu punktów, czego dokonano poprzez połączenie celów trzeciego i piątego z 2023 roku w jeden cel trzeci o nazwie: „edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych oraz wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027 zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju”. Tym samym ówczesny cel szósty stał się piątym, a siódmy – szóstym.

Ostatni rok realizacji Programu nie wiązał się ze zmianami w treści celów szczegółowych – pozostawiono układ z roku 2024. Szczegółowe zapisy oraz zmiany przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Cele szczegółowe RPW w latach 2022–2025

nr celu	2022	2023	2024	2025
1	wzmacnianie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społeczności lokalnych w zakresie dialogu obywatelskiego, procesu konsultacji społecznych oraz możliwości wymiany tej wiedzy, jak również w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych	poprawa integracji sektora obywatelskiego oraz wzrost siły instytucjonalno-operacyjnej pomorskich organizacji pozarządowych , m.in. poprzez wzmocnienie działań na rzecz ich niezależności finansowej, poszerzenie sieci współpracy federacji, ciał dialogu społecznego oraz partnerstw	poprawa integracji sektora obywatelskiego oraz wzrost znaczenia siły instytucjonalno-operacyjnej pomorskich organizacji pozarządowych , m.in. poprzez wzmocnienie działań na rzecz ich niezależności finansowej, poszerzenie sieci współpracy federacji, ciał dialogu społecznego oraz partnerstw	poprawa integracji sektora obywatelskiego oraz wzrost znaczenia i siły instytucjonalno-operacyjnej pomorskich organizacji pozarządowych , m.in. poprzez wzmocnienie działań na rzecz ich niezależności finansowej, poszerzenie sieci współpracy federacji, ciał dialogu społecznego oraz partnerstw

nr celu	2022	2023	2024	2025
2	wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027	wzmacnianie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społeczności lokalnych w zakresie dialogu obywatelskiego, procesu konsultacji społecznych oraz możliwości wymiany tej wiedzy, jak również w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych	wzmacnianie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społeczności lokalnych w zakresie dialogu obywatelskiego, procesu konsultacji społecznych oraz możliwości wymiany tej wiedzy, jak również w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych	wzmacnianie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społeczności lokalnych w zakresie dialogu obywatelskiego, procesu konsultacji społecznych oraz możliwości wymiany tej wiedzy, jak również w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych

nr celu	2022	2023	2024	2025
3	wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy	wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027	edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych oraz wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027 zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju	edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych oraz wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działania obywatelskie z różnych źródeł, w tym z funduszy europejskich w okresie programowania 2021–2027, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
4	edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych	wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz	wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz	wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz

nr celu	2022	2023	2024	2025
		upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy	upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy	upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy
5	wzrost potencjału instytucjonalnego pomorskich organizacji pozarządowych	edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych	ułatwianie mieszkańcom Pomorza dostępu do usług społecznych, w szczególności w sytuacjach nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych	ułatwienie mieszkańcom Pomorza dostępu do usług społecznych, w szczególności w sytuacjach nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych
6	ułatwienie mieszkańcom Pomorza dostępu do usług społecznych w warunkach epidemii i innych nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych	ułatwianie mieszkańcom Pomorza dostępu do usług społecznych, w szczególności w sytuacjach nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych	tworzenie dla mieszkańców Pomorza warunków do aktywności obywatelskiej, zgodnie z zasadami równego traktowania	tworzenie dla mieszkańców Pomorza warunków do aktywności obywatelskiej, zgodnie z zasadami równego traktowania

nr celu	2022	2023	2024	2025
7	tworzenie dla mieszkańców Pomorza warunków do aktywności obywatelskiej, zgodnie z zasadami równego traktowania – bez względu na płeć, wyznanie, sprawność, pochodzenie etniczne i narodowe, czy wiek, w szczególności w warunkach epidemii i innych nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych	tworzenie dla mieszkańców Pomorza warunków do aktywności obywatelskiej, zgodnie z zasadami równego traktowania – bez względu na płeć, wyznanie, sprawność, pochodzenie etniczne i narodowe, czy wiek, w szczególności w warunkach zagrożenia epidemicznego i innych nieprzewidzianych zdarzeń kryzysowych	BRAK	BRAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

2. Logika procesu ewaluacji Programu

Planowanie ewaluacji Wieloletniego Programu Współpracy było procesem długotrwałym i wymagającym łączenia różnych kontekstów dotyczących sfery merytorycznej, jak i technicznej możliwości realizacji.

W treści Programu określono, że jego ocena zostanie dokonana na podstawie:

- a) kwestionariusza ankiety skierowanej do departamentów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań i działań wymienionych w Programie,
- b) analizy dokumentów składanych przez: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, departamenty Urzędu zaangażowane w realizację zadań Programu,
- c) monitorowania działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i Samorząd.

Planując proces ewaluacji zidentyfikowaliśmy kilka trudności związanych z ogólnością zapisów Programu. Nie określono bowiem w Programie w sposób precyzyjny, jakie dokumenty wymienione w podpunkcie b powyżej należy poddać analizie (a kolejne zagrożenia w tym obszarze to: ocena możliwości ich pozyskania i wykorzystania do celów badawczych, a także zachowanie poufności/anonimizacja danych przed ich publikacją w formie raportu). Równie nieprecyzyjnie określono narzędzie oceny w podpunkcie c powyżej – nie wskazano w jaki sposób dokonać systematycznej oceny działań NGO w regionie (których zgodnie z danymi GUS za 2025 rok było ponad 11 tysięcy), Samorządu oraz JST (co z kolei oznaczałoby pozyskiwanie systematycznych danych i ich analizę od wszystkich 123 gmin oraz 16 powiatów).

W odpowiedzi na te trudności postanowiliśmy rozszerzyć zakres analizowanych danych oraz zaplanować część badania własnego w taki sposób, by obejmowało ocenę zmian dokonanych w analizowanym okresie. Także w tym obszarze napotkaliśmy trudności, m.in. brak dostępu do danych opisujących konkretne zjawisko zdefiniowane w Programie. W takich sytuacjach poszukiwaliśmy alternatywnych danych, które mogłyby opisać interesujące zagadnienie. Ponieważ nie zawsze były one dostępne dla właściwych okresów, analizie poddawaliśmy dane najbliższe okresom realizacji Programu.

Pytanie badawcze, na które poszukiwaliśmy odpowiedzi w procesie ewaluacji Programu sformułowaliśmy w następujący sposób: Jakie są rezultaty interwencji podjętych w ramach Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025? Wspomagająco dla działań ewaluacyjnych określiliśmy pytania szczegółowe:

- a) W jaki sposób w latach 2022–2025 zmienił się potencjał pomorskich organizacji pozarządowych?
- b) Jak zmiany te oceniają organizacje pozarządowe objęte interwencją Programu?
- c) Jak zmiany te oceniają przedstawiciele/przedstawicielki jednostek/departamentów merytorycznych UMWP realizujących zapisy Programu?
- d) Jakie zmiany przyniosły interwencje podjęte w ramach celów szczegółowych Programu?

Poszukując odpowiedzi na sformułowane wyżej pytania badawcze oraz planując opisany w dalszej części rozdziału proces ewaluacji koncentrowaliśmy się na celach szczegółowych WPW. Stosowaliśmy kryterium najwyższego dopasowania danych do celów, ponieważ najczęściej dane nie odpowiadały w sposób bezpośredni poszczególnym celom szczegółowym. By zobrazować logikę doboru, prezentujemy poniżej przykładowe obszary danych, które uznaliśmy za odpowiadające (w różnym stopniu) na kwestie zawarte w celach szczegółowych (niejednokrotnie są one ze sobą powiązane):

- a) wzmacnianie aktywności obywatelskiej i współzarządzania rozwojem lokalnym:
 - a. liczba organizacji w rejestrze,
 - b. odpisy 1,5% podatku,
 - c. frekwencja wyborcza,
- b) edukowanie w zakresie realizacji zadań publicznych:
 - a. ocena jakości szkoleń i warsztatów dla NGO organizowanych przez SWP,
 - b. zmiany struktury budżetów NGO,
- c) wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz wzmocnienia instytucjonalnego potencjału trzeciego sektora:

- a. liczba organizacji, które uzyskały dofinansowanie realizacji zadań publicznych,
 - b. patronaty Marszałka Województwa Pomorskiego,
- d) wspieranie udziału organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych oraz kreowaniu polityk publicznych zgodnie z Pomorskim Systemem Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych, Modelem Kontraktowania Usług Społecznych oraz Modelem Współpracy Administracji Publicznej i Organizacji Pozarządowych:
 - a. liczba/odsetek organizacji, które poza wsparciem SWP realizują inne usługi na poziomie lokalnym,
 - b. dane dotyczące Celu szczegółowego 3 (ppkt. c),
- e) wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy,
 - a. udział NGO w konsultacjach społecznych,
 - b. skala współpracy NGO z JST i biznesem,
- f) wzmocnienie roli i sprawności działania pełnomocników i koordynatorów ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz osób odpowiadających za współpracę z organizacjami pozarządowymi na każdym poziomie samorządu terytorialnego:
 - a. ocena współpracy z pełnomocnikami/koordynatorami ds. organizacji pozarządowych przez NGO objęte wsparciem SWP.

Badanie ewaluacyjne pomyśleliśmy jako proces składający się z pięciu elementów: analizy danych zastanych (*desk research*), analizy wyników obszarowych badań zleconych przez ROPS/UMWP, analizy aktywności i udziału w realizacji zadań publicznych przewidzianych w Programie, badanie sondażowe organizacji pozarządowych oraz badanie sondażowe jednostek/departamentów realizujących zapisy Programu¹.

Desk research. Analizę przeprowadziliśmy wykorzystując ogólnodostępne źródła danych:

¹ Zgodnie z zapisami WPW ewaluacja miała obejmować także m.in. analizę dokumentów składanych przez organizacje pozarządowe. Z uwagi na konieczność optymalizacji zasobów oraz dostosowania się do bieżących uwarunkowań realizacyjnych, ten element badania został pominięty.

- Bank Danych Lokalnych,
- opracowania tematyczne Głównego Urzędu Statystycznego,
- opracowania tematyczne Urzędu Statystycznego w Gdańsku,
- dane Państwowej Komisji Wyborczej,
- dane Krajowej Administracji Skarbowej,
- sprawozdania z realizacji Rocznych Programów Współpracy,
- oraz inne raporty dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i kondycji III sektora.

Wybierając dane stosowaliśmy kryterium najwyższego dopasowania względem obszarów WPW. Dane te niejednokrotnie uzupełniały luki w posiadanej wiedzy, pozwoliły, choćby w sposób kontekstowy przybliżyć się do odpowiedzi na pytania o zmiany, które z perspektywy poszczególnych celów szczegółowych, dokonały się w rezultacie interwencji programowej.

Analiza wyników obszarowych badań zleconych przez ROPS/UMWP. Zgodnie z zapisami WPW ewaluacja miała zostać dokonana na podstawie badań i analiz monitorujących kondycję III sektora w regionie. W okresie obowiązywania Programu ROPS/UMWP zlecił przeprowadzenie następujących badań trzeciego sektora:

- „Kondycja III sektora w województwie pomorskim 2020/2021”,
- „Potencjał pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych” w 2025 roku.

Badania przeprowadziły różne podmioty, a ich obszar tematyczny, choć w wielu punktach był wspólny, to posiadał wiele odrębnych wątków. Różnice dotyczyły już samych celów badawczych, a w dalszej kolejności choćby sposobu doboru próby. Nie były to zatem badania podłużne, które umożliwiłyby bezpośrednią ocenę sytuacji pomorskich organizacji pozarządowych w dłuższej perspektywie czasu. Mając na uwadze owe różnice, analiza wyników obu badań nie miała dotyczyć zmian w organizacjach na przestrzeni lat, lecz być próbą prześledzenia tendencji i punktów wspólnych dla organizacji w 2021 i 2025 roku.

Analiza aktywności i udziału w realizacji zadań publicznych przewidzianych w Programie. Analizie poddaliśmy dane zawarte w Sprawozdaniach z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za każdy rok okresu realizacji Programu.

Zgodnie z obowiązującym przepisami, sprawozdanie za zakończony rok budżetowy przedstawia się organowi stanowiącemu oraz regionalnej izbie obrachunkowej do 31 marca roku następującego po zakończonym roku budżetowym.

W sprawozdaniu zawiera się szczegółowe informacje, także dotyczące wydatków na szeroko pojętą współpracę z organizacjami pozarządowymi. W szczególności są to dane o dotacjach dla podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych, wśród których znajdują się również organizacje pozarządowe.

Interesowały nas m.in.: liczba zrealizowanych zadań, w tym ich zmiany w poszczególnych latach, kwoty wydatków, różnice między kwotami planowanymi a wydatkowanymi, liczba i zmienność podmiotów realizujących zadania publiczne oraz zmienność/powtarzalność zadań zrealizowanych przez poszczególne organizacje w okresie obowiązywania Programu.

Szczegółowe zestawienie działów, rozdziałów i paragrafów klasyfikacji budżetowej objętych ewaluacją WPW zamieszczono w aneksie raportu.

Badanie sondażowe organizacji pozarządowych. Ankietyzacją objęliśmy wyłącznie organizacje pozarządowe, które zrealizowały zadania publiczne z dofinansowaniem ze środków Samorządu Województwa Pomorskiego (lub przekazanych za jego pośrednictwem). Ich listę sporządziliśmy w oparciu o dane zawarte w Sprawozdaniach z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za każdy rok okresu realizacji Programu. Były to zatem podmioty opisane w poprzednim elemencie badania ewaluacyjnego, tj. analizie aktywności i udziału w realizacji zadań publicznych przewidzianych w Programie. Wobec tego dobór miał charakter celowy.

Taki dobór próby podyktowany był dwoma czynnikami. Pierwszym z nich był czynnik dotarcia do respondentów. Współpraca przy realizacji badania pn. „Potencjał pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych” zleconego Pracowni Realizacji Badań Socjologicznych Uniwersytetu Gdańskiego pokazała wysoką nieaktualność ogólnych baz organizacji pozarządowych (KRS, REGON), a także dotarcia do nich. W przypadku zastosowanej metody doboru próby prawdopodobieństwo posiadania aktualnych danych i dotarcia do podmiotów była wysoka, niemal stuprocentowa. Dane te były bowiem w posiadaniu departamentów merytorycznych realizujących konkursy grantowe, a ich pozyskanie nie sprawiło trudności. Czynnik drugi wiązał się z przedmiotem ewaluacji – Wieloletnim

Programem Współpracy, wobec czego ocenie należało poddać przede wszystkim podmioty, które podjęły działania w oparciu o WPW.

Baza podmiotów do badania sondażowego obejmowała 383 podmioty. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że jej liczebność znacząco różni się od liczby zrealizowanych zadań, o których mowa w opisie poprzedniego elementu badania ewaluacyjnego, co wynika z uporządkowania bazy adresów. Część organizacji realizowała więcej niż jedno zadanie w okresie obowiązywania Programu, stanowiąc jednak jeden podmiot do badania. Wśród 383 organizacji: 13 adresów okazało się błędnych lub niepoprawnych (mimo wcześniejszej kilkietapowej weryfikacji poprawności danych), natomiast w kilku przypadkach po otrzymaniu automatycznej informacji zwrotnej skierowano zaproszenie na alternatywny adres.

Prośbę o wypełnienie ankiety skierowaliśmy do ww. organizacji pozarządowych drogą mailową. Każda spośród 370 organizacji otrzymała indywidualną wiadomość (w miejsce standardowej wysyłki seryjnej). Wiadomość zawierała link do ankiety zamieszczonej na platformie Google Forms. Wykorzystanie tej platformy było podyktowane możliwościami technicznymi i organizacyjnymi, zapewnieniem respondentom anonimowości, a także zmniejszeniem ryzyka, że wiadomość trafi do spamu. W treści wiadomości zamieściliśmy także list uwierzytelniający, podpisany przez Zastępczynię Dyrektora ROPS z zachętą do wypełnienia ankiety. Narzędzie wykorzystane do badania zamieściliśmy w aneksie do raportu.

Formularz przyjmował odpowiedzi w okresie 29 lipca–5 sierpnia 2026 roku, zapewniając respondentom o jeden dzień więcej na wypełnienie niż określono w zaproszeniu e-mail. Osiągnięto poziom 56 wypełnień, co ze względu na krótki czas, sezon urlopowy oraz liczbę podmiotów objętych sondażem należy uznać za wynik wysoce zadowalający (*respond rate* na poziomie 15,1% w 7 dni kalendarzowych).

Badanie sondażowe jednostek/departamentów realizujących zapisy Programu.

Ankietyzacją objęliśmy jednostki/departamenty merytoryczne, które wskazano w Programie jako odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań. Wśród nich znalazły się: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Zdrowia UMWP, Departament Kultury UMWP, Departament Edukacji UMWP, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP, Departament Turystyki i Sportu

UMWP, Kancelaria Marszałka Województwa UMWP, Departament Środowiska i Rolnictwa UMWP, Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego UMWP, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy.

Prośbę o wypełnienie ankiety skierowaliśmy do ww. departamentów/jednostek przyjmując założenie, że wypełnić ją mają wszyscy pracownicy/-e, którzy w latach 2022–2025 w ramach obowiązków służbowych współpracowali z organizacjami pozarządowymi, niezależnie od jej formy. Prośba ta zawierała również komunikat, by każda osoba indywidualnie wypełniła ankietę, opierając się na własnych doświadczeniach i refleksjach, a nie prezentowała wspólnego stanowiska danego departamentu/danej jednostki. W ten sposób chcieliśmy uniknąć uogólnienia opinii i doświadczeń, które wybrzmiałyby w sytuacji wypełniania jednej, zbiorowej ankiety przez każdą jednostkę/każdy departament.

Biorąc pod uwagę możliwości techniczne i organizacyjne, narzędzie umieściliśmy na platformie Google Forms, a link do formularza przesłaliśmy drogą e-mailową wraz z wiadomością zapraszającą do udziału. Wykorzystanie tej platformy oraz uniwersalnego dla wszystkich jednostek/departamentów narzędzia badawczego (zamieszczonego w aneksie) pozwoliły zachować anonimowość i spójność przekazywanych opinii, co stanowiło poważne wyzwanie, biorąc pod uwagę różnorodność realizowanych przez nie przedsięwzięć. Na etapie planowania oceniliśmy, że ważniejsze jest zapewnienie respondentom anonimowości niż uzyskanie pojedynczych opinii o poszczególnych zadaniach.

Ankieta składała się z siedemnastu pytań dotyczących różnych obszarów, m.in.: częstotliwości kontaktów z różnymi grupami interesariuszy, kontaktów i form współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizacji konkursów grantowych, a także określenia obszarów wymagających doskonalenia oraz rekomendacji – zarówno dla Samorządu Województwa Pomorskiego, jak i organizacji pozarządowych.

Formularz przyjmował odpowiedzi w okresie 30 lipca–5 sierpnia 2026 roku, zapewniając respondentom o jeden dzień więcej na wypełnienie niż określono w zaproszeniu e-mail. Osiągnięto poziom 15 wypełnień, co ze względu na krótki czas, sezon urlopowy oraz liczbę jednostek/departamentów objętych sondażem

należy uznać za wynik dobry. Podkreślić należy, że w odpowiedzi na zaproszenie do wypełnienia ankiety Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy udzielił informacji zwrotnej o nierealizowaniu zadań we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Skonstruowany powyżej obraz procesu badawczego ewaluacji uzupełniła analiza dwóch rodzajów wskaźników: Wieloletniego Programu Współpracy oraz Rocznych Programów Współpracy.

Każdy z opisanych elementów ewaluacji WPW to odrębny rozdział raportu, stanowiący jego analityczną część. W oparciu o dokonane w nich obserwacje dokonaliśmy syntetycznego podsumowania uwzględniając zapisy celów: ogólnego i szczegółowych, a w dalszej kolejności sformułowaliśmy ogólne wnioski i rekomendacje.

3. Kondycja trzeciego sektora na Pomorzu: perspektywa wyników badań zleconych w latach 2022–2025

W grudniu 2022 roku opublikowano raport z badania „Kondycja III sektora w województwie pomorskim 2020/2021”, które składało się z dwóch części – ilościowej i jakościowej. Badanie ankietowe przeprowadzono wśród 201 organizacji i zebrano informacje na temat: funkcjonowania (również w czasie pandemii) podmiotów, personelu, finansów i specyfiki współpracy z innymi sektorami. W sposób ilościowy zbadano opinie na temat bieżącej kondycji sektora². Badanie jakościowe obejmowało dwa wywiady grupowe i osiem indywidualnych wywiadów z ekspertami (profesorowie nauk społecznych, radni rady powiatowej, rady senioralnej, rady organizacji pozarządowych, doradcy w COP, prezes stowarzyszenia, członkowie PROP, wiceprezydent miasta, szefowie lokalnych organizacji)³. W wywiadach dokonywano oceny sytuacji organizacji (trudności, źródła finansowania, inspiracje, zasoby materialne i osobowe), wpływu pandemii COVID-19, ekonomizacji funkcjonowania organizacji, relacji z innymi sektorami czy systemu wsparcia w województwie⁴. Badacze zestawili obserwacje z roku 2021 z danymi raportu z 2018 roku, podejmującego podobne zagadnienia.

„Raport z badań potencjału pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych” został przygotowany na przełomie 2025 i 2026 roku. W jego ramach, metodą sondażu internetowego przeprowadzono badanie ilościowe – zebrano 208 kompletnie wypełnionych kwestionariuszy. Dobór organizacji do badania był losowy, na podstawie bazy REGON⁵. Pytano o: ogólne informacje na temat organizacji (zasięg działań, personel, liczbę wolontariuszy), bariery, wyzwania, zasoby (materialne i ludzkie), genezę i sposób funkcjonowania w otoczeniu społecznym/lokalnym, ocenę ich zdolności do przystosowania się do zmieniających się warunków polityki społecznej, źródła finansowania, współpracę z innymi

² Boczoń J., Stachura K., *Kondycja III sektora w województwie pomorskim 2020/2021*, Gdańsk 2022, s. 5, dostępny: <https://rops.pomorskie.eu/wp-content/uploads/2023/03/KONDYCJA-III-SEKTORA-W-WOJ-POM. 2020-2021.pdf>.

³ Tamże, s. 66.

⁴ Tamże, s. 79.

⁵ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań potencjału pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych*, Pracownia Realizacji Badań Socjologicznych Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2026, s. 19, dostępny: <https://rops.pomorskie.eu/2026/07/14/pomorskie-ngo-a-uslugi-spoeczne-co-mowia-wyniki-badan/>.

podmiotami. Badanie jakościowe zostało przeprowadzone w dwóch formach – jako wywiady indywidualne i grupowe z przedstawicielami organizacji. Przeprowadzono 52 pogłębione wywiady indywidualne na temat motywacji działania, doświadczeń i barier w zakresie świadczenia usług społecznych. Poruszano tematy historii organizacji, formy prawnej, finansowania, codzienności, usług społecznych prowadzonych przez organizację, sposobów diagnozowania potrzeb, oczekiwań społeczeństwa w stosunku do organizacji, planów na przyszłość, oczekiwanego wsparcia w wykonywaniu tych planów, relacji z organizacjami parasolowymi⁶. Wywiady grupowe były podzielone na sekcje w zależności od typu beneficjenta organizacji (rodziny i dzieci, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności, osoby w wieku senioralnym, osoby z niepełnosprawnościami). Pytania obejmowały obszary takie jak: historia organizacji, codzienność i organizacja pracy, źródła finansowania, działania i doświadczenie w usługach społecznych/zdrowotnych, relacje z OPS i CUS, diagnoza potrzeb i luki w systemie usług społecznych, wsparcie organizacji pozarządowych. Badanie jakościowe pozwoliło zidentyfikować główne wątki tematyczne wykorzystane do późniejszej analizy. Dobór respondentów do indywidualnych wywiadów pogłębionych był losowy na podstawie bazy REGON, zaś do wywiadów grupowych celowy.

Pomimo koncentracji w drugim projekcie na aspekty związane z potencjałem i możliwościami realizacji usług społecznych, wiele obszarów tematycznych powielало się z tymi, zawartymi w raporcie pt. „Kondycja III sektora...” z 2022 roku. Metodologia obu badań również była podobna. Mając na uwadze różnice w między innymi celach badawczych⁷, nie chcemy analizować zmian w organizacjach na przestrzeni lat. Będzie to bardziej próba prześledzenia tendencji, punktów wspólnych w obu badaniach, uchwycenia najważniejszych postulatów formułowanych w latach 2021 i 2025 po to, by pokazać sytuację organizacji w momencie projektowania i końca

⁶ Tamże, s. 12-13.

⁷ Różnice przede wszystkim polegają na: doborze próby badawczej (w 2021 roku dobór próby był celowy, w 2025 roku – losowy), zakresie przeprowadzonych badań – o ile liczba przeprowadzonych ankiet była zbliżona, w badaniu z 2025 roku przeprowadzono więcej wywiadów indywidualnych (8 w 2021, 52 w 2025) i grupowych (2 w 2021 roku, 5 w 2025 roku w podziale na podgrupy zależne od typu beneficjenta). Ilość zebranego materiału badawczego ma odzwierciedlenie w przeprowadzonej analizie – ze względu na większą anonimowość wśród badanej grupy, badacze z 2025 roku mogli skatalogować wypowiedzi pod kątem definicji prawnej podmiotu i profilu działalności dając im nieco szerszy kontekst.

Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025.

3.1. Co, do kogo i w jaki sposób? O działaniach, ich odbiorcach i sposobach docierania do nich

W wywiadach z ekspertami w badaniu z 2021 roku pojawiły się „głosy na temat likwidacji organizacji, które funkcjonują w legalnym rejestrze, ale nie podejmują żadnej faktycznej aktywności”⁸. Wskazywano, że taki przegląd struktur w województwie pozwoliłby urealnić potencjał trzeciego sektora. Co ciekawe, podobna kwestia pojawiła się w badaniu w 2025 roku – w trakcie kompletowania bazy organizacji, do których miało być skierowane zaproszenie do uczestnictwa, jak i docierania do podmiotów wybranych do badania, badacze mieli kłopoty z powodu dezaktualizacji danych w bazie REGON (nieaktualne kontakty, organizacje nieaktywne lub w trakcie wygaszania)⁹. ¼ spośród wysłanych zaproszeń do badań ilościowych została zwrócona z powodu nieaktywności skrzynki pocztowej¹⁰.

Badacze bazowali głównie na danych ogólnodostępnych. Skoro oni dotkliwie odczuli problemy z dotarciem do wspomnianych wyżej organizacji, przeciętny mieszkaniec, który z reguły będzie mniej zdeterminowany i biegły w wyszukiwaniu i docieraniu do podmiotów może mieć jeszcze większe problemy z uzyskaniem informacji o oferowanym wsparciu.

Zakres działania organizacji mimo różnic procentowych jest dość spójny – przeważają działania regionalne/lokalne, mniej organizacji działa na skalę krajową czy międzynarodową. Działania pomorskich organizacji w 2021 roku były kierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży (80,2%), lokalnej społeczności (73,8%), seniorów (52,1%), osób z niepełnosprawnościami, chorobami (35,3%)¹¹. Profil organizacji w badaniu z 2025 roku nieco się różnił, przy czym warto zaznaczyć, że podział beneficjentów obejmował tylko wiek. Głównymi klientami byli dorośli (82,2%), młodzież (74,5%), dzieci (63,5%) i seniorzy (47,1%)¹². Co ciekawe, w tym

⁸ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, s. 69.

⁹ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 15.

¹⁰ Tamże, s. 19.

¹¹ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 13.

¹² B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 36.

samym badaniu, ale w części jakościowej dzieci i młodzież byli najczęściej opisywani jako odbiorcy wsparcia¹³.

Co istotne, zaznaczono, że rzadko kiedy beneficjent jest jedną konkretną osobą – w przypadku pracy z dziećmi, środowisko rodzinne jest naturalnie włączone w działania¹⁴. Organizacje wspierające seniorów były najbardziej wyspecjalizowane tematycznie, ponieważ działania skierowane do tej grupy były najrzadziej łączone z działaniami kierowanymi do innych grup wiekowych¹⁵. Ważnym aspektem, który się tu wyłania jest potencjalna płaszczyzna do spotkań wielopokoleniowych.

W wywiadach jakościowych z 2025 roku, bardziej niż na grupę docelową, zwracano uwagę na formę lub potrzebę wsparcia, co pokazuje na czym organizacja się skupia – zapytana wprost o grupę beneficjentów była w stanie ją określić, ale w dalszej rozmowie wychodziło, że ważniejsze są dla niej inne aspekty. Takie podejście daje szansę na stworzenie przestrzeni do spotkań międzypokoleniowych. Oferta, która skupia się na działaniach może rozmyć sztywne ramy struktury beneficjentów i pomóc włączyć seniorów w różnorodne wymiary życia społecznego, nie ograniczając ich do programów skierowanych *stricto* do osób starszych.

Kwestie związane z obszarem działania, pomimo różnych grup badawczych w obu pomiarach, również były w miarę jednolite – dominowały działania w zakresie edukacji, sportu/turystyki, ochrony zdrowia/bezpieczeństwa. Warto zaznaczyć, że w obu badaniach pytanie zostało postawione trochę inaczej. W raporcie z 2022 roku proszono o wskazanie deklaracyjnych głównych obszarów działania.

W badaniu z 2025 roku, pytano o to w jakim stopniu (jako główna działalność/element poboczny/element incydentalny/nigdy) podmiot realizuje usługi społeczne w danym zakresie. W obu pomiarach dano respondentom możliwość wybrania więcej niż jednego obszaru działania. W badaniach ilościowych z 2021 roku jedna osoba zaznaczała ok. 3 główne obszary¹⁶. W badaniach jakościowych z 2025 roku zaznaczono, że organizacje, nie tworzą jednobranżowych sektorów, są bardziej płynne, odpowiadają na potrzeby beneficjentów¹⁷. Wyraźne określanie obszarów działalności jest formą nie tylko usystematyzowania działań, ale również odnalezienia

¹³ Tamże, s. 37.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Obliczenia własne na podstawie J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 11.

¹⁷ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 31-32.

się w administracyjnej rzeczywistości, która pozwala im ubiegać się o finansowanie. Uwidacznia się rozdzźwięk między podejściem organizacji do planowanych działań – ważniejsze jest zaspokajanie potrzeb, działanie, a kwestie formalne są pozostawione dla spraw administracyjnych, np. rozliczenia się.

3.2. Dychotomia kompetencji. Kadry barierą i warunkiem rozwoju organizacji

Przeciętna organizacja jest średniej wielkości (mediana liczby członków organizacji w 2021 wynosiła 25 osób, w tym 9 aktywnych¹⁸), z kilkusobowym zarządem (w 2021 roku większość badanych organizacji wskazywała na 3-5 osobowy zarząd¹⁹, w 2025 roku przeciętnie w zarządzie było 5 osób²⁰).

W badaniu z 2021 roku widać nieznaczne wzmocnienie pozycji lidera w organizacji (w porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2018 roku), a także znaczenia struktur, procedur i zależności służbowych²¹. W badaniu fokusowym z 2025 roku temat zarządzania organizacją pojawił się jako ważny aspekt funkcjonowania, ponieważ decydenci czuli poniekąd presję ze strony zatrudnionych do bardziej profesjonalnego zarządzania. Skłoniło to niektórych badanych do podjęcia dodatkowych studiów, na przykład z zarządzania²². Pokazuje to rosnącą, od niemal dekady, wewnętrzną potrzebę profesjonalizacji. Tak określone potrzeby wiążą się z inwestowaniem w kompetencje i umiejętności kadry i jednocześnie mogą powodować nadmierną oddolną presję na osoby zasiadające w zarządzie. Z drugiej strony, organizacje zdają sobie sprawę, że jako pracodawcy muszą być coraz bardziej konkurencyjni, by zatrzymać przy sobie wykwalifikowaną kadrę.

W badaniu ilościowym z 2021 roku, organizacje całkiem pozytywnie oceniły kompetencje osób zaangażowanych w swoje działanie i jakość zarządzania finansami (odpowiednio 7,7 i 7,2 w skali 10-cio punktowej, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 10 – bardzo dobra)²³. Jednocześnie problemy określone jako „brak współpracy/konflikty w środowisku organizacji” i „zarządzanie i komunikacja z zespołem” były według badanych bardzo odczuwalne (odpowiednio: 3,2 i 3,1

¹⁸ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 25.

¹⁹ Tamże, s. 19.

²⁰ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 69.

²¹ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 21.

²² B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 70.

²³ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 53.

w skali 4-stopniowej, gdzie 1 znaczyło zdecydowanie nieodczuwalne a 4 – zdecydowanie odczuwalne)²⁴. W badaniu z 2025 roku, 55% organizacji nie dostrzegało barier kompetencyjnych we własnych strukturach²⁵. Jednocześnie, największe luki w umiejętnościach kadry uznano w obszarach: finansowych i kompetencyjnych – 33,2% (obsługa finansowa – 22,1%, kompetencje merytoryczne – 11,1%), funkcjonowania – 49,5% (dotarcie do beneficjentów – 17,3%, komunikacja społeczna i PR – 16,8%, rekrutacja nowych członków – 15,4%) zarządzania organizacją i kadrami 20,2% (zarządzanie organizacją – 13%, zarządzanie kadrami – 7,2%). Inne obszary, gdzie zidentyfikowano braki, to utrzymanie infrastruktury (12%) i inne (6,7%)²⁶.

Aplikowaniem o środki zewnętrzne – czyli przygotowaniem dokumentów, kontaktem z instytucjami i prawdopodobnie rozliczaniem, najczęściej zajmowała się osoba specjalnie oddelegowana do tych zadań (36,1%). W niewiele mniejszym stopniu (31,3%) zajmowała się tym osoba oddelegowania ad hoc. 2,4% organizacji posiadało wyspecjalizowany do tego dział, a 7,2% wynajmowało zewnętrzną organizację. 23,1%, czyli trzecia pod względem wielkości wartość to odpowiedź „inne” pod którymi mogą ukrywać się różne działania, w tym na przykład działania wolontariuszy²⁷. Fakt, że trzecia wartość, stanowiąca ponad 1/5 odpowiedzi nie jest skonkretyzowana, pokazuje, że definicja zagadnienia jest problematyczna. Wśród rozwinięć odpowiedzi „inne” pojawiały się takie adnotacje jak: „prezes”, „zarząd”, „osoby chętne do prowadzenia projektu”. Pojawiły się też odpowiedzi, że podmiot nie ubiega się o zewnętrzne finansowanie z powodu braku kompetentnej osoby, która mogłaby przeprowadzić proces. W jednej organizacji biorącej udział w jakościowej części badania w 2025 roku pojawienie się osoby, która umiała wnioskować o granty było przełomem, dzięki któremu ta pozyskała trzy duże dotacje i uruchomiła zajęcia językowe i kreatywne²⁸. Większość organizacji nie posiadała w swoich strukturach osoby, która zajmowałaby się tym regularnie, co mogło prowadzić do mniejszej skuteczności w wygrywaniu przetargów, a 1/5 organizacji wskazywało braki w zakresie obsługi finansowej jako te najbardziej dotkliwe. Pokazuje to, jak ważnym

²⁴ Tamże, s. 52.

²⁵ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 73.

²⁶ Tamże.

²⁷ Na podstawie danych badania przeprowadzonego przez B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan.

²⁸ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 80.

aspektem działania jest podejmowanie prób uzyskania zewnętrznego dofinansowania i jak wiele zasobów to absorbuje.

Najbardziej preferowaną formą podwyższania kompetencji pracowników w 2021 roku były szkolenia (zewnętrzne 31,8% i wewnętrzne – 28,6%), konferencje (22,7%) i konsultacje/doradztwo (16,4%). Pozostałe wymienione formy zdobywania kompetencji to: inne działania (15,9%), wizyty studyjne (8,5%) i dofinansowanie do studiów (2,6%). W niemal połowie badanych organizacji (43,7%) nie podejmowano działań rozwijających kompetencje pracowników²⁹. W 2025 roku 55% badanych organizacji nie dostrzegało barier kompetencyjnych w swoich szeregach. Wśród odsetka tych, którzy je dostrzegali (44,7%), ponad połowa (63,5%) opowiedziała się, że szkolenia i kursy mogą być rozwiązaniem barier kompetencyjnych, a 19,2% uznało, że szkolenia i kursy nie są odpowiedzią na ich potrzeby³⁰.

To wszystko buduje obraz pewnej dychotomii, organizacje mają generalnie dobrą samoocenę na temat kompetencji kadry i zarządzania, jednocześnie są to obszary zgłaszane jako problematyczne. Istnieje zapotrzebowanie w kwestii pomocy/doksztalcenia w zakresie finansów, jednocześnie w przypadku obu badań, mniej więcej połowa organizacji nie zgłaszała potrzeb/nie inicjowała działań, które miały na celu uzupełnianie luk kompetencyjnych. Pracownicy mają potrzebę bycia profesjonalnie zarządzanym, a jednocześnie – jak powiedziano wcześniej – zarządzanie jest oceniane w miarę pozytywnie. Zapotrzebowanie na szkolenia i wzmacnianie zasobu ludzkiego było zgłaszane, a z drugiej strony brakowało działań w tym kierunku ze strony organizacji. Dokładając do tego specyfikę organizacji, w której pracownicy koncentrują się na człowieku/działaniu/problemie zostawiając sprawy formalne (które są niezbędne do jej funkcjonowania w prawnym i finansowym aspekcie) na rzecz współpracy z odbiorcą działań, tworzy się specyficzny chaos. Zarządzanie „tu i teraz” i angażowanie ludzi ze względu na aktualne potrzeby (społeczne – konkretne działania wpisujące się w działalność organizacji lub formalne – wnioskowanie o dotacje/zewnętrzne środki) utrudnia metodyczne podejście do planowania rozwoju kompetencji, a niestabilność finansowania potęguje niepewność czy będzie „za co” taki rozwój realizować. Wydaje się, że organizacje

²⁹ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 28.

³⁰ Na podstawie danych badania przeprowadzonego przez B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan.

trwają w błędnym kole doksztalcania się, rozwoju podmiotu, zarządzania w trybie “kryzysowym” i finansowania.

3.3. Między środkami publicznymi a biznesem, czyli o współpracy organizacji z innymi podmiotami

Jednym z głównych źródeł finansowania organizacji były środki publiczne, w tym samorządowe (z takiego źródła korzystało 57,6% podmiotów w badaniu z 2021 roku³¹). Niewielka liczba podmiotów świadomie dywersyfikuje źródła finansowania. Ponad połowa przebadanych metodą ilościową organizacji starała się pozyskać dotację z gminy (56,2%), większość wniosków zakończyła się sukcesem (47,3%)³². W mniejszych organizacjach brakowało wiedzy o możliwościach dotacji z innych źródeł (gminy, powiaty). Organizacje najchętniej działałyby w modelu stałego, wieloletniego finansowania przez samorząd, co pomogłoby osiągnąć stabilność finansową, która przyczyniłaby się do rozwoju. Jednocześnie taki model, uzależniłby ją od zewnętrznego finansowania, co mogłoby działać na jej niekorzyść – ograniczałoby potencjał organizacji w działaniach niekonwencjonalnych czy innowacyjnych. Większość organizacji nie posiadała rezerwy finansowej, 1/5 ją posiadała, a 7% nie było w stanie określić, czy taką rezerwę posiada³³. Według danych z raportu z 2022 roku, organizacje najczęściej sięgają po fundusze regrantingowe lub dotacje rządowe/ministerialne. Rozwijane są też działania fundraisingowe, jak i odpłatna działalność statutowa. Ze względu na to, że obie formy wymagają sporego wkładu finansowego, takie działania podejmowane były głównie przez większe organizacje. Próbowano również pozyskiwać środki z sektora biznesowego i rozwijać aktywność w kierunku ekonomii i przedsiębiorstw społecznych³⁴.

Najczęstszymi podmiotami do kontaktu dla organizacji, były samorządy, organizacje z branży, organizacje z regionu, szkoły i ośrodki sportowe³⁵. W tej kwestii w porównaniu do 2025 roku widać pewną zmianę – w najnowszym badaniu współpraca z biznesem była bardziej widoczna - z tym typem podmiotu wiele razy

³¹ J. Boczoń, K. Stachura, Kondycja III sektora..., dz. cyt., s. 33.

³² Tamże, s. 32.

³³ Tamże, s. 36.

³⁴ Tamże, s. 73-74.

³⁵ Tamże, s. 37-38.

w każdym roku kontaktowało się prawie 30% ankietowanych³⁶, podczas gdy w badaniu z 2021 roku kontakty określono na 1,99 (w skali 4-ro punktowej, gdzie 1 to brak kontaktów a 4 – częsty regularny kontakt)³⁷. Warto zaznaczyć, że pytania w obu ankietach zadano trochę inaczej (w 2021 roku pytano o częstotliwość kontaktu, a w badaniu z 2025 roku o okazję do współpracy) oraz że kategoria odpowiedzi była różna (w pytaniu z 2025 roku skupiono się na instytucjach). Mimo tego można stwierdzić, że sektor przedsiębiorstw w świecie organizacji jest bardziej widoczny.

Przedsiębiorstwa były również wskazywane jako jedne z trudniejszych podmiotów do współpracy. Badacze wskazywali, że może mieć to związek z problematycznym dotarciem do nich i skłonieniem do współpracy, jednak, kiedy już wytyczy się ścieżkę, współpraca jest bezproblemowa³⁸.

Innym ważnym partnerem dla organizacji są szkoły – to pokazują zarówno dane z 2021 i z 2025 roku. Tylko 29,3% ankietowanych w 2025 roku nie miało okazji z nimi współpracować³⁹, w 2021 roku kontakt oceniano na 2,4 w 4-stopniowej skali (w 2021 roku razem ze szkołami w kafeerii pojawiły się również przedszkola, ośrodki kształcenia, centra i ośrodki sportowe, które mogą zakrzywiać realną działalność konkretnie ze szkołą. Niemniej, ten zakres podmiotów plasował się na 5 miejscu od góry najczęstszych kontaktów i był drugą formą kontaktu z instytucjami.

Wcześniejsze wysokie wyniki obejmowały: inne stowarzyszenia, urzędy władzy lokalnej wg. siedziby organizacji i lokalną społeczność⁴⁰). Szkoły były też wysoko oceniane w łatwości i przyjemności współpracy⁴¹.

W badaniu z 2021 widać poprawę w kontaktach między organizacjami a samorządem. Podmioty zwracały uwagę na uzależnienie NGO od samorządu i środków publicznych i brak równości pomiędzy tymi graczami (która bierze się z relacji zlecający-wykonawca; podmiot finansujący, wymagający pewnych przedsięwzięć oraz rezultatów i podmiot, który ma możliwości i bazę do działania, od którego wymaga się rozliczenia na określonych warunkach). Mimo wszystko,

³⁶ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 93.

³⁷ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 37–38.

³⁸ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 94.

³⁹ Tamże, s. 93.

⁴⁰ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 37.

⁴¹ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 94.

wsparcie instytucji nie ograniczało się jedynie do finansowego aspektu. Administracja była też postrzegana jako wsparcie w procedurach⁴². Rysą na wzajemnych stosunkach był brak planu i pomysłu na kompleksową współpracę, która nie ogranicza się do przekazywania pieniędzy⁴³. Przypomnijmy, że potrzeba stworzenia ram jakościowego partnerstwa stała się podwaliną do stworzenia Wieloletniego Programu Współpracy jako wyznacznika wspólnych rozwiązań i kierunków działań.

Organizacje najczęściej kontaktują się i współpracują z podmiotami lokalnymi. Zdobycie zaufania i wiarygodnej, partnerskiej pozycji nie tylko w środowisku lokalnym czy społecznym, ale też biznesowym jawi się jako kolejne wyzwanie, przed którym stoją organizacje. Profesjonalizacja, która jest coraz częściej podnoszoną potrzebą kadry, pomaga w kontakcie z instytucjami, ale zwiększa podatność na przeciążenie biurokratyczne i zwiększa koszty stałe⁴⁴.

3.4. Trzy kluczowe problemy i potrzeby organizacji: finanse, kadry i ich kwalifikacje

Największymi trudnościami zgłaszanymi przez organizacje w 2021 roku były niedobory finansowe. Ich konsekwencją jest czasowa i zasobowa inwestycja w pisanie wniosków konkursowych, zamiast skupienie się na działalności statutowej. Inne wyzwania warte wyróżnienia to: uzależnienie od grantodawców (w tym oczekiwanie ze strony grantodawcy, że w trakcie projektu, cały personel będzie skupiony tylko na zleconym zadaniu, co ogranicza możliwości rozwoju instytucjonalnego), problemy z zarządzaniem ludźmi, brak czasu i zasobów na inwestowanie w kapitał ludzki (w tym wynagrodzenia), wypalenie pracowników przez niekonkurencyjne warunki pracy, przeciążenie czy presję, inflacja i rosnące koszty utrzymania, spadek poziomu zaangażowania w działalność społeczną⁴⁵ (aczkolwiek, w porównaniu do danych z 2018 roku analiza wartości środkowych, wskazuje że spadek zaangażowanych wolontariuszy nie był duży, przeciętna liczba wolontariuszy nieznacznie zmalała, a tych zaangażowanych jest bez zmian⁴⁶). Większość wymienionych kwestii pojawiła się również w badaniu przeprowadzonym

⁴² Tamże, s. 90.

⁴³ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 71-72.

⁴⁴ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 57.

⁴⁵ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 75-76.

⁴⁶ Tamże, s. 27.

w 2025 roku, co pokazuje pewien stały pakiet wyzwań, przed którymi stoją organizacje.

Najbardziej dotkliwe były bariery finansowe – wskazało je 79,3% przebadanych organizacji w 2025 roku. Inne pojawiające się przeszkody i problemy oscylowały w granicach 8-25%, więc różnica między wynikami jest znacząca. Kolejnym istotnym problemem był dostęp do kadr i kompetencji (odpowiednio: 22,6% i 16,8%⁴⁷).

Głównie sprowadza się to do pozyskania i utrzymania osób o konkretnych umiejętnościach (pisanie wniosków, księgowość, umiejętności miękkie, kompetencje „systemowe” – orientacja w instytucjach i procedurach)⁴⁸. Trzecią w kolejności trudnością była ograniczona widoczność organizacji (23%)⁴⁹.

Wątek z pozyskaniem i zatrzymaniem wykwalifikowanych osób już się pojawił, warto więc sięgnąć trochę głębiej. Organizacje borykają się z odpływem kadry. W „Kondycji III sektora” średnia liczba stałych etatowych pracowników (zatrudnionych na umowę o pracę w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin) wyniosła 15,4, a średnia liczba osób stale i regularnie pracujących bez umowy o pracę – 7. Był to prawie dwukrotny wzrost w porównaniu z badaniem z 2018 roku. Wzrost widać również w częstotliwości wyboru formy współpracy opartej na umowie o pracę, choć nadal była to najrzadziej wybierana forma z dostępnego katalogu. W ciągu 12 miesięcy od momentu badania, w 2018 roku ta forma współpracy była deklarowana przez 17,2% badanych podmiotów, a w 2021 roku przez 27,8%. Kolejne dostępne w ankiecie formy współpracy to: stała i regularna odpłatna praca, bez umowy o pracę (32,9% w 2018 roku, 35,3% w 2021 roku), stała współpraca ze zleceniami odpłatnych działań od czasu do czasu (43,2% vs. 38%) i jako najwyższa wartość: zlecenie odpłatnych zadań od czasu do czasu osobom, które nie są związane z organizacją na stałe (53% w 2018, 40,3% w 2021 roku). Można zaobserwować trend stawiania na osoby regularnie zaangażowane w działania, który mógł wynikać z koncentrowania się przez organizację na doświadczeniu i jakości współpracy, znajomości środowiska, poziomie zaangażowania i jednocześnie mógł być wynikiem kalkulacji finansowej (działania zrealizowane własnymi zasobami będą tańsze)⁵⁰.

⁴⁷ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 110.

⁴⁸ Tamże, s. 112.

⁴⁹ Tamże, s. 110.

⁵⁰ J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 23–24.

W 2025 roku 69,7% badanych odpowiedziało, że ich organizacja współpracuje z wystarczającą liczbą osób, by realizować swoje cele, 30,3% uznało, że tak nie jest. Jednocześnie 36% badanych uważało, że praca nie jest równo rozłożona. Przeważały odpowiedzi „raczej tak” i „raczej nie” więc nie był to kategorycznie określany problem, ale taki, z którego organizacje zdają sobie sprawę. W 61,6% organizacji kadry ulegały okresowym zmianom⁵¹.

Brak możliwości zaproponowania konkurencyjnych warunków osobom, które się szkoliły w trakcie działań powoduje przechodzenie ich do biznesu/administracji⁵². Organizacje tracą więc potężny zasób. Płynność kadry oddziałuje na jej stabilność. Ze wzrostem organizacji rosną jej koszty związane m.in. z potrzebą profesjonalnej obsługi administracyjnej, a więc wymagające stałego finansowania⁵³. Małe organizacje bez obsługi finansowo-administracyjnej mogą w ogóle nie podejmować prób (lub te mogą być nieskuteczne) w pozyskaniu środków. Wszelkie zasoby są kierowane na zdobycie i obsługę grantów.

Oczekiwane wsparcie od samorządu szczebla wojewódzkiego to przede wszystkim wsparcie w: pozyskiwaniu środków (75%), w rozwoju (57,7%), w promocji (39,9%), zdobywaniu wiedzy (37,5%), nawiązywaniu partnerstw (37%), doradztwie indywidualnym (34,1%), dostępie do infrastruktury (27,4%)⁵⁴. Część z wspomnianych form znalazło odzwierciedlenie w celach głównych i szczegółowych zakończonego Wieloletniego Programu Współpracy.

3.5. Podsumowanie: przetrwać czy rozwijać działania innowacyjne?

To, co zwróciło naszą uwagę w trakcie przygotowania tego rozdziału, to pewne rozdarcie między oczekiwaniami, w jaki sposób III sektor będzie funkcjonować, jak mógłby funkcjonować i jak funkcjonuje. Adekwatne wydaje się stwierdzenie badaczy z 2025 roku, że sektor funkcjonuje między reaktywnością a planowym działaniem, między lokalną społecznością a wymogami profesjonalizacji, a zdolność realizacji zadań zależy od zasobów własnych jak i od przewidywalności instytucji⁵⁵.

Organizacje pozarządowe, jak i inne podmioty (samorządy, szkoły, biznes), zastają

⁵¹ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 71-72.

⁵² J. Boczoń, K. Stachura, *Kondycja III sektora...*, dz. cyt., s. 67.

⁵³ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 54.

⁵⁴ Tamże, s. 118-119.

⁵⁵ Tamże, s. 68.

trzeci sektor w określonym stanie, uczą się w nim poruszać nawiązując współpracę i jednocześnie tworzą go przez swoje działania. Od zaangażowanych podmiotów będzie zależało, w którym kierunku sektor będzie się rozwijać. Samorząd jako jeden z kluczowych uczestników finansuje realizację zadań zleconych, ale i tworzy przestrzeń do dialogu, opiera się na wiedzy eksperckiej organizacji pozarządowych, by wykonywane zadania służyły dobru publicznemu.

Wieloletni Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi powstał, by ustrukturyzować podejmowane działania i efektywnie wykorzystać swoje zasoby we współpracy z organizacjami. Wspomniane rozdarcie, w którym organizacje pozostają może być etapem przejściowym transformacji, która dzieje się na naszych oczach. Nieustanne próby pogodzenia wykonywania celów statutowych z krótkoterminowymi grantami pokazuje słabość obecnego modelu funkcjonowania. Można mieć wrażenie, że organizacje wpadły w błędne koło pozyskiwania funduszy, doraźnego dokształcania kadr i rosnących obciążeń biurokratycznych, co nierzadko wymuszało na nich sztuczne kategoryzowanie swoich, z natury płynnych działań po to, by sprostać wymaganiom konkursowym. Ten przejściowy etap dobitnie uświadamia, że bez stabilnych, wieloletnich mechanizmów finansowania organizacje będą zmuszone inwestować swoje zasoby w przetrwanie i obsługę administracyjną, zamiast w innowacje i rozwój. Transformacja ta jest też brutalnie weryfikowana przez zjawisko drenażu kadr – organizacje szkolą pasjonatów, którzy ze względu na wypalenie zawodowe, brak konkurencyjnych wynagrodzeń i stabilności odchodzą do biznesu lub administracji publicznej. Aby sektor mógł bazować na kadrze, w którą zainwestował, niezbędne staje się wyjście poza tradycyjne schematy i poszukiwanie nowych form współpracy.

Ostatecznie wyłania się środowisko, które coraz lepiej rozumie wartość szerokich koalicji. Organizacje powoli stają się bardziej otwarte na nowe partnerstwa i doceniają współpracę z biznesem i instytucjami edukacyjnymi, w których widzą szansę na dywersyfikację wsparcia. Samorząd Województwa Pomorskiego w najbliższych latach powinien skupić się na zmniejszaniu obciążeń biurokratycznych i budowaniu mechanizmów opartych na zaufaniu. O ile uelastycznienie wymogów konkursowych może być niemożliwe ze względów formalnych, tak wsparcie merytoryczne w postaci doradztwa merytorycznego czy kursów wyrównujących kluczowe luki kompetencyjne (pisanie i rozliczanie projektów czy marketing i PR) jest

zadaniem, które jest w jego zasięgu. Warte rozważenia są zmiany w zakresie systemu rozliczania projektów. Mimo aktualnie i powszechnie obowiązujących zasad rozliczania projektów przez rezultaty, organizacje identyfikują ograniczenia w tym zakresie, co prowadzi do frustracji zarządzaniem w trybie ciągłego przetrwania. Samorząd powinien również aktywnie tworzyć platformę do międzysektorowych kontaktów i w ramach możliwości tak kształtować warunki finansowe, aby trzeci sektor przestał być jedynie darmową platformą szkoleniową, a stał się atrakcyjnym, docelowym miejscem pracy dla wykwalifikowanych specjalistów.

Jeśli Samorząd w większym stopniu zaadresuje wyraźne sygnały organizacji, w tym położy większy nacisk na wsparcie wykraczające poza transfer środków finansowych poprzez merytoryczne doradztwo oraz wieloletnią stabilność, z obecnego chaosu ma szansę wyłonić się silny, profesjonalny sektor usług publicznych i społecznych.

4. Start Programu w obliczu wychodzenia z pandemii COVID-19.

Analiza desk research

Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025 zaczynał obowiązywać w sytuacji wychodzenia z pandemii COVID-19. Pandemiczny czas zmienił na kilka lat funkcjonowanie ludności, rodząc nawet skrajne pytania, czy będzie możliwy powrót do normalnych relacji społecznych, czy też wymagany będzie ciągły dystans?⁵⁶. Był to test funkcjonowania i utrzymywania relacji społecznych, bo choć epidemie i pandemie są zjawiskiem nawracającym z różną intensywnością, to współcześnie istniały jako odległe zjawiska historyczne, których w tej skali nie miały już doświadczać nowoczesne społeczeństwa. Zjawiska te nie istniały też w pamięci współczesnych instytucji. Dla organizacji pozarządowych, które w dużej mierze opierają swoje działania na relacjach międzyludzkich, są blisko ludzi oraz ich spraw, był to trudny czas na prowadzenie działalności, gdzie jak wskazano w ewaluowanym Programie: „niemal 40% z badanych pomorskich organizacji pozarządowych «zamroziło» lub bardzo znacząco ograniczyło swoją działalność w czasie wprowadzonego stanu epidemicznego. Dla ponad 33% NGO wpływ epidemii był umiarkowany, a dla niespełna 14% organizacji pandemia nie miała większego znaczenia na prowadzone przez nich działania”⁵⁷.

Drugim po pandemii istotnym kryzysem, który zbiegł się z początkiem obowiązywania Programu był wybuch wojny w Ukrainie. W trudnych warunkach niepewności i migracji, Samorząd Województwa zadziałał błyskawicznie, elastycznie uruchamiając program grantowy „Pomorskie z Ukrainą” służący realizacji przez organizacje trzeciego sektora działań w zakresie przeciwdziałania skutkom kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy. Uruchomiono również dodatkowy otwarty konkurs ofert w zakresie pomocy społecznej w przedmiocie wsparcia osób/rodzin

⁵⁶ Zob. K. Grzelak, *Kwarantanna i dystans społeczny będziemy utrzymywać nawet przez rok? Eksperti prognozują*, dostępny: <https://www.national-geographic.pl/nauka/to-zmiany-ktore-musza-zostac-nawet-rok-eksperti-o-kwarantannie-i-spoiecznym-dystansie/>, [dostęp 3.08.2026].

⁵⁷ *Pomorskie NGO 2020 w obliczu COVID-19. Raport PS COP w zakresie potrzeb i wsparcia pomorskiego 3 sektora*, s. 9, dostępny: https://ppbo.org/wp-content/uploads/2021/03/Raport-COP_ostateczny.pdf, [dostęp 3.08.2026].

przebywających na terenie województwa w związku z sytuacją w Ukrainie⁵⁸.

Szczegółowa analiza problematyki tych dwóch kontekstów – pandemii i agresji zbrojnej Rosji na Ukrainę – nie stanowi jednak przedmiotu ewaluacji. Pomimo tych zewnętrznych, obiektywnych trudności w realizacji Wieloletniego Programu, jego główny cel i cele szczegółowe nie były modyfikowane.

Obszary, które wzięto pod uwagę na potrzeby *desk research* w ramach ewaluacji Programu to m.in.:

- liczba organizacji i liczba nowych organizacji w województwie,
- kadra NGO, w tym wolontariat,
- liczba konsultacji społecznych na poziomie gmin, w tym z udziałem organizacji pozarządowych,
- frekwencja wyborcza (wybory parlamentarne i samorządowe),
- budżet obywatelski,
- odpisy 1/1,5% na rzecz organizacji pożytku publicznego zarejestrowanych w województwie pomorskim,
- liczba organizacji, które wzięły udział w konsultacjach społecznych dotyczących aktów prawa miejscowego oraz liczba konsultowanych dokumentów.

4.1. Liczba organizacji. Wzrost w latach obowiązywania Programu

Jak wskazano w ewaluowanym Programie, na progu jego obowiązywania, liczba organizacji w województwie pomorskim wynosiła około 9 tysięcy⁵⁹. Program w swoim celu ogólnym zakładał: „wzrost potencjału instytucjonalnego organizacji pozarządowych, wzmocnienie aktywności i kompetencji obywatelskich na Pomorzu w ramach otwartej wspólnoty regionalnej”⁶⁰. Dokument nie zakładał wprost ilościowego wzrostu liczby organizacji, kładąc nacisk m.in. na partnerską współpracę JST z NGO, czy udział w realizacji zadań publicznych. Mimo to, należy wskazać, że

⁵⁸ Zob. *Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi za rok 2022*, s. 35–38.

⁵⁹ *Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025*, s. 3.

⁶⁰ Tamże, s. 14

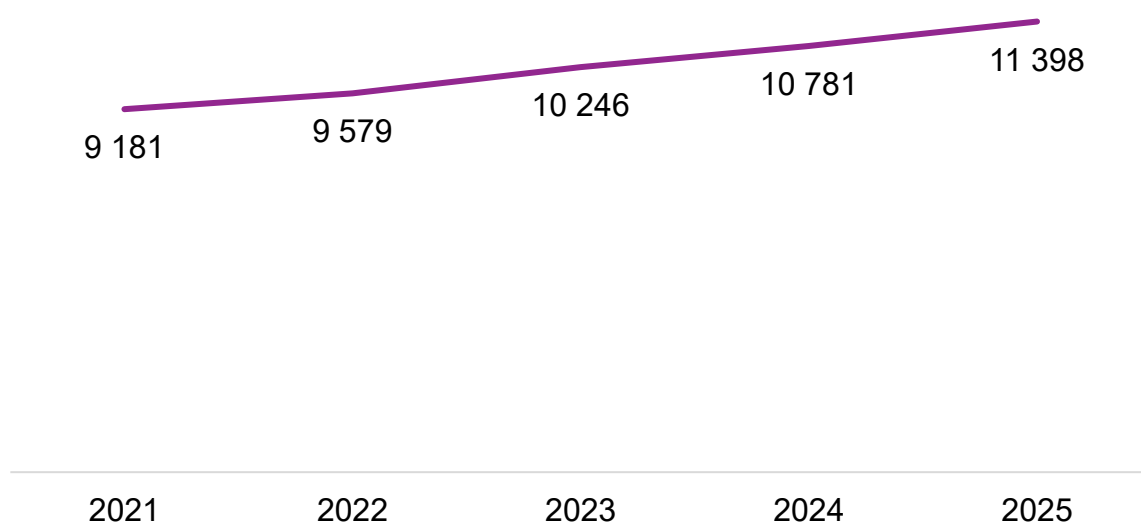
w latach obowiązywania Programu, w stosunku do przywołanej już liczby 9 tysięcy, miał miejsce stały, wyraźny wzrost liczby organizacji pozarządowych.

W 2021 roku, czyli tuż przed obowiązywaniem Programu, liczba organizacji wynosiła 9181, w momencie jego startu, w 2022 roku było ich 9579, a w minionym roku, kończącym obowiązywanie ewaluowanego dokumentu, według rejestru REGON w województwie pomorskim było 11 398 organizacji (6,0% tego typu podmiotów w kraju), co oznacza wzrost o 19,0% w ciągu trzech lat (2022–2025). Dynamika przyrostu nowych organizacji w ujęciu rok do roku w latach 2021–2025 wykazywała zawsze powyżej 4%.

Dynamika przyrostu liczby organizacji latach 2021–2025 kształtowała się następująco:

- 2021–2022 wzrost o 398 organizacji (4,3%),
- 2022–2023 wzrost o 667 organizacji (7,0%),
- 2023–2024 wzrost o 535 organizacji (5,2%),
- 2024–2025 wzrost o 617 organizacji (5,7%).

Wykres 1. Liczba organizacji pozarządowych w województwie pomorskim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku.

Jeszcze wyraźniej ten duży przyrost liczby organizacji widać w dłuższej perspektywie. W 2010 roku liczba organizacji wynosiła 6165. W ciągu 15 lat, między rokiem 2010 a 2025, liczba organizacji wzrosła aż o 5,2 tysiąca (84,9%)⁶¹. „Pod względem liczby organizacji pozarządowych województwo pomorskie zajęło 9 lokatę wśród innych województw, z udziałem 5,7% ogólnej liczby tego typu podmiotów w kraju (113,1 tys.)”⁶². Oznacza to, że tworzenie się nowych organizacji pozarządowych jest odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne w regionie. Tu jednak należy mieć na uwadze, że w tej dużej liczbie ponad 11 tys. organizacji są też takie, które nie prowadzą już bieżącej działalności, są nieaktywne lub w procesie likwidacji.

Patrząc na wzrost liczbowy i procentowy organizacji pozarządowych należy założyć, że niesie on także, zakładany w celu ogólnym Programu, wzrost potencjału instytucjonalnego, gdzie większa liczba podmiotów trzeciego sektora oznacza więcej form i możliwości zrzeszania się mieszkank i mieszkańców regionu, więcej okazji do budowania relacji społecznych poprzez różnego rodzaju spotkania i akcje społeczne, czy wreszcie mocniejszy głos w prowadzeniu działań rzeczniczych i lobbowania wokół bieżących lokalnych spraw.

4.2. Kadry NGO – ogólnopolski kontekst

Kadry to największy kapitał organizacji pozarządowych, decydujący o jakości prowadzonych działań, współpracy z otoczeniem (w tym z JST) i utrzymywaniu dobrych relacji społecznych. Dodatkowo liczba wolontariuszy świadczy o sile przyciągania danej organizacji, atrakcyjności jej działań czy ich ważności dla lokalnej społeczności.

Dane ogólnopolskiego badania pn. „Kondycja organizacji pozarządowych 2024” zrealizowanego przez Stowarzyszenie Klon Jawor wskazują, że w skali kraju, przeciętna liczba członków w stowarzyszeniach wyniosła 25 osób, w tym 10 osób prowadziło aktywną działalność w swojej organizacji⁶³. To samo badanie wskazuje,

⁶¹ Dane o liczbie organizacji pozarządowych od roku 2010 do 2025 patrz: *Raporty o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego z lat 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 i 2026* (US Gdańsk) – Rozdział: Aktywność społeczna.

⁶² Zob. *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2026*, (US Gdańsk), s. 126.

⁶³ *Kondycja organizacji pozarządowych 2024*, Stowarzyszenie Klon Jawor, Warszawa 2025, s. 54.

że zarząd przeciętnej organizacji tworzyły 3 osoby⁶⁴. Przywołane badanie ogólnopolskie przynosi również informacje o podziale jaki ma miejsce w organizacjach pomiędzy pracą płatną i społeczną. Praca wyłącznie społeczna dotyczyła 34% organizacji, a dwie na trzy organizacje (66%) korzystały z pracy płatnej⁶⁵. Ponadto 38% organizacji posiadało stały zespół pracowniczy, a 19% zatrudniało na umowę o pracę⁶⁶. Poza różnymi formami zatrudnienia, dla organizacji pozarządowych ważna jest również praca wolontarystyczna. Dane z cytowanego powyżej badania wskazują, że: 62% organizacji współpracuje z wolontariuszami i wolontariuszkami, przeciętna liczba wszystkich wolontariuszy wynosi 8 osób, zaś regularni wolontariusze to 2 osoby⁶⁷.

4.3. Kadry NGO w wojewódzkim zwierciadle

Choć przy opisie liczby organizacji pozarządowych działających na terenie województwa pomorskiego wykazany został ich stały wzrost, to w przypadku liczby członkostw w tych organizacjach odnotowano spadek. Rosnąca nominalnie liczba organizacji, przy malejącej liczbie osób zaangażowanych w NGO może przyczyniać się do coraz większych problemów z obsadą kadrową. Warto sięgnąć w tym miejscu do danych jeszcze sprzed pandemii COVID-19 i odnieść je do dostępnych danych z 2020 roku i z lat 2022 i 2024, kiedy Program już obowiązywał. Na koniec 2018 r. aktywne organizacje rejestrowe posiadały 413,5 tys. członkostw osób fizycznych⁶⁸. Natomiast na koniec 2020 r. organizacje te posiadały 336,8 tys. takich członkostw⁶⁹. Rok 2022 wraz z wychodzeniem ze ścisłych pandemicznych rygorów przyniósł niewielki wzrost o kilkaset osób, kiedy aktywne organizacje rejestrowe posiadały 337,0 tys. członkostw osób fizycznych⁷⁰. Jednak na koniec 2024 roku, ostatniego z którego pochodzą dostępne dane, organizacje pozarządowe w województwie pomorskim posiadały już tylko 300,4 tys. takich członkostw⁷¹.

Na spadki liczby członkostw, które miały miejsce w pandemii nakłada się z całą pewnością także niż demograficzny, który powoduje odpływ kadr w wielu dziedzinach

⁶⁴ Tamże, s. 49.

⁶⁵ Tamże, s. 66.

⁶⁶ Tamże, s. 68.

⁶⁷ Tamże, s. 56-57.

⁶⁸ *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2021* (US Gdańsk), s. 108.

⁶⁹ *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2023* (US Gdańsk), s. 111.

⁷⁰ *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2024* (US Gdańsk), s. 115.

⁷¹ *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2026* (US Gdańsk), s. 126.

życia społecznego, także w działalności pozarządowej. Istotne jest również, ile wśród zarejestrowanych organizacji pozarządowych rzeczywiście funkcjonuje. Jak pokazują wstępne wyniki z 2024 roku, w województwie pomorskim aktywną działalność prowadziło 6,5 tys. organizacji pozarządowych⁷². To z kolei skłania do pytania, czy rozbieżność między ciągłym, nominalnym, wzrostem liczby organizacji, a spadkami liczby członków będzie się nadal utrzymywać, czy też powinno nastąpić zmniejszenie (urealnienie) liczby funkcjonujących organizacji w kolejnych latach.

4.4. Pomorskie NGO – formy zatrudnienia

Bank Danych Lokalnych GUS wskazuje, że dla województwa pomorskiego brak płatnego personelu wykazywało w 2020 roku 57,3% organizacji pozarządowych, a w 2022 roku było to 56,6%. Co ważne, dane za 2025 rok wskazują, że 54,8% organizacji pozarządowych nie zatrudniało płatnego personelu, opierając swoją działalność wyłącznie na pracy społecznej (wolontariacie)⁷³.

Przeciwnie względem spadku odsetka organizacji bez płatnego personelu następował wzrost zatrudnienia na umowy cywilnoprawne. Między rokiem 2020 a 2022 odnotowano wzrost z 25,6% do 27,2%, a następnie do 31,8% w 2024 roku⁷⁴.

Spadał natomiast odsetek pracowników zatrudnianych w organizacjach na podstawie stosunku pracy. W 2020 roku wynosił on 17,1%, w 2022 roku 16,2%, a w 2024 był on już na poziomie 13,4%⁷⁵.

4.5. Kadry pomorskich NGO w świetle badań zleconych przez SWP

W skali województwa pomorskiego dane na temat osób pracujących/udzielających się w organizacjach pozarządowych przynosi również aktualne badanie pn. „Potencjał pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych”, zlecone w 2025 roku przez Samorząd Województwa Pomorskiego (ROPS) i wykonane przez Pracownię Realizacji Badań Socjologicznych Uniwersytetu Gdańskiego. Raport wskazuje, że średnia liczba osób zatrudnionych w zarządzie organizacji wynosiła 4,9. Liczba zatrudnionych w organizacjach wynosiła średnio 6,7

⁷² Tamże.

⁷³ Tamże.

⁷⁴ Zob. Bank Danych Lokalnych GUS.

⁷⁵ *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2024*, s. 115 oraz *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2026*, s. 126, (US Gdańsk).

osób, natomiast liczba wolontariuszy/wolontariuszek zaangażowanych w organizację to średnio aż 120 osób, ale mediana dla tej grupy wyniosła 5 osób⁷⁶. Co ciekawe porównawczo, dane z wcześniejszego badania dotyczącego kondycji trzeciego sektora w województwie pomorskim, wskazują, że średnio z jedną organizacją związanych było 20 wolontariuszy, z czego 5 to aktywni współpracownicy, podejmujący pracę w organizacji przynajmniej raz w miesiącu⁷⁷.

W kontekście zasobów kadrowych w Raporcie przygotowanym przez Pracownię Realizacji Badań Socjologicznych UG postawiono również pytanie, czy badane organizacje z województwa pomorskiego współpracują z wystarczającą liczbą osób, by realizować swoje cele. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie blisko 70% badanych organizacji, a zbyt małą liczbę osób wskazało blisko 30% podmiotów⁷⁸.

W ocenianym Programie wskazane zostały zasoby organizacji, a wśród nich wymieniono posiadanie zasobów intelektualnych i organizacyjnych, rozumianych m.in. jako specyficzna wiedza i kompleksowe umiejętności⁷⁹. To stan pożądany w Programie, choć w różnym stopniu osiągany przez organizacje. Tu znów warto odwołać się do badań wykonanych w 2025 roku. Organizacje zdecydowanie dobrze i dobrze oceniły swoją zdolność budowania relacji z szerszym otoczeniem, odpowiednio: 13,9% i 59,1% z partnerami komercyjnymi oraz 19,2% i 67,3% z partnerami niekomercyjnymi. W większości zdecydowanie dobrze i dobrze oceniły także swoje zdolności do pozyskiwania nowych członków, odpowiednio 10,6% i 69,2% oraz docieranie do beneficjentów – w tym przypadku 13,5% i 70,2%⁸⁰.

W tym samym badaniu organizacje miały też wskazać jakich kompetencji najbardziej im brakuje i tu najwięcej odpowiedzi dotyczyło tych związanych z obsługą finansową – 22,1%⁸¹. Brak kompetencji finansowych, zwłaszcza w kontekście rozliczania grantów, to bolączka, z którą mierzą się organizacje pozarządowe w swoim codziennym funkcjonowaniu.

⁷⁶ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 69.

⁷⁷ T. Grabowski i in., *Kondycja trzeciego sektora w województwie pomorskim – 2018 | Raport z badań*, Fundacja RC, s. 19, dostępny: <http://www.mapaobywatelska.org.pl/wp-content/uploads/2020/03/Raport-Kondycja-III-sektora-w-wojew%C3%B3dztwie-pomorskim-2018-1.pdf>.

⁷⁸ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 72.

⁷⁹ *Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025*, s. 3, 5.

⁸⁰ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 62.

⁸¹ Tamże, s. 73.

W czasie obowiązywania Programu nastąpił ubytek członkostw w NGO w województwie, choć liczba organizacji, przynajmniej nominalnie, rosła. Powoli zmieniają się formy zatrudnienia w organizacjach, wzrasta liczba osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne i spada liczba zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Istotni w codziennej działalności NGO są wolontariusze, których zaangażowanie pozwala, przynajmniej częściowo, niwelować luki kadrowe. Co ważne, organizacje w większości dobrze odnajdują się w relacjach z otoczeniem zewnętrznym od czego w dużej mierze zależy ich sukces we współpracy z lokalnym środowiskiem.

4.6. Od dyskusji do rozwiązań: NGO w procesie konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne, niezależnie od stopnia ich sformalizowania, są okazją do spotkania się przedstawicieli JST, NGO, czy też osób zainteresowanych konkretnym tematem/zagadnieniem i wypracowywania kierunków działań w danym obszarze. Uczestnictwo w konsultacjach wymaga aktywności obywatelskiej, wiąże się z prezentowaniem niejednokrotnie odmiennych stanowisk i wypracowywaniem nowych rozwiązań, wspólnych ustaleń, a także współodpowiedzialności za decyzje. Konsultacje społeczne pomagają wypracować ostateczny kształt zapisów tworzonych dokumentów strategicznych, czy prawa miejscowego. Jak w czasie obowiązywania Wieloletniego Programu wyglądały konsultacje społeczne dokumentów przyjmowanych na poziomie gmin województwa pomorskiego oraz udział w nich organizacji pozarządowych? Informacje na ten temat przedstawione zostaną za lata 2020, 2022 i 2024⁸².

Na potrzeby ewaluacji wybrano dokumenty, w których organizacje pozarządowe mogą być ważnym partnerem, zarówno w rozmowach dotyczących poszczególnych zapisów, jak i późniejszej ich realizacji. Dane odnoszą się do dwóch podstawowych dokumentów dla gmin, tj. strategii rozwoju gminy (lub strategii rozwoju ponadlokalnego) oraz strategii rozwiązywania problemów społecznych. Kolejne trzy dokumenty, odnoszą się już bezpośrednio do działalności organizacji pozarządowych, są to: roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami

⁸² Zob. Bank Danych Lokalnych GUS.

prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz lokalny program rozwoju ekonomii społecznej.

W tym miejscu należy wskazać ważny kontekst dla wybranych dokumentów. Część z nich jest dla gmin obowiązkowa. Mowa o strategii rozwoju gminy⁸³, strategii rozwiązywania problemów społecznych⁸⁴, a także rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego⁸⁵. Wieloletnie programy współpracy oraz lokalne programy rozwoju ekonomii społecznej nie są obowiązkowe dla gmin, jednak w przypadku ich przyjmowania wymagane jest przeprowadzenie konsultacji społecznych⁸⁶.

W przypadku strategii rozwoju gmin (lub strategii rozwoju ponadlokalnego) dokument tego typu w 2020 roku konsultowały z organizacjami pozarządowymi 64 gminy (na 117 ujętych w Banku Danych Lokalnych JST), rok później było ich 63, a w roku 2024 takie konsultacje odbyły się w 65 gminach.

Jeżeli chodzi o strategię rozwiązywania problemów społecznych, to konsultacje tego dokumentu z NGO notują sukcesywny spadek. W 2020 roku przeprowadzono je w 45 gminach, w 2022 roku tych gmin było 41, natomiast w roku 2024 było to 35 jednostek. Dokumenty te mają jednak charakter wieloletni, zatem trudno oczekiwać tendencji wzrostowej w ujęciu krótkoterminowym.

Obowiązkowy dla gmin i najważniejszy z perspektywy współpracy JST z NGO dokument, a więc roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2020 roku konsultowany był w 73 pomorskich gminach. Dwa lata później konsultacje tego dokumentu odbyły się w 63 gminach, a w roku 2024 liczba tych konsultacji ponownie wyniosła 73. Tak więc spadek został w równym stopniu skompensowany przez późniejszy wzrost. W kontekście ewaluowanego Programu należy zwrócić uwagę,

⁸³ Obowiązek posiadania strategii rozwoju gminy wszedł w życie 1 stycznia 2026 r. (gmina może nie opracowywać strategii rozwoju gminy, jeżeli będzie objęta strategią rozwoju ponadlokalnego) – zob. Prezentacja Ministerstwa Rozwoju i Technologii, *Plan ogólny gminy – sposób sporządzania i formułowania jego ustaleń*, dostępny: <https://www.gov.pl/attachment/54c64425-7706-44ea-ad08-74546fc3d39e>, [dostęp 11.08.2026].

⁸⁴ Obowiązek posiadania przez gminy strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z zapisów Ustawy o pomocy społecznej (art. 16b. ust 1).

⁸⁵ Obowiązek przyjmowania przez organ stanowiący JST programu wynika z zapisów ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (art. 5a ust. 1).

⁸⁶ Zob. art. 5a ust. 2 oraz art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

że konsultacje programów współpracy z NGO dotyczą więcej niż połowy pomorskich gmin, ale jednocześnie wciąż w dużej części gmin taki program uchwalany jest przy braku partycypacji NGO w konsultacjach.

Znacznie mniejszą skalę konsultacji notuje wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Wynika to również z faktu, że dokument, jak już wskazywano, jest nieobowiązkowy. Liczby konsultacji tego programu są podobne w trzech porównywanych latach, odpowiednio w 2020 roku było to 13 konsultacji, w 2022 ich liczba wynosiła 12, a w roku 2024 wzrosła do 15. Natomiast lokalny program rozwoju ekonomii społecznej, według Banku Danych Lokalnych w latach 2020, 2022 i 2024, był konsultowany tylko przez jedną pomorską gminę (Bytów).

W analizowanych latach (2020, 2022 i 2024), na które nakłada się również częściowo okres obowiązywania Programu, dość stabilna była liczba konsultacji strategii rozwoju gmin oraz programu współpracy z NGO. Zmniejszyła się natomiast liczba konsultacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, co z pewnością nie jest dobrą tendencją w kontekście celu szczegółowego Programu, jakim było założenie dotyczące wzmacniania aktywności obywatelskiej i współzarządzania rozwojem lokalnym. Niewielkie liczby konsultacji wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz jednostkowa konsultacja lokalnego programu rozwoju ekonomii społecznej wynika w dużej mierze z nieobowiązkowości tych dokumentów i ich braku w wielu gminach. Z drugiej strony dokumenty te najczęściej mają charakter wieloletni, a w tej sytuacji konsultacje społeczne nie będą realizowane w cyklicznym systemie (co roku, co dwa lata itd.).

4.7. Frekwencja wyborcza (samorządowe, referenda lokalne) jako miara obywatelskości

Frekwencja wyborcza, jej spadek lub wzrost, jest splotem wielu czynników, przede wszystkim działań politycznych: kampanii wyborczych, realizacji (bądź nie) składanych obietnic, szeroko pojętej działalności publicznej polityków. Jednoznaczny wpływ organizacji pozarządowych na frekwencję wyborczą jest trudny do uchwycenia. Jednak NGO, jako miejsca zrzeszania się ludzi, dają możliwość przepływu informacji, docierania do innych osób czy prowadzenia różnych kampanii

społecznych i są w ten sposób uczestnikami życia społecznego, także procesów politycznych. Kampanie społeczne, przede wszystkim profrekwencyjne, z założenia mają wpłynąć na wzrost liczby osób biorących udział w wyborach.

Wpływ kampanii profrekwencyjnych oceniany jest różnorodnie. Z jednej strony wskazuje się, że w całym procesie wyborczym jest to czynnik najmniej istotny lub istotny o tyle, o ile trafi na podatny grunt. W tym kontekście wskazuje się na istotną dla wzrostu frekwencji aktywizację kobiet i młodych osób. Ważniejszy jest jednak podział polityczno-społeczny i niestety – hejt, który ma na celu wyszydzenie i zdyskredytowanie konkretnych polityków lub/i przeciwnego obozu politycznego oraz mobilizowanie „swoich”⁸⁷. Z drugiej strony sami organizatorzy kampanii profrekwencyjnych, jak choćby tej z ostatnich wyborów parlamentarnych, pn. „Nie śpij, bo Cię przegłosują” chwala się swoimi sukcesami: „Najpierw przyczyniła się do rekordowej frekwencji wyborczej, teraz zebrała międzynarodowe uznanie. Do Gdańska trafiła nagroda Eurocities 2024 w kategorii *Kreatywne kampanie wyborcze: mobilizacja obywateli...* W Internecie, mediach tradycyjnych i społecznościowych, kampania zyskała ponad 40 milionów odsłon. Do akcji włączyło się wiele znanych osób z różnych środowisk”⁸⁸. Co warto podkreślić, kampanię tę realizował gdański magistrat i Fundacja Gdańska.

Jak więc ta frekwencja wyglądała, analizując konkretne wybory w ostatnich latach? Pod uwagę wzięte zostaną wybory parlamentarne i samorządowe – ponieważ osoby w nich wybierane reprezentują następnie region w przypadku wyborów parlamentarnych, czy interesy lokalne mieszkańców w przypadku wyborów samorządowych.

W 2019 roku średnia frekwencja wyborcza w **wyborach parlamentarnych** wyniosła w województwie pomorskim 63,46%; najmniej w powiecie sztumskim – 47,22%, w pozostałych dziewiętnastu powiatach przekroczyła 50%, z czego: w dziesięciu przekroczyła 50%, w sześciu wyniosła powyżej 60%, a w trzech miastach na prawach powiatu: w Gdańsku, Gdyni i Sopocie wyniosła powyżej 70%, w tym

⁸⁷ Zob. M. Grabowska, *Wybory 2023 utrwaliły podział społeczno-polityczny*, dostępny: https://www.batory.org.pl/blog_wpis/wybory-2023-utrwalily-podzial-spoleczenno-polityczny/, [dostęp 30.07.2026].

⁸⁸ M. Szela, *Gdańska kampania profrekwencyjna „Nie śpij, bo Cię przegłosują” z europejską nagrodą*, dostępny: <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/Kampania-Nie-spj-bo-Cie-przeglosuja-z-europejska-nagroda,a,265174>, [dostęp: 12.08.2026].

ostatnim mieście wyniosła najwięcej, tj. 74,32%⁸⁹. Porównując wybory z 2019 roku do ostatnich wyborów parlamentarnych z 2023 roku widać wyraźny wzrost frekwencji. Łącznie średnia frekwencja w województwie pomorskim w wyborach do Sejmu wyniosła 75,29%, natomiast do Senatu niewiele mniej, bo 75,22%⁹⁰. To wyraźny wzrost frekwencji, o ponad 11 punktów procentowych w stosunku do poprzednich wyborów. W siedemnastu powiatach było to powyżej 60% z czego: w ośmiu powiatach powyżej 60% (najmniej, tak jak w roku 2019, w powiecie sztumskim – 61,94% w wyborach do Sejmu), w dziewięciu powiatach powyżej 70%, natomiast w trzech miastach na prawach powiatu, Gdynia, Gdańsk, Sopot, powyżej 80%, najwięcej ponownie w Sopocie – 81,18%⁹¹.

Z danych Państwowej Komisji Wyborczej podsumowującej **wybory samorządowe** w 2018 roku wynika, że frekwencja wyborcza w województwie pomorskim wynosiła 55,80% w pierwszej turze i 52,75% w drugiej. Wśród powiatów w pierwszej turze frekwencja była najniższa w malborskim 48,35%, a najwyższa w kościerskim 60,03% (jedyne powiat, który przekroczył 60%). Natomiast jeżeli chodzi o miasta na prawach powiatu, to najniższa frekwencja była w Słupsku 47,67%, a najwyższa w Sopocie 62,25%⁹².

W 2024 roku Państwowa Komisja Wyborcza zaprezentowała dane dotyczące frekwencji w innej formie, w rozbiciu na sejmiki województw, rady powiatów, rady gmin i miast oraz wójtów, burmistrzów, prezydentów. Niezależnie od tego, frekwencja we wszystkich tych kategoriach wynosiła w okolicach 51%, odpowiednio w pierwszej turze: dla sejmików województw – 51,42%, dla rad powiatów – 51,04%, dla rad gmin, miast i miejskich – 51,79%, a w przypadku wyboru wójtów, burmistrzów, prezydentów miast – 51,45%⁹³. W ponownym głosowaniu, gdzie wybierano już tylko wójtów,

⁸⁹ Zob. Państwowa Komisja Wyborcza, Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu, dostępne: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/frekwencja/Koniec/sejm/woj/220000>, [dostęp: 30.07.2026].

⁹⁰ Zob. Państwowa Komisja Wyborcza, Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2023 r., dostępne: <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=sejm> oraz Frekwencja w wyborach do Senatu w 2023 r., dostępne: <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=senat>, [dostęp: 12.08.2026].

⁹¹ Tamże.

⁹² Zob. Państwowa Komisja Wyborcza, Wybory Samorządowe 2018, Polska, Województwo Pomorskie, Pierwsza tura, dostępne: <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/frekwencja/2110/220000#f1000000> [dostęp: 31.07.2026], Druga tura, dostępne: <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/frekwencja/0411/220000#f1000001>, [dostęp: 31.07.2026].

⁹³ Zob. Państwowa Komisja Wyborcza: Frekwencja w wyborach do Sejmików Województw, dostępne: <https://samorzad2024.pkw.gov.pl/samorzad2024/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=sejmik>

burmistrzów i prezydentów miast (jeżeli ich wybór nie został rozstrzygnięty w pierwszej turze), frekwencja wyniosła 43,35% i to jeszcze wyraźniejszy spadek względem wyborów z 2018 roku o 9,40 punktów procentowych⁹⁴. Widać więc, że po mobilizacji frekwencyjnej w wyborach parlamentarnych z 2023 roku, wybory samorządowe, które odbyły się rok później zanotowały spadek liczby głosujących w stosunku do tych z 2018 roku.

W kontekście zaprezentowanych w tym podrozdziale informacji należy przyjąć, że NGO mają swój potencjał mobilizacyjny, który wykorzystują w różnych kampaniach społecznych. Ten potencjał możliwy jest również do wykorzystania w kampaniach profrekwencyjnych. Trudno jednak wskazać jednoznaczny wpływ NGO na wzrost frekwencji wyborczej, gdyż ta zależy od wielu czynników, w tym przede wszystkim od dynamicznych procesów politycznych. Jednak z całą pewnością organizacje pozarządowe mogą te procesy polityczne współkształtować, zwłaszcza na poziomie lokalnym i regionalnym.

4.8. Kształtując lokalną rzeczywistość: budżet obywatelski

Budżet obywatelski zgodnie z zapisami ustawowymi traktowany jest jako szczególna forma konsultacji społecznych⁹⁵. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu corocznie decydują o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy i co ważne, rady gmin w toku prac nad projektem tej uchwały nie mogą usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego⁹⁶. Na budżet obywatelski należy również spojrzeć jako na mechanizm aktywizacji mieszkańców w gminach, który wymaga od nich, podobnie jak w przypadku wyborów, udziału w głosowaniu, a dodatkowo, zgłaszania

[województwa](https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=rada_powiatu), *Frekwencja w wyborach do Rad Powiatów*, dostępne: https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=rada_powiatu, *Frekwencja w wyborach do Rad Gmin, Miast i Miejskich*, dostępne: https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=rada_gminy, *Frekwencja w wyborach Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast*, dostępne: <https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/frekwencja/Koniec/woj/220000?elections=wbp>, [dostęp: 12.08.2026].

⁹⁴ Zob. Państwowa Komisja Wyborcza: *Frekwencja w ponownym głosowaniu w wyborach Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast*, dostępne: <https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/2/frekwencja/Koniec/woj/220000>, [dostęp: 12.08.2026].

⁹⁵ Zob. art. 5a ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym.

⁹⁶ Zob. art. 5a ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym.

własnych pomysłów do realizacji i zabiegania o głosy na konkretny projekt. Przy wdrażaniu budżetu obywatelskiego, projektowaniu i urzeczywistnianiu pomysłów mieszkańców biorą udział urzędnicy poszczególnych gmin, co tworzy z tego budżetu prawdziwie partycypacyjny mechanizm współpracy na linii samorząd-mieszkańcy.

Dane dotyczące budżetu obywatelskiego dla województwa pomorskiego zebrane zostały w Banku Danych Lokalnych GUS. W tym miejscu przedstawione zostaną zbiorcze informacje z roku 2021 (rok przed obowiązywaniem ewaluowanego programu) oraz z lat 2022–2024.

Całkowita kwota środków zaplanowanych w 2021 roku na budżet obywatelski w pomorskich gminach wyniosła ponad 46,5 mln zł, w latach 2022 i 2023, było to po ponad 50 mln, odpowiednio: 50,04 mln zł oraz 50,5 mln zł. W ostatnim roku, z którego pochodzą dane, kwota ta spadła do wartości 47,9 mln zł. Daje to średnio 48,76 mln zł w czterech opisywanych latach. Dzieląc tę kwotę przez liczbę wszystkich pomorskich gmin, otrzymujemy średnio 396 tys. zł środków z budżetu obywatelskiego na gminę (niezależnie od jej wielkości i tego czy wprowadziła ona mechanizm budżetu obywatelskiego).

Jeżeli chodzi o zgłoszone projekty na 100 tys. mieszkańców, to w 2021 roku było ich 134, w kolejnych dwóch latach odnotowano spadki do wartości odpowiednio 123 i 109, natomiast w 2024 osiągnięto największą w ciągu czterech lat wartość 135 projektów. Biorąc bazową liczbę 100 tys. mieszkańców i dzieląc ją przez największą uzyskaną w 2024 roku liczbę projektów 135, otrzymujemy liczbę 741 osób, co wskazuje jaka średnia społeczność skupiona jest w województwie pomorskim wokół jednego projektu zgłoszonego do budżetu obywatelskiego. Rozkład głosujących nad projektami z budżetu obywatelskiego na 100 tys. mieszkańców w województwie pomorskim wyglądał w kolejnych latach następująco: 2021 – 9 073, 2022 – 9 021, 2023 – 10 739 i 2024 – 9 289 głosujących. Biorąc ponownie bazową liczbę 100 tys. mieszkańców i dzieląc ją przez liczbę głosujących z ostatniego roku, z którego pochodzą dane, a więc 9 289, otrzymujemy wskaźnik, że średnio co jedenasty mieszkaniec województwa (na 100 tys.), brał udział w głosowaniu projektów w budżecie obywatelskim.

W skali wydatków gmin, na budżety obywatelskie przeznaczane są stosunkowo niewielkie kwoty. Jednak co warto podkreślić, w miastach na prawach powiatu

utworzenie budżetu obywatelskiego jest już obowiązkowe, a kwoty jakie na to zadanie trzeba zabezpieczać, to co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu⁹⁷. Pomimo tego, że zgłaszanie projektów i głosowanie w budżecie obywatelskim jest aktywnością przynależną osobom fizycznym (mieszkańcom danej gminy), to przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji czy rad w swoim imieniu, jako mieszkańcy danej gminy, mogą zgłaszać projekty. Tu otwiera się pole do działania NGO, które mogą wspierać promocję konkretnych projektów, motywować do oddawania głosów (wspomniane kampanie profrekwencyjne), zwłaszcza jeżeli efekty projektu pokrywają się z działaniami społecznymi, czy potrzebami infrastrukturalnymi lokalnych NGO.

4.9. Wsparcie organizacji pożytku publicznego: odpisy 1,5% podatku dochodowego

Odpis 1,5% podatku na rzecz wybranej organizacji pożytku publicznego (do 2022 roku był to 1%), to mechanizm w polskim systemie podatkowym, który stał się istotną formą wsparcia finansowego dla działań części z NGO (w 2023 roku w ramach 1,5% zebrano w całym kraju 1,5 mld zł, a w 2024 roku 1,9 mld). Co ważne, podatnicy wybierając dobrowolnie w swoim rocznym rozliczeniu podatkowym konkretny podmiot, któremu przekazują pieniądze wskazują pośrednio, która organizacja prowadzi swoje działania skutecznie, cieszy się zaufaniem i potrafi promować swoje osiągnięcia i zachęcać do wsparcia. Jest to więc ważny wskaźnik tego, jak organizacje pozarządowe są odbierane społecznie, jakie zadania przez nie realizowane cieszą się uznaniem.

W latach 2020–2024 w województwie pomorskim notowany był stały wzrost kwoty przekazywanej w ramach 1%, a następnie 1,5% (łącznie o ponad 87 mln zł na przestrzeni czterech lat). Natomiast liczba podatników początkowo rosła, następnie zmalała w chwili zwiększenia odpisu do 1,5%, a za lata 2023, 2024 ponownie notowała wzrost, przekraczając w 2024 roku ponad 1 mln podatników. Przyczyn można upatrywać się chociażby we wprowadzonym w 2022 roku programie „Niskie Podatki”, który obniżył stawę podatku PIT z 17% do 12% w pierwszym progu skali podatkowej. Warto jednak podkreślić, że poprawił on sytuację osób osiągających niskie dochody, których obciążenia podatkowe zmalały. Natomiast już kolejne

⁹⁷ Zob. art. 5a ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym

rozliczenia, za 2023 i 2024 rok pokazały, że liczba odpisujących 1,5% podatku przyrosła odpowiednio o 130 tysięcy, a następnie o 93 tysiące podatników, co z kolei mogło być efektem stabilizacji obsługi systemu „Twój e-pił” i przyzwyczajania się podatników do uzupełniania danych organizacji, którym chcą przekazać część swoich podatków. Kwoty w poszczególnych latach oraz liczbę podatników prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba podatników oraz wysokość odpisów 1%/1,5% w latach 2020–2024

Rok	Kwota 1%/1,5%	Liczba podatników
2020	61 967 214,07 zł	952 tys.
2021	71 902 189,77 zł	995 tys.
2022	101 790 887,83 zł	803 tys.
2023	125 799 348,11 zł	933 tys.
2024	149 751 856,54 zł	1 026 tys.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów.

W 2023 i 2024 roku 0,7 tys. organizacji w województwie pomorskim zostało wspartych przez mechanizm 1,5%⁹⁸. Z powyższej liczby w 2024 roku 0,5 tys. organizacji prowadziło kampanie informacyjne w celu pozyskania środków z 1,5%, a około stu pomorskich organizacji wydawało środki finansowe na ten cel. Suma wydanych środków na kampanie informacyjne, to 1,7 mln zł (średnio 20,8 tys. zł)⁹⁹.

Badanie pomorskich NGO z 2025 roku wskazuje, że: „odpis podatkowy (1,5%) pełni funkcję silnie zróżnicowaną – od marginalnego dodatku, po istotny element buforowy. Zróżnicowanie to sugeruje, że skuteczność tego instrumentu zależy nie tyle od samej formalnej dostępności, ile od poziomu rozpoznawalności organizacji, zdolności komunikacyjnych i trwałości relacji z darczyńcami. U części podmiotów odpis pozostaje symboliczny, co ogranicza jego znaczenie strategiczne”¹⁰⁰.

Znaczące kwoty i liczba podatników je przekazujących, która, jak wskazano powyżej, przekroczyła w województwie pomorskim już 1 mln osób, przyczynia się do skuteczniejszego wsparcia dla części NGO. Poza samymi organizacjami, które

⁹⁸ *Organizacje pożytku publicznego i 1,5% podatku 2023 oraz Organizacje pożytku publicznego i 1,5% podatku w 2024 r.*, US Kraków.

⁹⁹ Zob. *Organizacje pożytku publicznego w latach 2023 i 2024*, Główny Urząd Statystyczny.

¹⁰⁰ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt., s. 127.

z różną skutecznością zachęcają do przekazywania na ich rzecz 1,5% podatku, niemniej ważne dla dużej skali osiągniętych odpisów są wygoda i łatwość samego narzędzia, a więc połączenie wsparcia z rocznym rozliczeniem podatkowym.

Za niezwykle pozytywne zjawisko należy uznać wzrost kwot odpisów 1,5% w okresie obowiązywania ewaluowanego Programu. Dokonało się to także dzięki prowadzeniu przez SWP kampanii społecznej „Pomagaj lokalnie – przekaż 1,5% pomorskim OPP” zachęcającej do przekazywania 1,5% podatku na rzecz pomorskich organizacji pozarządowych.

5. Analiza wskaźników realizacji Programu

Logika interwencji obejmująca realizację Programu Wieloletniego w oparciu o Programy Roczne kierunkuje analizę wskaźników na każdym z tych poziomów. W kolejnych podrozdziałach dokonamy analizy wskaźników zarówno Wieloletniego, jak i rocznych Programów Współpracy, obowiązujących w latach 2022–2025.

5.1. Analiza wskaźników Wieloletniego Programu Współpracy

W Wieloletnim Programie wskazano trzy obszary wskaźników, dotyczące jedynie efektywności podejmowanej interwencji. Składały się na nie następujące elementy:

- a) liczba opracowanych i wdrożonych narzędzi współpracy pomiędzy JST, NGO a biznesem,
- b) profesjonalizacja organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych,
- c) aktywność obywatelska mierzona udziałem w odpisie 1% oraz frekwencją wyborczą.

Wskaźniki WPW zostały wyprowadzone w sposób nieprecyzyjny i nie zostały skwantyfikowane. Oznacza to dwie kwestie. Po pierwsze nie jest możliwe określenie poziomu osiągnięcia założonych wskaźników, gdyż nie wskazano ich wartości początkowej i docelowej. Po drugie, sformułowane wskaźniki merytorycznie są zbyt obszerne treściowo, nie można więc doszukiwać się bezpośredniego związku przyczynowo-skutkowego między interwencją a kondycją organizacji.

Przejdźmy jednak do wskaźników. W ramach pierwszego (ppkt. a) w okresie obowiązywania Programu zrealizowano szereg działań o charakterze sieciującym współpracę JST-NGO-biznes, wymienionych w celu szczegółowym czterech Rocznych Programów. Wśród nich wymieniano organizacje konferencji, przeprowadzenie akcji promocyjnych, użyczenie sal czy organizację wystaw. Działania te miały charakter wspierający i sieciujący, jednak ich skala i charakter nie pozwalają określić je typowymi narzędziami współpracy. Do tych można zakwalifikować cykliczne wydarzenia, platformy współpracy lub schematy/procedury postępowania/księgi rekomendacji w zakresie ww. współpracy. Biorąc pod uwagę taką klasyfikację działań, wymagania te z całą pewnością spełniały cztery aktywności: Pomorskie Forum Inicjatyw Pozarządowych, Forum Inicjowania Rozwoju, wsparcie działania funduszy lokalnych, m.in: Fundusz Inicjowania Rozwoju,

Fabryka Lokalnych Innowacji, Fundusz Działaj Lokalnie oraz wypracowanie Modelu Pomorskiego Klastra Ekonomii Społecznej.

Ponadto przeprowadzono dwie edycje (w tym jedną pilotażową) programu RewolucjeES opierającego się na współpracy Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, firmy PwC oraz podmiotów ekonomii społecznej. Od 2024 roku wyłania się laureatów w konkursie Gryfa Gospodarczego w kategorii „Lider ekonomii społecznej”, będącego okazją do promowania działalności podmiotów ekonomii społecznej. Działania te należy wyodrębnić, gdyż nie realizowano ich w całym okresie Programu.

Z powyższej analizy można wnioskować, że w okresie obowiązywania WPW opracowano i wdrożono sześć narzędzi współpracy pomiędzy NGO, JST i biznesem.

Pozostałe dwa wskaźniki, tj. profesjonalizację w realizacji zadań publicznych oraz aktywność obywatelską, szczegółowo analizujemy w kolejnych częściach raportu, dlatego w tym miejscu odnotujemy jedynie fakt, dokonania się pożądanych zmian w ich zakresie.

Biorąc pod uwagę wskaźniki realizacji WPW należy zatem wskazać, że współpraca SWP z NGO w okresie obowiązywania Programu podążała w oczekiwanym kierunku, a zmiany przyczyniły się do rozwoju trzeciego sektora w regionie.

5.2. Analiza wskaźników Rocznych Programów Współpracy

Wskaźniki określone w Programach Rocznych miały nieco bardziej szczegółowy charakter niż te wyznaczone w Programie Wieloletnim. Wydaje się to być uzasadnione z perspektywy zależności występującej między dokumentami – Program Wieloletni był nadrzędnym dokumentem względem Programów Rocznych. Wskaźniki te nie były tożsame, jednak w związku z realizacją WPW przez Programy Roczne ewaluacja powinna objąć również analizę rocznych postępów realizacji.

Sprawozdania z Programów Rocznych koncentrowały się na czterech obszarach wskaźników realizacji:

- a) szacunkowej liczbie odbiorców realizowanych zlecanych zadań publicznych, w tym w podziale na sektory działań (turystyka, kultura, sport, zdrowie, polityka społeczna),

- b) liczbie organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne w oparciu o dotacje przekazywane przez samorząd na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego,
- c) wysokości środków finansowych przeznaczonych z budżetu województwa na realizację ww. zadań,
- d) liczbie i różnorodności zadań publicznych realizowanych przy współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego i organizacji pozarządowych z uwzględnieniem podziału na współpracę finansową, pozafinansową oraz udzielone patronaty Marszałka Województwa.

Zgodnie z powyższym, pierwszym przeanalizowanym wskaźnikiem była szacunkowa liczba odbiorców zrealizowanych zadań publicznych. W okresie realizacji Programu wartość tę oszacowano na niemal 2,1 mln osób. W poszczególnych latach wartości wahały się między 385 a 627 tysięcy. Szczegółowe dane za poszczególne lata przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Szacunkowa liczba odbiorców zrealizowanych zadań publicznych

2022	2023	2024	2025	SUMA
627 057	607 893	384 593	463 527	2 083 070

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

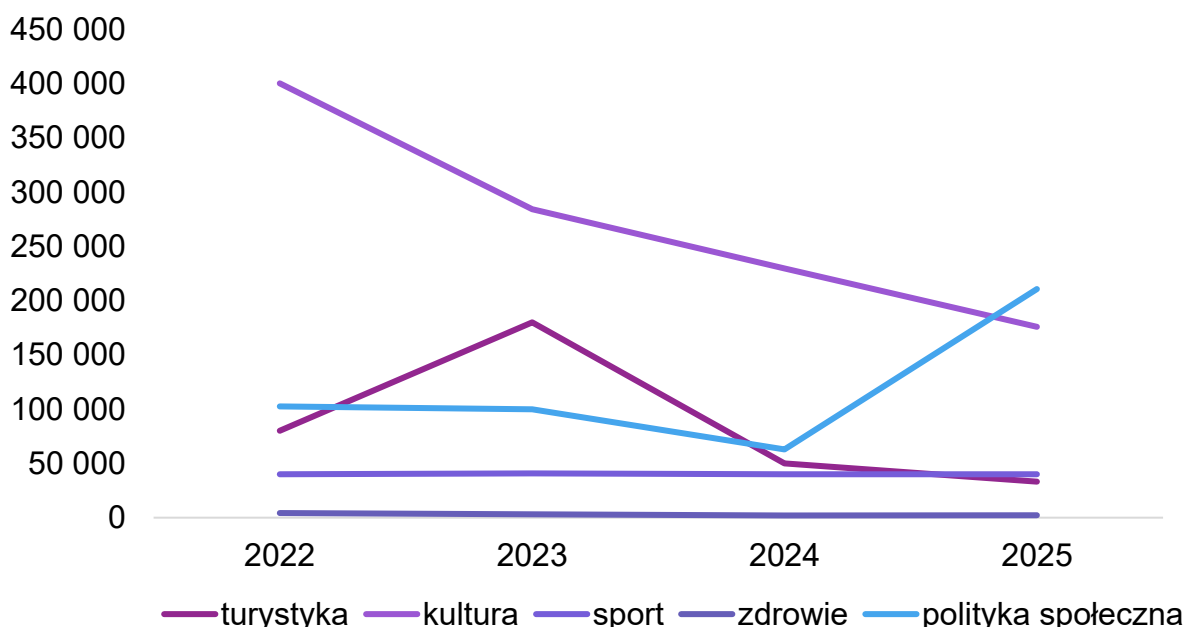
Powyższe dane przedstawiają fluktuację liczby odbiorców zadań publicznych w ich ogólnym ujęciu, a wahania te miały znaczący charakter. W latach 2022–2024 notowano spadki systematyczne, choć o różnej skali. Porównując rok do roku w 2023 zanotowano spadek o 3,1%, a w 2024 roku o 36,7%. Kolejny rok przyniósł z kolei odbicie i wzrost liczby odbiorców o 20,5%, który jednak nie wyrównał strat poniesionych w latach 2023 i 2024.

Zjawisko fluktuacji lepiej widoczne jest, gdy przeprowadzimy analizę bardziej szczegółową, tj. obszarów, których dotyczyły zrealizowane zadania. Jak wynika z poniższego wykresu, w analizowanym okresie:

- w obszarze turystyki zanotowano wzrost, a następnie spadki,
- w obszarze polityki społecznej po względnej stabilizacji nastąpił znaczny wzrost,

- w obszarze kultury notowano ciągły regres,
- w obszarach zdrowie oraz sport zaobserwowano stabilizację.

Wykres 2. Zmiana szacunkowej liczby odbiorców zadań publicznych zleconych w latach 2022–2025 w podziale na obszary

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Kiedy przyjrzymy się liczbom bezwzględnym (przedstawionym w tabeli poniżej), tendencje ujawnione na wykresie ulegają jednak pewnym zmianom:

- stała liczba odbiorców zadań dotyczyła przede wszystkim obszaru „sport”,
- w obszarze zdrowia przez dwa lata obserwowano spadki, a następnie niewielki wzrost.

Tabela 4. Szacunkowa liczba odbiorców zadań publicznych zleconych w latach 2022–2025 w podziale na obszary

obszar	2022	2023	2024	2025	SUMA
TURYSTYKA	80 000	180 000	50 000	33 200	343 200
KULTURA ogółem,					
w tym:	400 305	284 143	229 671	175 894	1 090 013
„na żywo”	163 200	127 540	115 754	119 384	525 878

obszar	2022	2023	2024	2025	SUMA
online	237 105	156 603	113 917	56 510	564 135
inne (publikacje)	26 836	25 253	23 204	17 506	92 799
SPORT	40 000	40 801	40 000	40 000	160 801
ZDROWIE	4 252	3 029	2 021	2 260	11 562
POLITYKA SPOŁECZNA	102 500	99 920	62 901	210 693	476 014

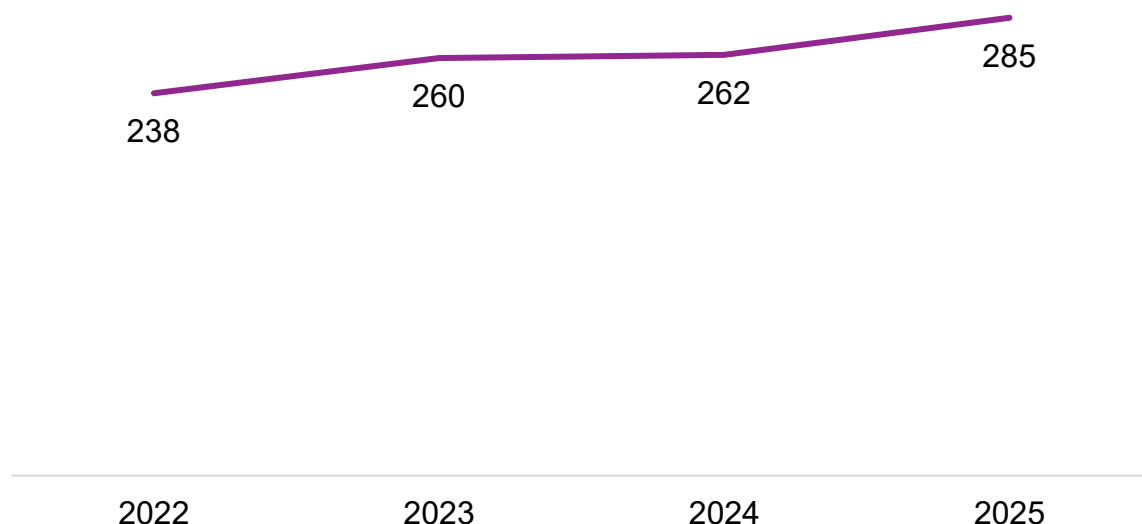
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Obszar kultury sprawozdawano rozróżniając trzy typy aktywności: uczestnictwo „na żywo”, uczestnictwo online oraz inne formy, m.in. publikacje. Biorąc pod uwagę skrajne lata Programu, dla każdego z wymienionych typów aktywności zanotowano spadki. Szczególnie interesujący jest spadek udziału w wydarzeniach online o 180,6 tys. osób (76,2%), czego powodem mogło być post-pandemiczne zmniejszenie popularności organizowania wydarzeń kulturowych w formie online oraz hybrydowej. Przeciwna tendencja wystąpiła w obszarze polityki społecznej – wzrost sięgnął 108,2 tys. osób (105,6%).

Jednoznacznie widoczny spadek liczby odbiorców zadań publicznych zleconych w oparciu o WPW mogła zostać spowodowana przez różne czynniki, m.in. zmianę charakteru realizowanych działań, wzrost kosztów realizacji (powiązany z inflacją), wzrost działań specjalistycznych (powodujący jednocześnie zmniejszenie liczby odbiorców i wzrost kosztu). W oparciu o posiadane dane wnioskowanie w tym zakresie nie jest jednak możliwe, to jedynie hipotetyczne wyjaśnienia obserwowanych tendencji.

Systematyczny wzrost zanotowano natomiast dla drugiego wyznaczonego wskaźnika Programu – liczby organizacji, które podjęły zadania w oparciu o dotacje przekazane na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego. Wzrost miał charakter systematyczny, a biorąc pod uwagę liczbę organizacji w skrajnych okresach, nastąpiło zwiększenie o 47 organizacji (19,7%).

Wykres 3. Liczba organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne w oparciu o dotacje przekazywane przez samorząd na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Rosnąca liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne wydaje się być obustronnie powiązana z wysokością środków finansowych z budżetu Województwa przeznaczonych na realizację zadań publicznych. Po pierwsze, dostępne środki mogą zachęcać i umożliwiać realizację zadań przez większą liczbę podmiotów pozarządowych, zaś po drugie, wysoka, tj. przewyższająca znacząco dostępne środki liczba organizacji gotowych podjąć się realizacji zadań może motywować Samorząd do poszukiwania dodatkowych środków budżetowych. W przypadku tego wskaźnika w latach skrajnych zanotowano znaczny, bo przekraczający kwotę 3,1 mln zł wzrost (+24,3%).

Tabela 5. Wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu Województwa na realizację zadań publicznych

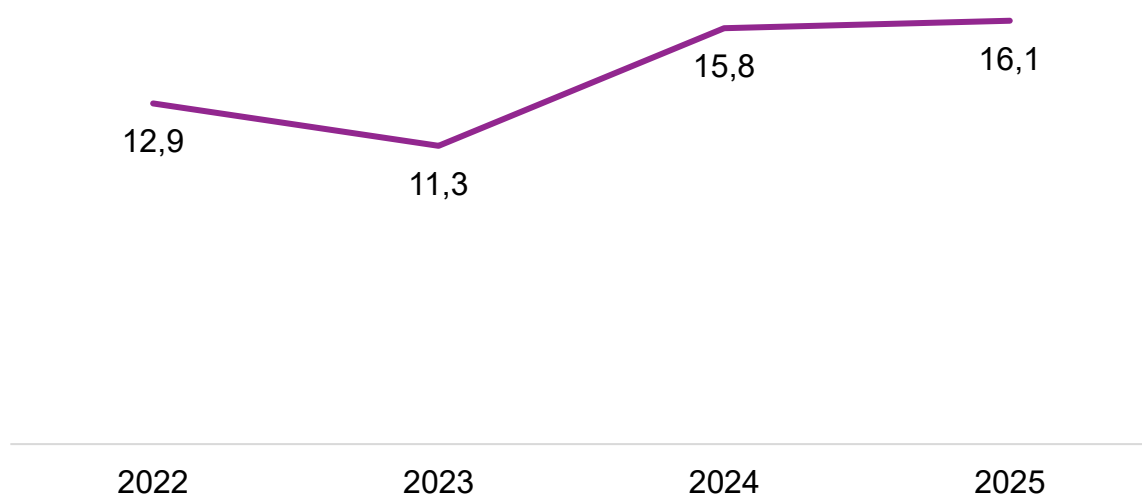
2022	2023	2024	2025	SUMA
12 924 023,56	11 316 362,00	15 781 000,00	16 062 740,00	56 084 125,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Nie był to jednak ciągły wzrost. Na początku okresu wystąpił spadek, a w kolejnych latach wzrost wysokości środków finansowych.

Warto zaznaczyć, że wysokość omawianych środków na realizację zadań publicznych nie obejmuje wszystkich środków przeznaczonych na ten cel. Należy mieć na uwadze także partycypację NGO w zadaniach finansowanych ze środków Unii Europejskiej, np. w 2022 roku w ramach programu grantowego „Pomorskie z Ukrainą” realizowanego w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy.

Wykres 4. Środki finansowe przeznaczone z budżetu województwa na realizację zadań publicznych (konkursy grantowe) w latach 2022–2025 [mln zł]

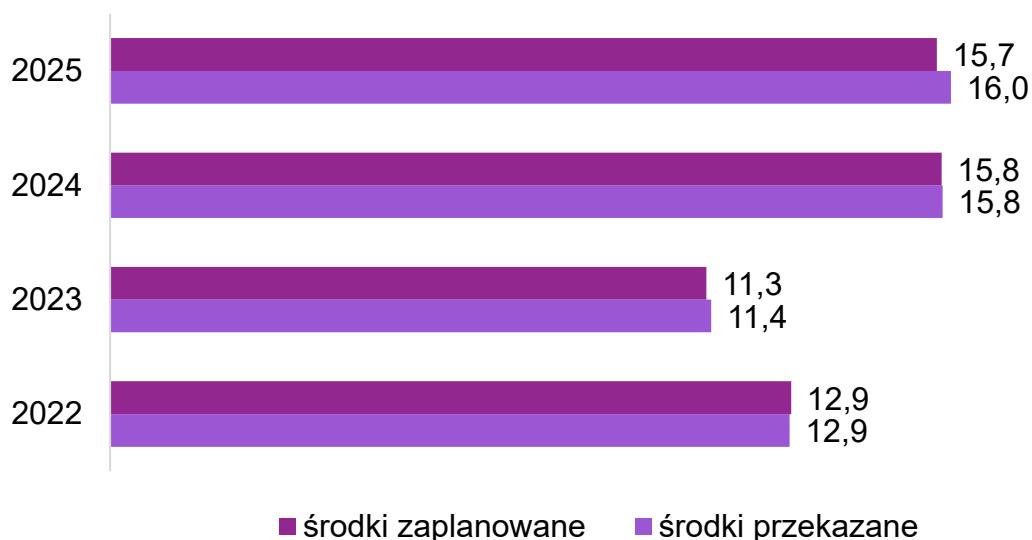

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Spadek kwoty środków w 2023 roku wystąpił jednocześnie ze wzrostem liczby organizacji realizujących zadania oraz niewielkim spadkiem szacunkowej liczby odbiorców.

Na finanse związane z realizacją Wieloletniego i Rocznych Programów Współpracy z perspektywy oceny interwencji warto spojrzeć poprzez porównanie planów z realizacją. Temu celowi służyć będą dwa zestawienia: planu z wartością zawartych umów oraz kwoty zawartych umów i kwoty wydatkowanej przez realizatorów zadań.

Wykres 5. Porównanie środków zaplanowanych w budżecie województwa na realizację zadań publicznych (konkursy grantowe) i przekazanych na podstawie zawartych umów w latach 2022–2025 [mln zł]

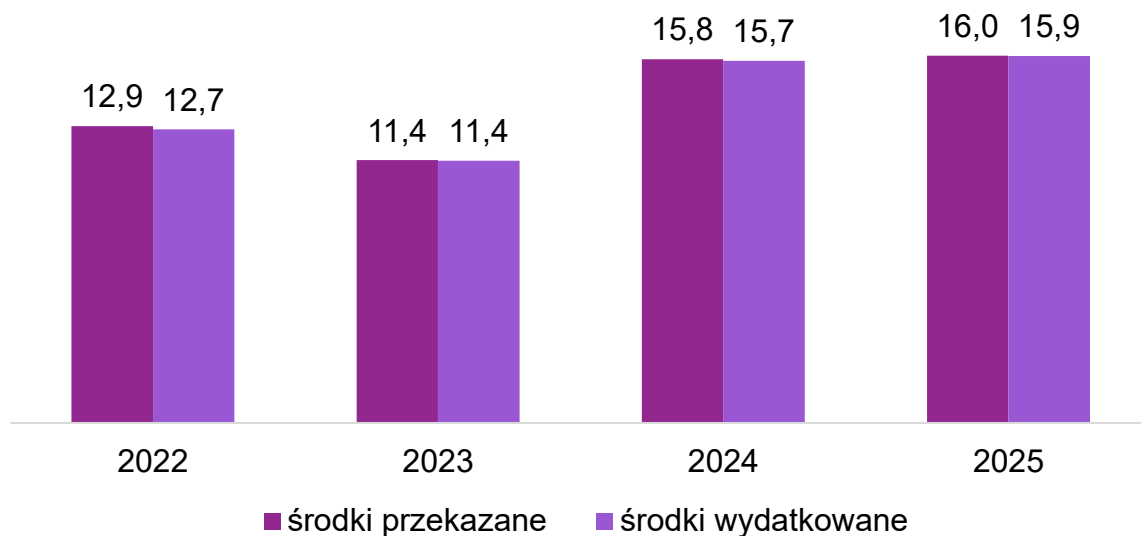

Źródło: obliczenia własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Ogólne porównanie środków za cały okres Programu pokazuje, że kwota zawartych umów była o ponad 349,2 tys. zł wyższa niż planowano w budżecie Województwa. W analizie poszczególnych lat, jedynie w 2022 roku wystąpiło zjawisko przeciwne, tj. zawarcie umów na kwotę mniejszą niż planowano (o 28,6 tys. zł). W kolejnych latach obserwowano główną tendencję, przekraczając planowane kwoty kolejno o 92,9 tys. zł, 19,0 tys. zł oraz 266,0 tys. zł.

Obserwowane zjawisko świadczy o pewnej otwartości i elastyczności Samorządu Województwa w zakresie kształtowania budżetu na zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe. Dodatkowe środki uruchamiano już po zaplanowaniu budżetu, tj. w sytuacji, gdy wystąpiły oszczędności w realizacji innych przedsięwzięć lub w odpowiedzi na większe niż przewidziano zapotrzebowanie.

Wykres 6. Porównanie środków przekazanych na podstawie zawartych umów (konkursy grantowe) i wydatkowanych przez organizacje w latach 2022–2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

W ogólnym rozrachunku organizacje realizujące zadania publiczne w żadnym roku objętym Programem nie wykorzystwały w pełni kwot, na które opiewały zawarte umowy. Przyczyny tego stanu są jednak bardziej złożone – od wygenerowania oszczędności, przez niższe koszty realizacji, na rezygnacji z realizacji zadań kończąc. Nie należy zatem negatywnie wartościować tego zjawiska. W latach 2022–2025 ogólna różnica między kwotą umów a wydatków wyniosła 266,2 tys. zł i ulegała fluktuacjom. Najwyższą różnicę odnotowano w 2022 roku – 147,6 tys. zł, a najniższą w 2025 roku – 22,4 tys. zł.

Ważnym kontekstem analizy wydaje się być odsetek niewykorzystanych kwot względem wartości umów. Wahał się on między 1,1% (2022) a 0,1% (2025) przy czym w okresie całego Programu wyniósł 0,5%. Poziom był zatem niski i należy go uznać za zjawisko naturalnie występujące.

Ostatni wskaźnik Rocznych Programów to liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych we współpracy SWP–NGO, który uszczegółowiono podziałem na zadania o charakterze finansowym, pozafinansowym oraz patronaty Marszałka Województwa. Nim jednak przejdziemy do analizy dostępnych danych należy podkreślić, że składowe wskaźnika dotyczą różnych elementów. Zestawienie liczby

i różnorodności zadań w jedną wartość utrudnia analizę każdego z tych elementów i rzetelną ocenę podjętej interwencji oraz wnioski w tym zakresie. Jak wynika z poniższych danych liczba i różnorodność zadań w latach 2022–2023 wynosiła 18 i wzrosła w kolejnych dwóch latach do wartości 19 rocznie.

Tabela 6. Liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy samorządu województwa i organizacji pozarządowych

2022	2023	2024	2025	SUMA
18	18	19	19	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Tożsama tendencja obserwowana była dla obszarów współpracy finansowej: w latach 2022 i 2023 było ich 12, a w dwóch kolejnych po 13.

Tabela 7. Liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy samorządu województwa i organizacji pozarządowych – obszary podlegające współpracy finansowej

2022	2023	2024	2025	SUMA
12	12	13	13	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

Konkretne dane pozwalające wyciągnąć pewne wnioski dotyczyły natomiast udzielonych patronatów – w tym przypadku mamy bowiem do czynienia z jasno określonym obszarem owskaźnikowania.

Tabela 8. Liczba przedsięwzięć, którym udzielono patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego

2022	2023	2024	2025	SUMA
106	52	68	74	300

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji RPW za lata 2022–2025.

W 2022 roku udzielono 106 patronatów i była to najwyższa wartość w okresie całego Programu. W roku kolejnym odnotowano z kolei wartość najniższą w całym okresie,

tj. 52 patronaty Marszałka Województwa Pomorskiego. W latach objętych Programem liczba patronatów ulegała fluktuacjom, a suma za lata 2022–2025 wyniosła 300.

Patronaty Marszałka Województwa nie są najtrafniej dobranym wskaźnikiem realizacji Programów, ponieważ wpływ Samorządu Województwa na kształtowanie jego poziomu i planowanie interwencji w tym zakresie jest znikomy. To bowiem organizacje pozarządowe decydują o potrzebie, a następnie o wystąpieniu o uzyskanie patronatu. W każdej z tych okoliczności organizacje mogą dokonać weryfikacji negatywnej i uznać patronat za zbędny. Co więcej, praktyka pokazuje, że organizacje nie zawsze mają świadomość procedury występowania o patronat i stosują go niezależnie od sfery formalnej. Po przeciwnej stronie znajdują się natomiast wewnętrzne procedury przyznawania patronatu Marszałka – obejmuje się nim wyróżniające się inicjatywy o regionalnym charakterze, dedykowane osobom zamieszkującym województwo.

Analiza wskaźników realizacji Programów pokazuje zmienną liczbę odbiorców i odbiorczyń zadań publicznych. Spadek uczestnictwa wydaje się być zjawiskiem nieadekwatnym względem wzrostu wydatków na współpracę z NGO oraz liczby zrealizowanych przez nie zadań. Szczegółowe wnioskowanie w tym zakresie wydaje się być jednak nieuprawnione, gdyż wymaga szerszego kontekstu i pogłębionej analizy zmian, w tym szczegółowych zapisów realizowanych zadań. W tym wątku ważna może być sprawa sposobu szacowania liczby odbiorców, która wydaje się być kwestią indywidualną dla każdego departamentu UMWP realizującego wsparcie w formie dofinansowania realizacji zadań publicznych dla NGO.

Przeciwną tendencję zaobserwowano dla liczby organizacji realizujących zadania w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego. W tym przypadku doświadczyliśmy systematycznego wzrostu. Tendencję wzrostową w ujęciu skrajnych lat Programu zanotowano dla kwoty środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w tym na konkursy grantowe. SWP przekazywał organizacjom nieco większe środki niż pierwotnie planowano, co należy odczytywać, jako reakcję na obserwowane potrzeby. Wskaźnik środków przekazanych, a niewykorzystanych przez organizacje sięgnął w okresie programowym 0,5%, co należy uznać za wynik niski, niejako naturalny dla zadań realizowanych z predefiniowanym budżecie. Wskaźniki „Liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy

samorządu województwa i organizacji pozarządowych” oraz „Liczba przedsięwzięć, którym udzielono patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego” zanotowały wzrost w okresie Programu, jednak w przypadku drugiego z nich, wystąpił on po początkowym spadku wartości. Oba wymienione wskaźniki nie stanowią jednak bazy do wnioskowania o rezultatach interwencji podjętych w ramach Programu.

6. Analiza aktywności i udziału w realizacji zadań publicznych przewidzianych w Programie

Jedną z ważnych miar partycypacji organizacji pozarządowych oraz współpracy Samorządu Województwa z NGO w regionie jest ich udział w realizacji zadań publicznych. Zadania te w okresie obowiązywania Programu obejmowały różnorodne działania w obszarach: ochrony zdrowia, polityki społecznej, kultury, sportu (kultury fizycznej), edukacji, turystyki.

Szczegółowe zestawienie działów, rozdziałów i paragrafów klasyfikacji budżetowej objętych ewaluacją WPW zamieszczono w aneksie.

Analiza aktywności organizacji pozwoli ocenić skalę zaangażowania oraz partycypacji w realizacji zadań publicznych umocowanych w zapisach Programu. W pewnym zakresie umożliwi także prześledzenie indywidualnych ścieżek udziału organizacji pozarządowych.

Punktem wyjściowym jest liczba zrealizowanych zadań publicznych, w pierwszej kolejności w podziale klasyfikacji budżetowej, odzwierciedlającej merytoryczną sferę zadań.

Tabela 9. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej

rozdział	2022	2023	2024	2025	SUMA
63003	6	6	5	3	20
80195	0	1	1	1	3
85152	1	1	1	1	4
85154	22	17	16	15	70
85195	9	8	15	15	47
85205	0	0	0	15	15
85395	66	75	74	89	304
85509	1	1	2	2	6
92105	82	78	72	75	307
92605	38	37	34	54	163
PFRON	32	99	57	58	246

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Analiza danych pokazuje różny zakres zadań zleconych organizacjom pozarządowym. Najwięcej zadań w całym okresie Programu dotyczyło rozdziału 92105 Pozostała działalność w zakresie kultury (307). Niewiele mniej zadań zrealizowano w rozdziale 85395 Pozostała działalność (w zakresie polityki społecznej). Najmniej zadań (zaledwie trzy) wystąpiło w rozdziale 80195 Pozostała działalność (w zakresie oświaty i wychowania).

Obok liczby zadań ważna jest także ich wartość, mogąca świadczyć o skali podejmowanych przedsięwzięć. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Suma wartości zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej [zł]

rozdział klasyfikacji budżetowej	2022	2023	2024	2025	SUMA
63003	70 000,00	70 000,00	80 000,00	95 000,00	315 000,00
80195	0,00	91 790,67	95 350,00	198 025,26	385 165,93
85152	75 000,00	75 000,00	84 000,00	100 000,00	334 000,00
85154	250 000,00	300 000,00	300 000,00	350 000,00	1 200 000,00
85195	248 800,00	199 596,39	352 430,17	429 956,44	1 230 783,00
85205	0,00	0,00	0,00	394 140,00	394 140,00
85395	1 978 411,10	1 226 858,47	1 356 916,50	1 669 633,89	6 231 819,96
85509	400 000,00	600 000,00	840 732,98	938 901,57	2 779 634,55
92105	1 892 385,95	2 099 777,00	2 459 000,00	2 797 535,00	9 248 697,95
92605	4 984 000,00	5 051 000,00	6 288 000,00	7 842 500,00	24 165 500,00
PFRON	1 270 999,82	2 896 832,93	2 891 397,52	2 264 006,37	9 323 236,64

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Zgodnie z powyższym zestawieniem najwięcej środków wydatkowano na zadania związane z kulturą fizyczną (rozdział 92605), a kwota ta stanowiła 43,5% wszystkich wydatków na zadania zlecone organizacjom pozarządowym. Drugie w kolejności były działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami dofinansowane ze środków PFRON (9,3 mln zł; 16,8%), a następnie zadania w zakresie kultury ujęte w rozdziale 92105 (9,2 mln zł; 16,6%). Najmniej środków przeznaczono na zadania w zakresie upowszechniania turystyki (rozdział 63003), których wartość w okresie Programu wyniosła 0,6% ogólnych wydatków na zadania zlecone organizacjom pozarządowym.

Niezależnie od przeznaczenia środków, biorąc pod uwagę skrajne lata Programu odnotowano wzrost wydatków na zrealizowane zadania niemal we wszystkich analizowanych rozdziałach klasyfikacji budżetowej. Wyjątek od tej reguły stanowiły wydatki na pozostałą działalność w zakresie polityki społecznej (85395) w przypadku których odnotowano spadek o 308,8 tys. zł. Największą wartość wzrostu odnotowano w rozdziale 92605 (kultura fizyczna) o kwotę niemal 2,9 mln zł, a kwota wzrostu w tym okresie była wyższa niż wartość zadań zrealizowanych w każdym z lat w którymkolwiek innym rozdziale klasyfikacji budżetowej.

Warto przyrzeć się również uśrednionym kwotom przeznaczonym na realizację jednego zadania ustalonym poprzez iloraz sumy zadań i ich liczby w poszczególnych rozdziałach klasyfikacji budżetowej. Najniższą średnią wartość zadań zanotowano w rozdziale 63003 (upowszechnianie turystyki), a najwyższą w rozdziale 85509 (działalność ośrodków adopcyjnych). W tym drugim przypadku wartość zadań wynikała jednak z faktu prowadzenia w województwie dwóch ośrodków adopcyjnych, które na działalność uzyskały wsparcie finansowe z budżetu SWP.

Tabela 11. Średnia wartość zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej [zł]

rozdział klasyfikacji budżetowej	2022	2023	2024	2025	SUMA
63003	11 666,67	11 666,67	16 000,00	31 666,67	15 750,00
80195	0,00	91 790,67	95 350,00	95 350,00	66 008,42
85152	75 000,00	75 000,00	84 000,00	100 000,00	83 500,00
85154	11 363,64	17 647,06	18 750,00	23 333,33	17 142,86

rozdział klasyfikacji budżetowej	2022	2023	2024	2025	SUMA
85195	27 644,44	24 949,55	23 495,34	28 663,76	26 186,87
85205	0,00	0,00	0,00	26 276,00	26 276,00
85395	29 975,93	16 358,11	18 336,71	18 759,93	20 499,41
85509	400 000,00	600 000,00	420 366,49	469 450,79	463 272,43
92105	23 077,88	26 920,22	34 152,78	37 300,47	30 126,05
92605	131 157,89	136 513,51	184 941,18	145 231,48	148 254,60
PFRON	39 718,74	29 260,94	50 726,27	39 034,59	37 899,34

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Analiza wartości w latach skrajnych ponownie ujawnia główną tendencję wzrostową. Zatem wysokość środków na zadania w poszczególnych rozdziałach klasyfikacji budżetowej w interesującym nas okresie wzrosła. Wyjątek od tej reguły stanowi ponownie paragraf 85395, tj. pozostała działalność w zakresie polityki społecznej (o ponad 11 tys. zł), a także obszar działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami (PFRON; spadek o niecałe 700 zł).

Wnikliwi czytelnicy i czytelniczki, którzy/e zapoznali/-ły się z zestawieniem klasyfikacji budżetowej zamieszczonej w aneksie raportu zauważyli/-ły, że poszczególne zadania pozostają spójne obszarowo. Na przykład rozdziały 85152 i 85195 dotyczą sfery zdrowotnej, a rozdziały 85154, 85509 i 85395 polityki społecznej. Wobec tego zasadne jest przeanalizowanie zrealizowanych zadań publicznych także przez pryzmat przynależności do departamentów merytorycznych UMWP.

Tabela 12. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP

departament	suma liczby zadań 2022–2025	%
DTS	183	15,4%
DE	3	0,3%
DZ	51	4,3%
ROPS	641	54,1%

departament	suma liczby zadań 2022–2025	%
DK	307	25,9%

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Wyniki tej analizy mówią, że największa część współpracy z organizacjami pozarządowymi realizowana była przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, który obsługiwał w latach 2022–2025 aż 54,1% zadań. Warto zaznaczyć, że tak znaczący odsetek zadań obsługiwany był przy rosnącej tendencji liczby zadań i przyrostem środków finansowych (głównie środków PFRON). Dla porównania Departament Turystyki i Sportu, dysponujący największymi środkami na współpracę z NGO zrealizował 15,4% zadań, tj. ponad 3,5-krotnie mniej niż ROPS. Najmniej, bo zaledwie 3 zadania w okresie obowiązywania Programu przypadły Departamentowi Edukacji.

Analogicznie do analiz przeprowadzonych w odniesieniu do rozdziałów klasyfikacji budżetowej kolejno przyjrzymy się sumie wartości zadań oraz średniej wartości zadania w podziale na departamenty merytoryczne koordynujące realizację zadań publicznych zleconych przez SWP.

Największymi środkami w okresie obowiązywania Programu, sięgającymi 24,5 mln zł (stanowiły one 44% ogólnej kwoty) dysponował Departament Turystyki i Sportu. Z kolei najmniejsze środki – 385,2 tys. zł (0,7%) przypadły Departamentowi Edukacji¹⁰¹. Biorąc pod uwagę skrajne lata Programu dane pokazują, że w przypadku każdego departamentu-realizatora odnotowano wzrost wydatków na współpracę z organizacjami pozarządowymi, który mieścił się w przedziale 44,0%-115,7%¹⁰², zaś średnia wyniosła 65,7%.

¹⁰¹ Należy zaznaczyć, że w 2022 roku Departament Edukacji nie zlecił realizacji organizacji pozarządowej ani jednego zadania.

¹⁰² Dla Departamentu Edukacji do wyliczenia przyjęto porównanie pierwszego roku realizacji zadań w tym departamencie, tj. 2023 z ostatnim rokiem, tj. 2025.

Tabela 13. Suma wartości zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP [zł]

departament	2022	2023	2024	2025	SUMA
DTS	5 054 000,00	5 121 000,00	6 368 000,00	7 937 500,00	24 480 500,00
DE	0,00	91 790,67	95 350,00	198 025,26	385 165,93
DZ	323 800,00	274 596,39	436 430,17	529 956,44	1 564 783,00
ROPS	3 899 410,92	5 023 691,40	5 389 047,00	5 616 681,83	19 928 831,15
DK	1 892 385,95	2 099 777,00	2 459 000,00	2 797 535,00	9 248 697,95
RAZEM	11 169 596,87	12 610 855,46	14 747 827,17	17 079 698,53	55 607 978,03

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Średnie wartości zadań publicznych były znacznie zróżnicowane, jednak nie obserwuje się prostej zależności między wysokością środków ogółem a średnią wartością dotacji. Choć najwyższą wartość odnotowano ponownie dla Departamentu Turystyki i Sportu (133,8 tys. zł), to wysoką notę zaobserwowano również w przypadku Departamentu Edukacji (128,4 tys. zł). Uwidacznia się jednak znaczna, sięgająca niemal 100 tys. zł (ponad 75%) dysproporcja względem zadań realizowanych przez pozostałe departamenty. Przyczyny takiego stanu mogą wynikać tak z alokacji środków, jak i zakresu realizowanych przez NGO zadań, uzasadniających wysokość finansowania.

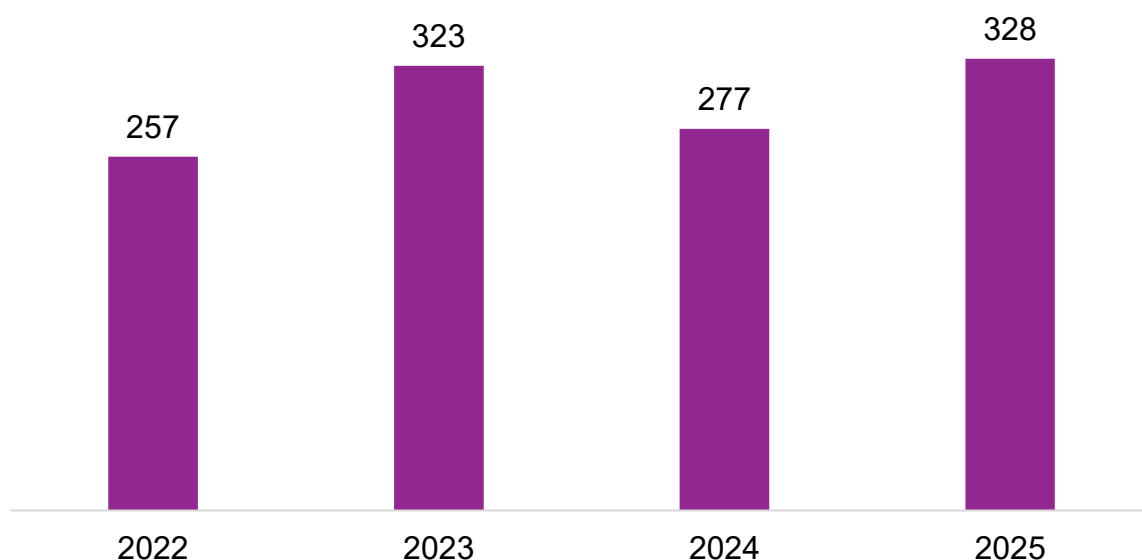
Tabela 14. Średnia wartość zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP

departament	średnia wartość dotacji [zł]
DTS	133 773,22
DE	128 388,64
DZ	30 682,02
ROPS	31 090,22
DK	30 126,05

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Zmieńmy jednak perspektywę z kwestii organizacyjno-zarządczych na wątki sytuacji samych organizacji. Za punkt wyjścia przyjmijmy liczbę zadań zrealizowanych przez organizacje w poszczególnych latach obowiązywania Programu.

Wykres 7. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji

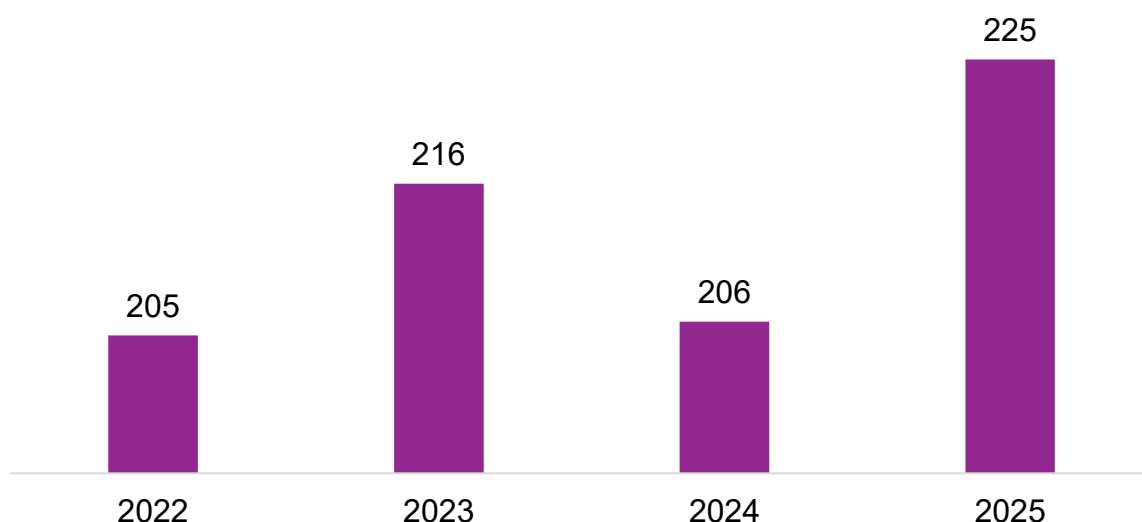
Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Liczba realizowanych zadań ulegała fluktuacjom, przyjmując w ujęciu rok do roku naprzemiennie wyższe i niższe wartości. Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny tych zmian, gdyż jak już wskazywaliśmy, zasadniczo wysokość środków przeznaczonych na zadania realizowane przez organizacje pozarządowe ulegała wzrostowi. Rozstrzygnięcie tej kwestii wymaga pogłębionych analiz wykraczających poza potrzeby badania ewaluacyjnego.

Oprócz liczby zadań, ważną daną jest liczba organizacji, które otrzymywały dotacje w poszczególnych latach obowiązywania Programu. Co ważne, poniżej prezentujemy rzeczywistą ich liczbę, tj. ujęcie jednej organizacji niezależnie od liczby zrealizowanych przez nią w danym roku zadań (w oparciu o korektę danych i podwójną ich weryfikację).

Podobnie, jak w przypadku liczby zadań, w rzeczywistej liczbie organizacji także odnotowano fluktuacje – w obszarze zmienności wynoszącym 20. Były one jednak istotnie mniejsze niż w tym pierwszym przypadku. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres. Dla całego okresu realizacji Programu rzeczywista liczba organizacji, które skorzystały z dotacji udzielonych przez SWP wyniosła **387**.

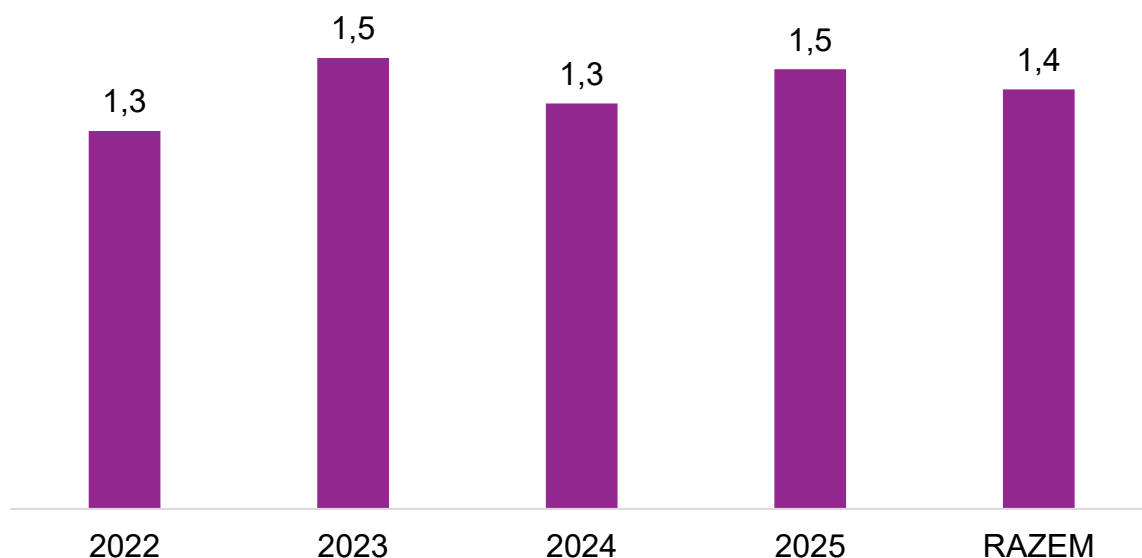
Wykres 8. Rzeczywista liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Uśredniając dane dotyczące liczby zadań zrealizowanych przez organizacje, można stwierdzić, że w okresie obowiązywania Programu każda organizacja zrealizowała 1,4 zadania publicznego z dotacją udzieloną przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego. W poszczególnych latach średnie wartości nieznacznie się różniły – między 1,3 a 1,5 zadań.

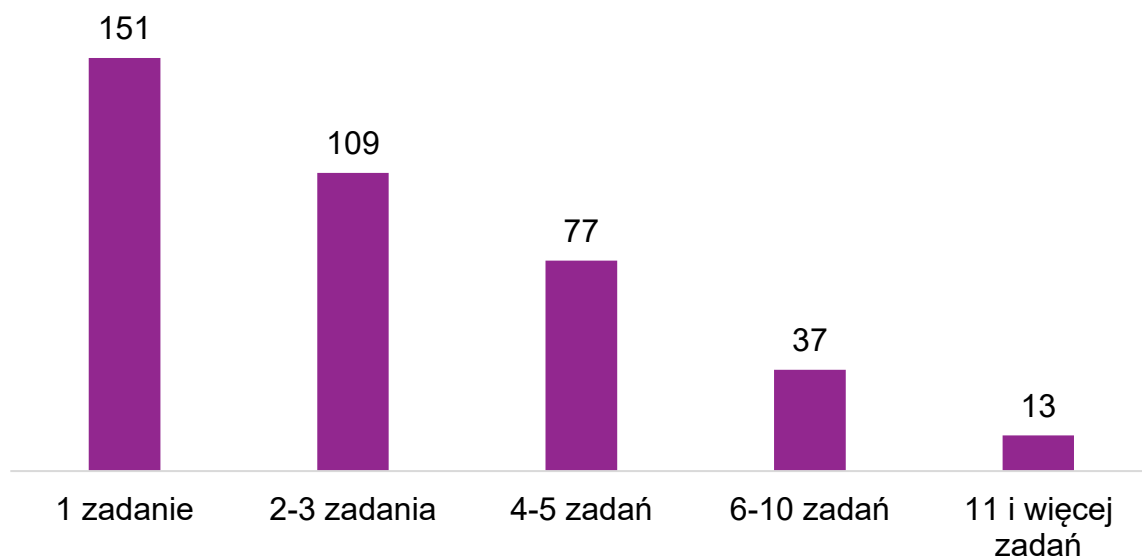
Wykres 9. Średnia roczna liczba zadań zrealizowanych przez organizację pozarządową w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Z perspektywy realizacji usług publicznych istotna jest ich powtarzalność, cykliczność. Biorąc pod uwagę zadania zlecone przez SWP to zasadniczo ich powtarzalność wydaje się być ograniczona, a przynajmniej z perspektywy przedsięwzięć znajdujących się w koszyku zadań samorządów województw (wynikających z przepisów prawa) czy zakresu zadań realizowanych przez poszczególne podmioty pozarządowe. Analiza danych rocznych Sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego pokazuje, że pewna część organizacji w sposób trwały wpisała się w sferę realizacji zadań publicznych, a ich partycypacja ma stały charakter. Każdego roku pojawiają się również nowe organizacje, które podejmują się wykonania zadania tylko w tym jednym roku, co jednak nie wyklucza ich wcześniejszej, późniejszej lub dotyczącej innych aktywności (w tym poza współpracą z SWP) realizacji zadań publicznych. Zaczniemy od przyjrzenia się temu ile zadań w analizowanych latach podjęły poszczególne organizacje.

Wykres 10. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na kategorie ilościowe

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Dane za lata 2022–2025 pokazują, że 39% organizacji realizujących zadania zlecone przez SWP otrzymało dofinansowanie na jedno zadanie. 113 organizacji (28,2%) realizowało 2 lub 3 zadania, a 19,9% między 4 a 5 przedsięwzięć. Co dziesiąta organizacja w czasie realizacji Programu zrealizowała od 6 do 10 zadań, a zaledwie 3,4% zlecono co najmniej 11 zadań publicznych.

Z perspektywy oceny Programu istotne jest spojrzenie na podmioty realizujące zadania publiczne przez pryzmat całego okresu programowego, a więc dzieląc organizacje na te, które wykonały mniej, równo lub więcej niż 4 granty. Wyniki tej analizy są następujące:

- 67,2% zrealizowało mniej niż 4 zadania,
- 16,0% zrealizowało 4 zadania,
- 16,8% zrealizowało więcej niż 4 zadania.

Najczęstszą sytuacją była zatem realizacja mniej niż cztery zadania, tj. w przeliczeniu jednego zadania w każdym roku objętym Programem. Co 3 organizacja realizowała 4 lub więcej zadań przy czym 48,8% z nich dokładnie 4 zadania, a pozostałe 51,2%

więcej niż 4 zadania. Szczegółowe dane dotyczące liczby organizacji w podziale na liczbę zadań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025

liczba zadań w okresie	liczba organizacji	udział w ogółem
1	151	39,0%
2	52	13,4%
3	57	14,7%
4	62	16,0%
5	15	3,9%
6	9	2,3%
7	10	2,6%
8	10	2,6%
9	5	1,3%
10	3	0,8%
11	5	1,3%
12	4	1,0%
13	2	0,5%
14	2	0,5%
SUMA	387	100,0%

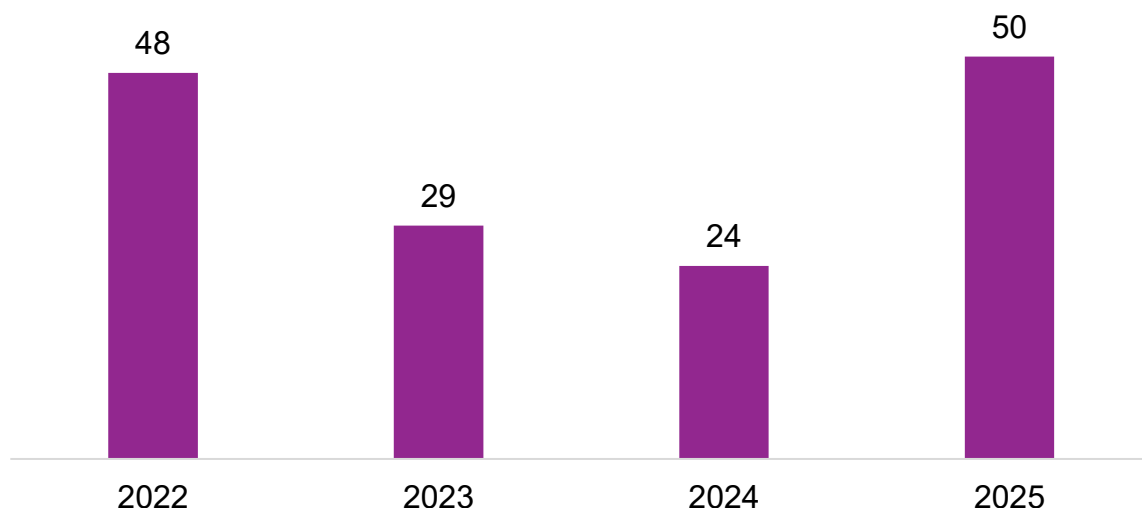
Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Jak wynika z przytoczonych danych, współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w formie zadań zleconych sukcesywnie rozwijała się. Świadczy o tym znaczny odsetek organizacji, które zrealizowały zadania publiczne – zarówno tylko jedno zadanie (39,0%) jak i pozostałe realizujące mniej niż 4 w okresie WPW (mniej niż 1 zadanie przypadające na rok programowy).

Potwierdzenie tej tezy znajduje się w analizie rokrocznej liczby organizacji, które zrealizowały tylko jedno zadanie w okresie Programu. W tym układzie identyfikujemy zatem unikalne organizacje. W oparciu o te dane, mając świadomość ich ograniczeń (np. współpracy o niefinansowym charakterze), można z przekonaniem wnioskować

o poszerzeniu w latach 2022–2025 zakresu współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi.

Wykres 11. Liczba organizacji, które zrealizowały tylko 1 zadanie publiczne w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Warto przyrzeć się nie tylko sytuacji organizacji, które uzyskały jedną dotację w okresie obowiązywania Programu, lecz także tych, które zrealizowały ich więcej, a konkretnie co najmniej 8 zadań w tym okresie (średnio 2 w roku). Takich organizacji było 31, a dane o zrealizowanych zadaniach przez każdą z nich zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 16. Liczba zadań zrealizowanych w poszczególnych latach przez organizacje, które w latach 2022–2025 zrealizowały 8 i więcej zadań oraz wybrane miary statystyczne

Symbol organizacji ¹⁰³	2022	2023	2024	2025	ŚREDNIA	MEDIANA	DOMINANTA	TENDENCJA
O1	0	7	4	3	3,50	3,50	brak	spadkowa
O2	1	4	5	4	3,50	4,00	4,00	fluktuacja
O3	4	3	3	3	3,25	3,00	3,00	stagnacja
O4	4	3	3	3	3,25	3,00	3,00	stagnacja
O5	1	3	3	5	3,00	3,00	3,00	wzrostowa
O6	3	3	3	3	3,00	3,00	3,00	stagnacja
O7	2	3	3	4	3,00	3,00	3,00	wzrostowa
O8	3	3	2	4	3,00	3,00	3,00	wzrostowa
O9	2	3	3	3	2,75	3,00	3,00	stagnacja
O10	2	4	3	2	2,75	2,50	2,00	spadkowa
O11	2	3	3	3	2,75	3,00	3,00	stagnacja
O12	0	6	3	2	2,75	2,50	brak	spadkowa
O13	3	3	2	3	2,75	3,00	3,00	fluktuacja
O14	2	3	2	3	2,50	2,50	2,00	fluktuacja
O15	0	6	0	4	2,50	2,00	brak	spadkowa

¹⁰³ Symbole wyznaczono losowo na potrzeby opisu analitycznego. Nie odzwierciedlają konkretnej organizacji, której przypisano jeden symbol stosowany konsekwentnie w całym raporcie.

Symbol organizacji¹⁰³	2022	2023	2024	2025	ŚREDNIA	MEDIANA	DOMINANTA	TENDENCJA
O16	2	2	3	3	2,50	2,50	2,00	wzrostowa
O17	2	2	2	3	2,25	2,00	2,00	wzrostowa
O18	0	2	4	3	2,25	2,50	brak	wzrostowa
O19	2	2	2	3	2,25	2,00	2,00	wzrostowa
O20	0	2	4	3	2,25	2,50	brak	fluktuacja
O21	2	3	2	2	2,25	2,00	2,00	stagnacja
O22	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O23	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O24	1	2	3	2	2,00	2,00	2,00	fluktuacja
O25	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O26	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O27	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O28	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O29	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O30	2	2	2	2	2,00	2,00	2,00	stagnacja
O31	2	3	2	1	2,00	2,00	2,00	spadkowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Organizacje, dla których dane przedstawia powyższa tabela realizowały średnio od 2 do 3,5 zadań rocznie, mediana w okresie wahała się między 2,0 a 4,0, a dominanta, jeśli udało się ją wyznaczyć, również od 2,0 do 4,0. Wysoka liczba zadań występowała jako incydentalny przypadek w okresie realizacji Programu, np., organizacja 1 tylko w 2023 roku zrealizowała 7 zadań (w pozostałych latach od 0 do 4), organizacja 15 – 6 zadań w 2023 roku (w pozostałych 0 lub 4), a organizacja 5 – 5 w 2025 roku (w pozostałych 1 lub 3). Obserwuje się także sytuację stabilizacji w realizowanych zadaniach – część organizacji, która zrealizowała w okresie Programu minimum 8 zadań, regularnie każdego roku podjęła się 2 zadań (m.in. O22-O23, O25-O30); O6 natomiast po 3 zadania każdego roku. Przełożenie liczby zadań na opis tendencji statystycznych jest wyzwaniem w związku ze zróżnicowaną liczbą zadań w poszczególnych latach, jednak przymiarki do tego pozwalają uszeregować 31 podmiotów realizujących 8 i więcej zadań w okresie obowiązywania WPW w następujących kategoriach tendencji:

- a) wzrostowa, tj. kiedy w kolejnych latach zaobserwowano wzrost liczby zrealizowanych zadań – 7 organizacji,
- b) stagnacja, tj. kiedy w kolejnych latach liczba zrealizowanych przez organizację zadań utrzymywała się na tym samym poziomie – 14 organizacji,
- c) fluktuacja, tj. kiedy w kolejnych latach notowano naprzemiennie wzrosty i spadki liczby zrealizowanych zadań – 5 organizacji,
- d) spadkowa, tj. kiedy w kolejnych latach zaobserwowano spadek liczby zrealizowanych zadań – 5 organizacji.

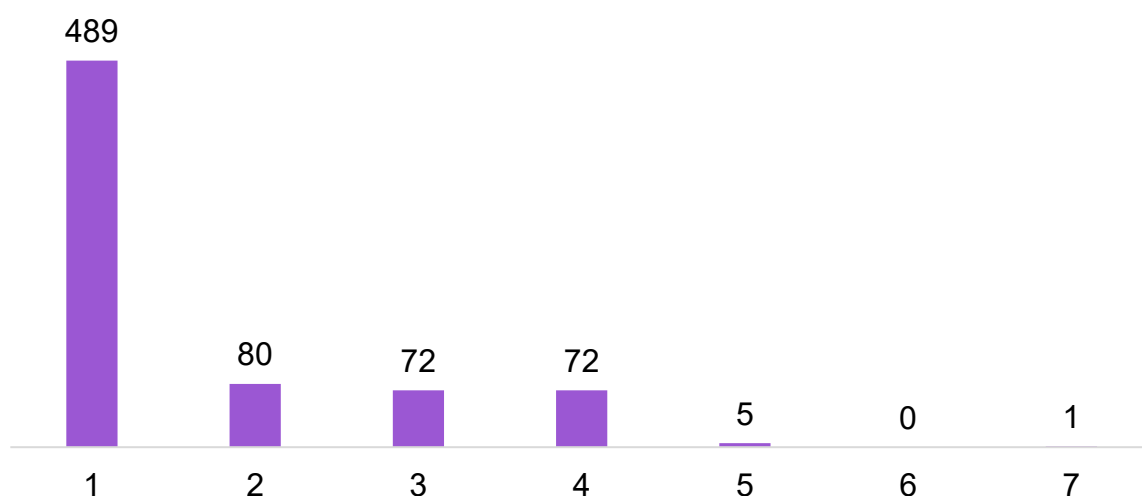
Dane sprawozdawcze mówią zatem o dwóch tendencjach: stabilizacji wśród organizacji, które mają już doświadczenie w realizacji zadań publicznych we współpracy z UMWP oraz o stałym napływie nowych podmiotów wykonujących zadania. Wsparcie uzyskują zatem tzw. „stali gracze” jak i podmioty, które dotąd mogły tego nie robić (a przynajmniej dla okresu ewaluowanego Programu).

Pogłębiając analizę kontynuowania działań, jako pewnego wymiaru potencjału realizowania usług publicznych, cechujących się m.in. powtarzalnością, dającą społeczności pewność ich lokalnego dostępu, podjęliśmy próbę oszacowania skali powtarzania się zadań publicznych zrealizowanych w latach 2022–2025. Poniższe dane należy odczytywać bardzo ostrożnie z dwóch względów. Po pierwsze, zostały przeprowadzone wyłącznie w oparciu o nazwy zadań w kolejnych latach i ich

możliwe uspójnienie dla poszczególnych podmiotów (często bowiem różnice w kolejnych latach polegały na rozwinięciu elementów nazwy z okresu poprzedniego), w związku z czym nie wszystkie tożsame zadania mogły zostać prawidłowo zakwalifikowane do analizy. Po drugie, nazwy nie muszą odzwierciedlać merytorycznego zakresu zadań. Organizacja mogła bowiem pozostać przy tytule zadania z poprzedniego okresu, a w kolejnym zmienić zakres merytoryczny działań. Niezależnie od powyższych ograniczeń, nazwa zadania publicznego w założeniu ma odzwierciedlać działania, które są w nim prowadzone.

Rezultaty szacunkowej analizy powtarzalności czy kontynuacji działań prezentuje poniższy wykres. W przeważającej mierze NGO-sy realizowały zadania o niepowtarzającym się tytule, zatem można podejrzewać, że istotna część dotyczyła innych zakresów działań – nawet po uwzględnieniu wysokiego odsetka ryzyka.

Wykres 12. Szacunkowa liczba powtarzających się zadań zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025

Źródło: obliczenia własne na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego za lata 2022–2025.

Prawie 500 zadań miało unikalny charakter, 80 powtórzono 2 razy, trzy i czterokrotnie po 72 zadania. Jedna organizacja w okresie obowiązywania Programu zrealizowała aż siedem zadań dotyczących podobnego zakresu merytorycznego. Wśród grup wysokiej częstotliwości znalazły się m.in. takie zadania:

- a) jednorazowe:
 - a. Zwiedzamy Polskę,
 - b. Bo we mnie jest radość,
 - c. „Pozarządowy survival- jak przetrwać (i się rozwijać) w pozarządowym świecie” - system wspierania 3 sektora w województwie pomorskim przez Pomorską Sieć COP,
 - d. Aktywni i Cyfrowi: Nowa Energia Seniorów,
 - e. Anna - spektakl teatralny,
- b) realizowane dwa razy:
 - a. Bursztynowy Festiwal Biegowy,
 - b. Pomorski Festiwal Zdrowia,
 - c. Gdańsk Dance Festiwal,
 - d. Kluby Aktywnych Seniorów,
 - e. Osoby niepełnosprawne wspierane w rozwoju poprzez aktywne działanie w życiu kulturalnym, turystycznym i rekreacyjnym,
- c) zrealizowane trzy razy:
 - a. Pomorski Festiwal Krótkich Filmów o HIV,
 - b. ABC Wolontariatu,
 - c. Gdańskie Dni Kaszubskie,
 - d. Organizacja Listopadowego Turnieju Piłki Ręcznej,
- d) zrealizowane cztery razy:
 - a. "Zadania w zakresie kompleksowej rehabilitacji dla podopiecznych Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego w Szklanej,
 - b. Edycje festiwalu „NeoArte - Syntezator Sztuki”,
 - c. Gdański Festiwal Muzyczny,
 - d. Bieg św. Dominika,
 - e. Odmień swoją głowę - pomorska kampania społeczna na rzecz podniesienia świadomości na temat osób z niepełnosprawnościami chorujących psychicznie i przeciwdziałanie ich dyskryminacji.

Analiza sprawozdań Województwa Pomorskiego z wykonania budżetu w zakresie zadań zleconych organizacjom pozarządowym pokazuje różnorodność podjętych inicjatyw. Biorąc pod uwagę rozdziały klasyfikacji budżetowej najwięcej działań podjęto w obszarze kultury, a następnie w obszarze polityki społecznej. Największe

wydatki zostały jednak poniesione nie w żadnym z powyższych rozdziałów, lecz na zadania w obszarze kultury fizycznej i stanowiły one ponad 43% ogólnych wydatków na NGO.

Niezależnie od przeznaczenia środków ich wielkość wzrastała, także w odniesieniu do niemal wszystkich analizowanych rozdziałów klasyfikacji budżetowej. Wyjątek od tej reguły stanowi polityka społeczna, dla której w skrajnych latach odnotowano spadek wydatkowanych środków.

Przechodząc z poziomu klasyfikacji budżetowej na departamenty UMWP zajmujące się merytorycznie poszczególnymi zadaniami zaobserwowano różnorodne obciążenie liczbą zadań. Niejako wbrew oczekiwaniom, największa liczba zadań nie przypadała departamentom dysponującym największym środkami finansowymi. Prym wiedzie w tym przypadku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, który koordynował realizację prawie 55% grantów, zaś drugi w kolejności był Departament Kultury ze wskaźnikiem ponad 25%. Taki system obciążenia zadaniami znalazł odzwierciedlenie w średniej wartości udzielonej dotacji na realizację zadania przez NGO, który był znacznie niższy w przypadku Departamentów koordynujących większą liczbę zadań. W okresie realizacji Programu wszystkie Departamenty odnotowały wzrost środków na współpracę z NGO, a wartość wzrostu wahała się od 44% do 116%, co jest pożądanym rezultatem rozwoju współpracy.

Liczba zrealizowanych przez NGO zadań w poszczególnych latach realizacji Programu wahała się od 257 do 328. Każdego roku zadania te realizowało nieco ponad 200 unikalnych organizacji, zatem średnio na jeden podmiot każdego roku przypadało 1,4 grantu. Organizacje dzieliły się na takie, które każdego roku zrealizowały zadanie/zadania, jak i te wykonujące je jednorazowo. Najwięcej było tych podmiotów, które w okresie realizacji Programu zrealizowały tylko 1 zadanie. Sporo było takich, które otrzymały finansowanie na 2-5 zadań, a rekordziści zrealizowali ich nawet 14. Biorąc pod uwagę nazwy zadań, większość przedsięwzięć miało jednorazowy charakter w okresie obowiązywania Programu. Zaobserwowano jednak bazę zadań cyklicznych, realizowanych w okresie Programu dwu-, trzy-, a nawet siedmiokrotnie.

W systemie grantowym rysuje się zatem dualistyczny system – organizacji, które każdego roku otrzymały finansowanie zadania/zadań, jak i nowe podmioty,

uzyskujące w okresie Programu tylko jeden grant (takich podmiotów rocznie było od 24 do 50).

7. Ocena współpracy NGO z SWP – perspektywa organizacji pozarządowych, które skorzystały ze wsparcia grantowego

W kolejnych podrozdziałach prezentujemy wyniki badania sondażowego przeprowadzonego wśród organizacji pozarządowych, które w okresie obowiązywania Programu otrzymały co najmniej jedno dofinansowanie do realizacji zadania publicznego. To ważne, by pamiętać o tym fakcie zapoznając się ze szczegółowymi rozkładami odpowiedzi. Należy również mieć na uwadze, że badanie to nie miało reprezentatywnego charakteru, zatem wyników nie należy uznawać za opisujących wszystkie organizacje pozarządowe w regionie. Również w przypadku generalizacji wyników na populację NGO, które otrzymały wsparcie finansowe z SWP/UMWP należy zachować ostrożność.

7.1. Charakterystyka organizacji

Analiza profilu organizacji pozarządowych biorących udział w badaniu ukazuje strukturę wiekową, prawną oraz zasięg terytorialny podmiotów podejmujących współpracę z Samorządem Województwa Pomorskiego. Badanie weryfikowało również główne obszary tematyczne zrealizowanych zadań. W tej części przyjrzymy się sytuacji finansowej organizacji pozarządowych oraz dywersyfikacji źródeł ich przychodów w latach 2022–2025. Wyniki pozwolą zobaczyć stopień samodzielności ekonomicznej oraz kompetencji zarządczych badanych podmiotów.

Wśród przebadanych organizacji, przeważającą część stanowiły podmioty funkcjonujące powyżej 10 lat. Kolejnym przedziałem czasowym z wysokim odsetkiem odpowiedzi był staż pomiędzy 1 rokiem a 5 latami. Podmiotów ze stażem pomiędzy 6 a 10 lat może być niewiele ze względu na pandemię z 2020 roku – organizacje, które wtedy powstały (albo powstały krótko przed) mogły mieć utrudniony start – bez ugruntowanej pozycji na rynku, mogły wystąpić ogólne trudności z utrzymaniem się. Wśród ankietowanych nie było podmiotu, który istniałby poniżej 1 roku. Według wyników, na współpracę z Samorządem decydują się dwa typy podmiotów – te stosunkowo nowe, które działają już jakiś czas na rynku i dojrzałe podmioty, które mają już ugruntowaną pozycję, doświadczenie z rozliczaniem projektów. Można

przypuszczać, że oba rodzaje podmiotów mogą cechować się odwagą i pewnością w stawianiu do konkursów/ubieganiu się o granty, wynikającą z zupełnie różnych powodów – entuzjazmu, pomysłu na siebie, chęci rozwijania się i doświadczenia, obycia w procedurach.

Tabela 17. Staż organizacji uczestniczących w sondażu

Okres działalności organizacji	Liczba odpowiedzi
poniżej 1 roku	0
1–5 lat	8
6–10 lat	3
powyżej 10 lat	45

Źródło: badanie własne.

Podmioty, które wzięły udział w sondażu to w większości stowarzyszenia rejestrowe i fundacje. Pozostałe formy prawne występowały pojedynczo, nie odnotowano żadnego przedstawicielstwa organizacji zagranicznej.

Tabela 18. Status prawny organizacji uczestniczących w sondażu

Status prawny organizacji	Liczba odpowiedzi
Fundacja	18
Stowarzyszenie rejestrowe	31
Stowarzyszenie zwykłe	4
Związek stowarzyszeń	1
Organizacja powstała na mocy umowy Państwo – Kościół	1
Przedstawicielstwo organizacji zagranicznej	0
Inne: Związek Stowarzyszeń zwany Stowarzyszeniem (zakładane przez osoby fizyczne, członkami są samorządy)	1

Źródło: badanie własne.

W latach funkcjonowania Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi większość badanych podmiotów nie uzyskało statusu organizacji pożytku publicznego (85,7%), nie rozpoczęło działalności gospodarczej (91,1%) i nie rozpoczęło prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego (78,6%).

Tabela 19. Zmiany form działalności organizacji w latach 2022–2025

Zakres odpowiedzi	Tak	% Tak	Nie	% Nie
Rozpoczęcie prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego	12	21,4%	44	78,6%
Rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej	5	8,9%	51	91,1%
Uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego (OPP)	8	14,3%	48	85,7%

Źródło: badanie własne.

Liczebność członków/członkiń podmiotów w latach 2022–2025 w większości (64,3%) pozostała na tym samym poziomie. W przypadku 32,1% podmiotów liczba członków zwiększyła się. Podobna sytuacja przedstawiała się w przypadku liczby wolontariuszy – w większości organizacji (57,1%) pozostała na tym samym poziomie, a w 37,5% podmiotów zwiększyła się.

Tabela 20. Zmiana liczebności członków organizacji i wolontariuszy w latach 2022–2025

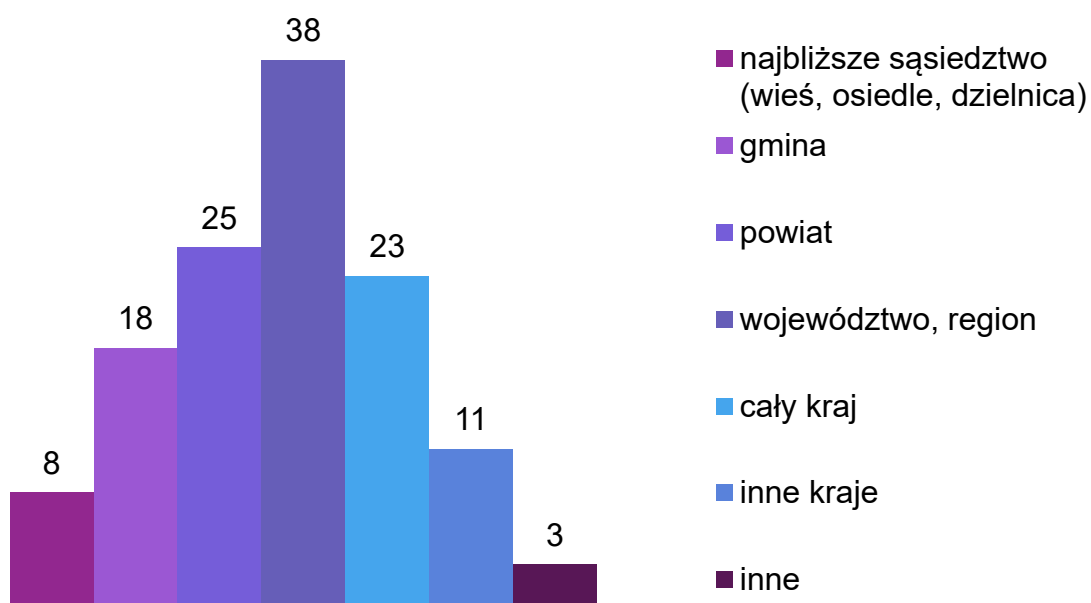
Zakres odpowiedzi	Zmiany liczby członków	Odsetek odpowiedzi	Zmiany liczby wolontariuszy	Odsetek odpowiedzi
Zmniejszyła się	2	3,6%	3	5,4%
Pozostała na tym samym poziomie	36	64,3%	32	57,1%
Zwiększyła się	18	32,1%	21	37,5%

Źródło: badanie własne.

Większość podmiotów biorących udział w badaniu określała teren swojego działania na poziomie województwa i regionu (67,9%). 3 podmioty określiły zasięg swojej działalności we wszystkich dostępnych zakresach (od najbliższego otoczenia do działań zagranicznych). 14,3% ankietowanych określiło swój obszar jako najbliższe otoczenie, 32,1% działało na terenie gminy, 44,6% na terenie powiatu, 41,1% deklarowało zasięg obejmujący cały kraj a 19,6% podejmowało również działania zagraniczne. 5,4% ankietowanych określało swój zasięg jako „inne” – były to

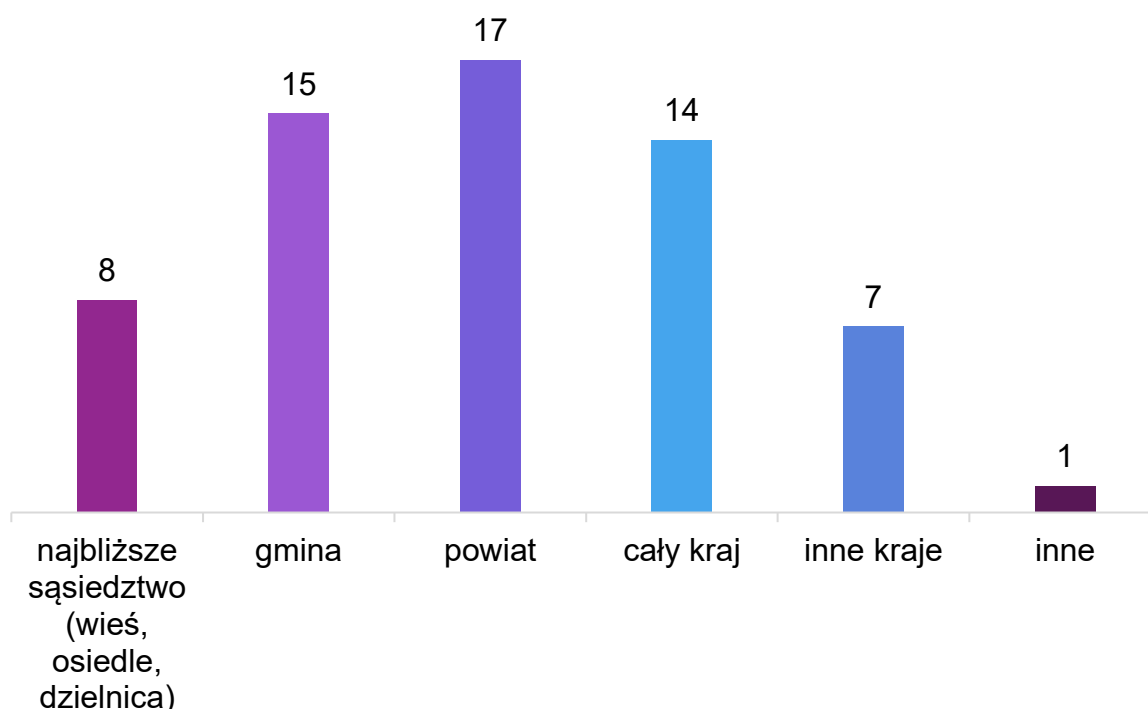
określenia konkretnych dwóch województw na terenie których działają. Pytanie o zasięg działania było pytaniem wielokrotnej odpowiedzi, średnio jeden ankietowany zakreślał 2,25 odpowiedzi. Najrzadziej łączone były ze sobą dwie skrajne odpowiedzi – zasięg obejmujący działania wobec najbliższego otoczenia i inne kraje. Wykres na podstawie danych przyjmuje formę piramidy, gdzie wraz z ograniczeniem zasięgu do bardziej lokalnego lub rozszerzaniem go w kierunku międzynarodowego, zmniejsza się liczba podmiotów. Połączeń województwo-powiat-gmina było więcej niż województwo-kraj-zagranica co znaczy, że na zadania zlecone przez Samorząd Województwa decydują się podmioty działające przeważnie regionalnie z większym skupieniem na środowisko bardziej lokalne.

Wykres 13. Zakres terytorialny działań organizacji pozarządowych (liczba odpowiedzi)

Źródło: badanie własne.

Wykres 14. Rozkład pozostałych zakresów terytorialnych przy wyborze działań regionalnych (N=38)

Źródło: badanie własne.

Podmioty, uczestniczące w sondażu poprosiliśmy o wskazanie głównych obszarów działania w latach 2022–2025. Na to pytanie wielokrotnego wyboru, ankietowani zaznaczali średnio 3,73 odpowiedzi. Spośród dostępnych, najczęściej wybieraną opcją była działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością (37,5%), a następnie w kolejności: kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (38,5%) oraz wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (34%). Najrzadziej wybieraną tematyką podejmowaną przez organizacje biorące udział w badaniu było wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej. Nie było podmiotu, który zaznaczył wszystkie możliwe odpowiedzi. Na 15 możliwych tematów (nie zaliczając odpowiedzi „inne”), największa liczba zakreślonych odpowiedzi przez jeden podmiot wyniosła 12. Wśród odpowiedzi „inne” pojawiły się takie tematy jak: media, działalność charytatywna, działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego i działalność na rzecz integracji cudzoziemców.

Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami najczęściej była łączona z działalnością na rzecz osób w wieku emerytalnym, a następnie z promocją i organizacją wolontariatu i po równo z nauką/oświatą,

wspieraniem/upowszechnianiem kultury fizycznej i przeciwdziałaniem uzależnieniom/patologiom społecznym¹⁰⁴. Natomiast najrzadziej była łączona z działaniami z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Działalność kulturalna była najczęściej wiązana z działalnością wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, a w dalszej kolejności z nauką/oświatą, oraz promocją/organizacją wolontariatu. Najrzadziej była łączona z promocją zatrudnienia, przeciwdziałaniem uzależnieniom i działalnością na rzecz organizacji pozarządowych. Ta kategoria nie była ani razu połączona z działaniami wspierającymi pieczę zastępczą.

Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej było najczęściej wybierane z nauką/oświatą, działalnością na rzecz osób w wieku emerytalnym, a następnie: z niepełnosprawnościami, promocją/organizacją wolontariatu i przeciwdziałaniem uzależnieniom oraz z pomocą społeczną, działalnością wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych. Najrzadziej było łączone z działaniami w zakresie wspierania pieczy zastępczej.

Kategoria nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie zasługuje na wyróżnienie, ponieważ, jako trzeci wynik (17), stanowiła istotną część działań podmiotów bez względu na to, w jakim obszarze działały (kultura, sport czy szeroko rozumiane społeczeństwo). Jest to jedna z dwóch kategorii, które uzyskały najwyższy wynik w analizie współwystępowania z pozostałymi obszarami. Razem z działalnością na rzecz osób z niepełnosprawnościami pojawiła się w prawie każdym z pozostałych obszarów. Pokazuje to edukacyjny wymiar działalności społecznej. Istotnym połączeniem wydaje się być upowszechnianie kultury fizycznej z działaniami na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorami, ponieważ w przypadku tych grup beneficjentów, taki rodzaj wsparcia może dawać pozytywne efekty w utrzymaniu kondycji i sprawności fizycznej. W tym kontekście może zastanawiać słabe połączenie działań związanych z kulturą fizyczną i ochroną zdrowia, które wynika z takiego a nie innego określenia się przez podmioty – brak

¹⁰⁴ Korzystaliśmy z tego pojęcia pozostając w spójności z ustawowym nazewnictwem zadań w sferze publicznej (Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).

deklaracji działania w danym zakresie nie oznacza realnego braku działań (lecz niedefiniowanie działalności w takiej kategorii).

W poniższej tabeli, dla każdego zakresu działań wyróżniono 3 obszary ze względu na częstość ich łączenia. W pierwszej kolumnie znajduje się pełna nazwa obszaru działania. W drugiej – informacja, jak często dany obszar został wybrany w całej puli odpowiedzi, co pokazuje jego ogólną popularność. W kolejnych przedstawiono obszary, które były najczęściej zaznaczane równocześnie z obszarem głównym, w nawiasach podano dokładną liczbę wyborów dla danej kombinacji. W kolumnach współwystępujących obszarów, biorąc pod uwagę czytelność tabeli, zdecydowaliśmy się nie używać pełnych nazw, a stosować podane skróty:

- PS – pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- WR – wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- Z – ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza,
- OzN – działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością,
- PZ – promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- S – działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- SL – działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- N – nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie,
- K – kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- KF – wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- E – ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- T – turystyka i krajoznawstwo,
- W – promocja i organizacja wolontariatu,
- U – przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- NGO – działalność na rzecz organizacji pozarządowych – wspieranie innych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, np. poradnictwo, konsultacje, szkolenia.

Skróty te mają zastosowanie wyłącznie w tabeli poniżej.

Tabela 21. Współwystępowanie obszarów działań

Obszar	Suma	Najczęściej wybierane opcje	2. miejsce	3. miejsce
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób	12	OzN (7), SL (7), N (7), KF (7), W (7), U (7)	S (6)	Z (5), K (5)
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	5	U (5)	PS (4)	OzN (3), S (3), N (3), NGO (3)
Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza	14	N (9)	OzN (7), W (7), U (7)	PS (5), SL (5), KF (5), T (5)
Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością	21	S (10)	W (9)	N (8), KF (8), PS (8)
Promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	6	Z (4), SL (4)	PS (3), OzN (3), N (3), KF (3), T (3), W (3), U (3)	S (2), K (2), E (2), NGO (2)
Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	14	OzN (10)	KF (9)	N (8), W (8)
Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	16	K (8), W (8)	PS (7), OzN (7), S (7), N (7), KF (7)	Z (5), U (5)
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie	17	W (11)	Z (9), KF (9)	OzN (8), S (8)
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	21	SL (8)	N (7), W (7)	OzN (6), S (6), KF (6)

Obszar	Suma	Najczęściej wybierane opcje	2. miejsce	3. miejsce
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	19	S (9), N (9)	OzN (8), W (8), U (8)	PS (7), SL (7)
Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego	9	W (7)	S (6), U (6)	OzN (5), N (5), K (5), KF (5)
Turystyka i krajoznawstwo	9	N (7)	S (6), KF (6)	Z (5), OzN (5), W (5)
Promocja i organizacja wolontariatu	16	N (11)	OzN (9), U (9)	S (7), SL (7), KF (7)
Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	16	W (9)	OzN (8), KF (8)	PS (7), Z (7), S (7), N (7)
Działalność na rzecz organizacji pozarządowych – wspieranie innych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, np. poradnictwo, konsultacje, szkolenia	12	S (7), SL (7), W (7)	OzN (6), N (6)	KF (5)

Źródło: badanie własne

Sytuację finansową badanych podmiotów w latach 2022–2025 można ocenić jako stabilną. Tylko 14,3% ankietowanych odpowiedziało, że w podanych latach źródła pozyskiwanych funduszy zmniejszyły się. W największym stopniu (44,6%) liczba źródeł pozostała niezmienna, w niewiele mniejszym odsetku (41,1%) liczba ta się zwiększyła.

Wykres 15. Zmiany źródeł dochodu w latach 2022–2025 (N=56)

Źródło: badanie własne.

Jeśli chodzi o dofinansowania, prawie połowa respondentów korzystała z funduszy unijnych (46,4%), a przeważająca większość korzystała ze źródeł centralnych (82,1%) i samorządowych (92,9%).

Tabela 22. Korzystanie przez organizacje z dofinansowań w latach 2022–2025

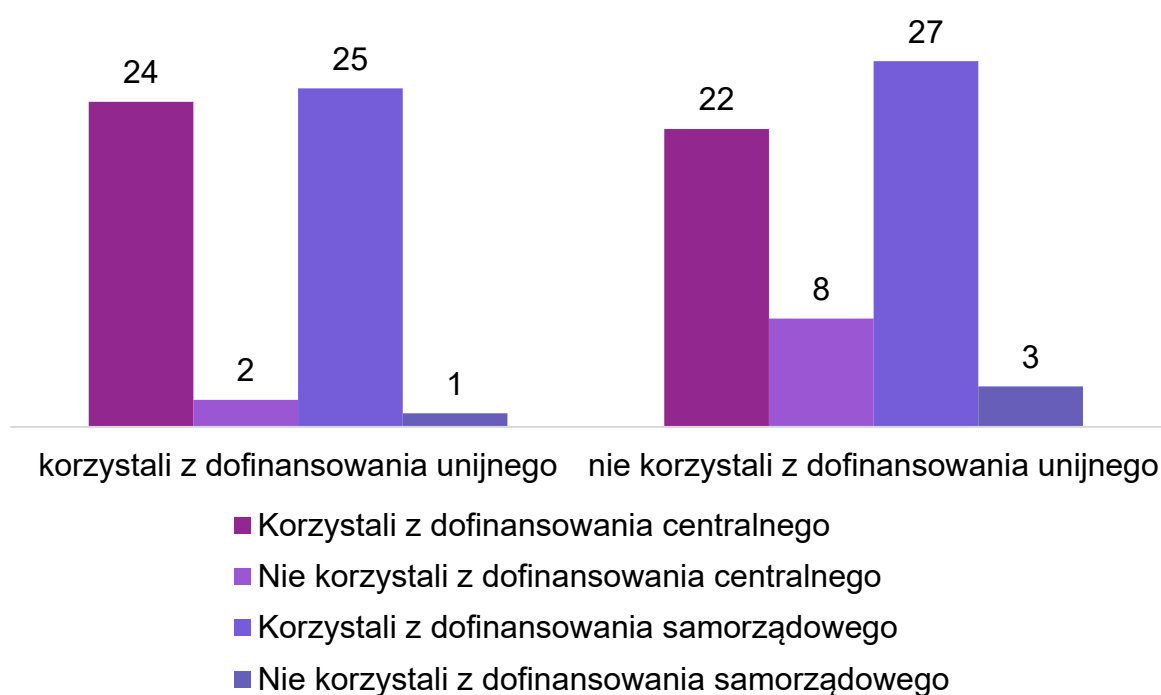
Zakres odpowiedzi	Tak	% Tak	Nie	% Nie
Fundusze unijne	26	46,4%	30	53,6%
Fundusze ze źródeł centralnych: środki ministerstw, środki NIW, agencji rządowych, wojewodów, FIO, PFRON; (z pominięciem funduszy unijnych)	46	82,1%	10	17,9%
Fundusze samorządowe: środki od urzędów gmin, miast, powiatów	52	92,9%	4	7,1%

Źródło: badanie własne.

W wynikach sondażu widać pewną zależność – gdy podmioty korzystały z dofinansowania ze źródeł centralnych lub samorządowych, jednocześnie prawie połowa z nich (analogicznie 52,2% i 48,1%) korzystała z finansowania unijnego. W przypadku niekorzystania ze źródeł centralnych i samorządowych, większość nie sięgała również po środki unijne. W sytuacji, kiedy organizacje korzystały ze środków unijnych, większość również sięgała po środki centralne i samorządowe. Możliwe, że doświadczenie i kompetencje zdobyte w trakcie pozyskiwania finansowania na poziomie regionalnym i krajowym zachęciło organizacje do sięgania po środki unijne.

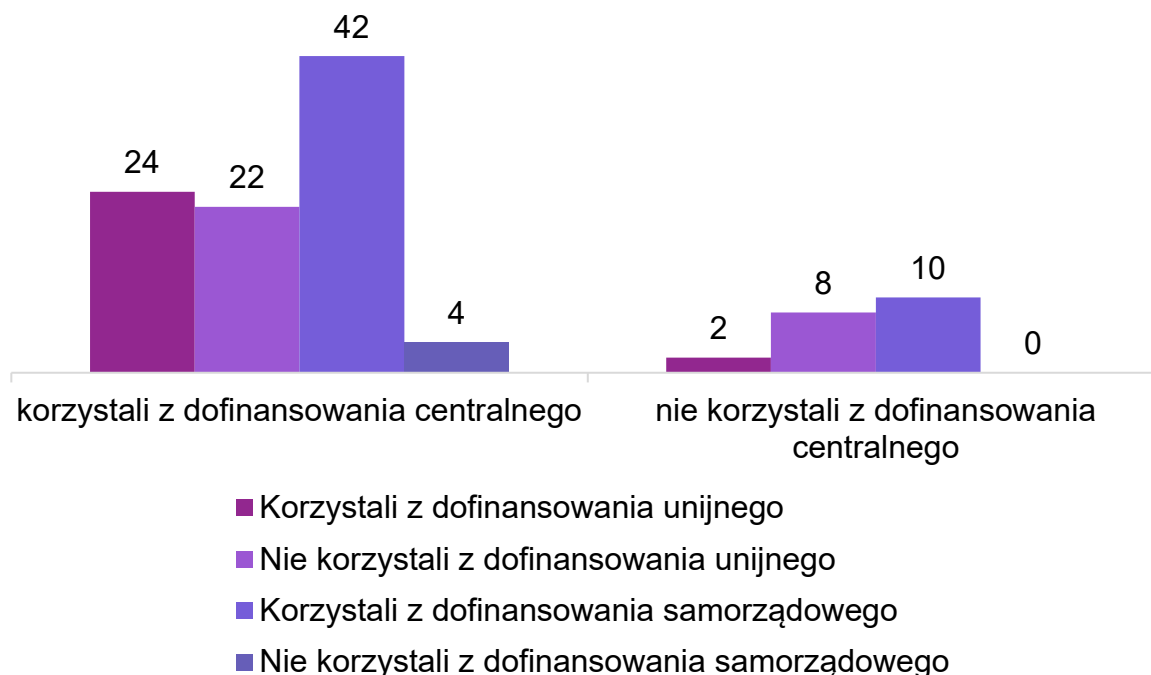
Poniżej przedstawiamy wykresy obrazujące opisaną zależność. W tytule każdego z nich podaliśmy sumę oznaczonych odpowiedzi (K znaczy sumę podmiotów korzystających z danego dofinansowania, NK znaczy niekorzystanie z niego).

Wykres 16. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania unijnego (K: 26, NK: 30)

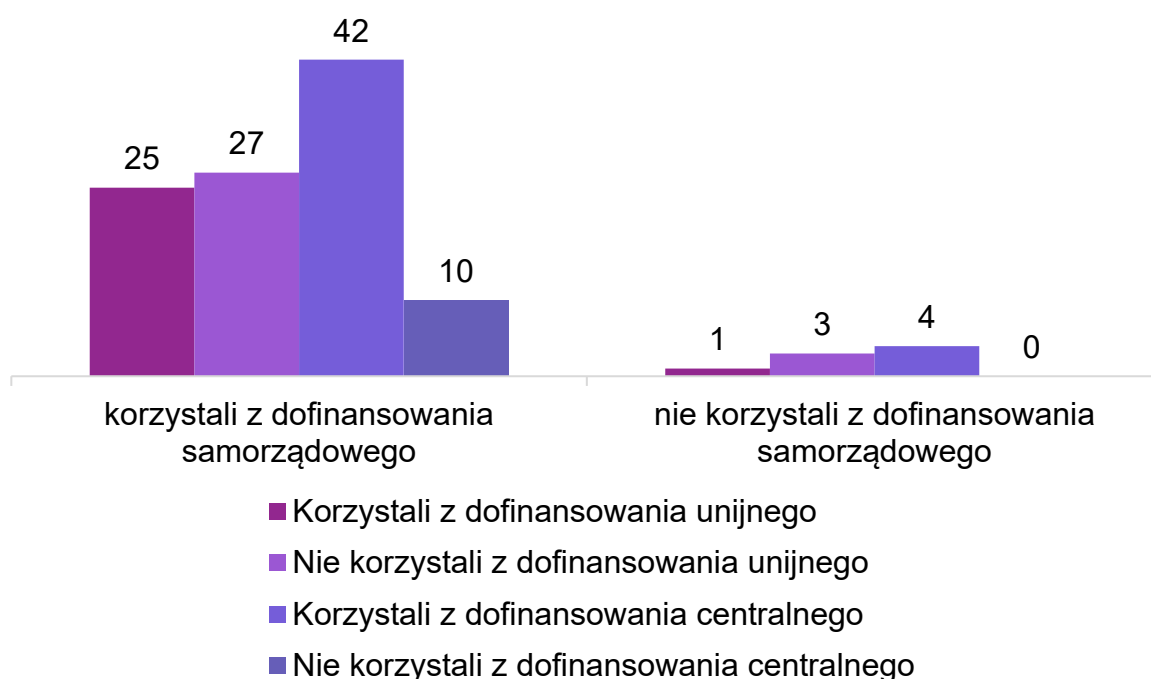
Źródło: badanie własne.

Wykres 17. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania centralnego (K: 46, NK: 10)

Źródło: badanie własne.

Wykres 18. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania samorządowego (K: 52, NK: 4)

Źródło: badanie własne.

Na pytanie o działania organizacji podejmowane w latach 2022–2025, które miały na celu pozyskanie środków, ankietowani udzielali średnio 2,46 odpowiedzi. Ponad połowa ankietowanych (57,1%) bazowała na osobistych kontaktach z darczyńcami w celu pozyskania znacznych środków. Kolejnymi ze sposobów były wysyłka e-maili z prośbą o wsparcie (33,9%) i zbieranie darowizn poprzez stronę internetową organizacji lub przez portal społecznościowy (23,2%). Zbiórki publiczne zarejestrowane na portalu zbiorki.gov.pl cieszyły się trochę mniejszą popularnością (21,4%), natomiast zbiórki przez portale crowdfundingowe takie jak np. zrzutka.pl zaznaczyło tylko 8,9% ankietowanych. Na tym samym poziomie znajdowała się również organizacja imprez fundraisingowych. Jedyną opcją, która nie została ani razu zaznaczona była prośba o złożenie polecenia zapłaty. Wśród odpowiedzi „inne” znalazły się takie odpowiedzi jak współpraca z biznesem lub brak podejmowania prób pozyskania finansowania.

Tabela 23. Działania podejmowane w celu pozyskania środków od osób indywidualnych, firm lub prywatnych fundacji

Działanie	Liczba odpowiedzi
Strona internetowa organizacji/profil w portalu społecznościowym	13
Platformy crowdfundingowe (np. zrzutka.pl)	5
Zbiórka publiczna zarejestrowana w zbiorki.gov.pl	12
E-mail z prośbą o wsparcie	19
Listy tradycyjne z prośbą o wsparcie	11
Polecenia zapłaty: na ulicy, w miejscach publicznych lub odwiedzanie darczyńców w domach	0
Rozmowa telefoniczna z prośbą o wsparcie	10
Kampanie w mediach tradycyjnych – prasa, radio, telewizja	10
Organizacja imprez fundraisingowych	5
Ulotki, wrzutki do gazet, skrzynek pocztowych, billboardy	10
Osobiste kontakty z kluczowymi darczyńcami indywidualnymi	32
Inne	11

Źródło: badanie własne.

Trzeci sektor w regionie, rozumiany jako podmioty korzystające ze wsparcia grantowego SWP, jest stworzony głównie z dojrzałych fundacji i stowarzyszeń o ugruntowanej pozycji oraz podmiotów stosunkowo młodych. Cechuje się ostrożnością do komercjalizacji oraz stabilnością w liczbie kadr i wolontariuszy. Działalność koncentruje się na szczeblu regionalnym i lokalnym, skupiając się wokół wsparcia osób z niepełnosprawnościami, kultury oraz kultury fizycznej. Kondycja finansowa badanych podmiotów pozostaje stabilna. Kluczowym filarem budżetów są środki samorządowe i centralne. W działalności finansowej pozadotacyjnej dominują bezpośrednie relacje z darczyńcami oraz komunikacja cyfrowa, podczas gdy inne narzędzia, takie jak zbiórka internetowa na prywatnych platformach, są wykorzystywane w niewielkim stopniu.

7.2. Aktywność obywatelska

Zapytaliśmy organizacje pozarządowe o stopień ich zaangażowania w procesy kształtowania polityk lokalnych na poziomie gminnym. Większość ankietowanych (74,1%) nie uczestniczyło w konsultacjach społecznych dotyczących prawa miejscowego. Liczebność próby w tym pytaniu została pomniejszona o niejednoznaczne odpowiedzi.

Wykres 19. Uczestnictwo organizacji w działaniach na rzecz aktywności obywatelskiej w latach 2022–2025 (N=54)

Źródło: badanie własne.

Wśród 25,9% ankietowanych, którzy twierdząco odpowiedzieli na pytanie dotyczące aktów prawa miejscowego, połowa zgłosiła uwagi nieformalne w trakcie tych spotkań, 3 podmioty zgłosiły uwagi formalne (na piśmie), a 2 podmioty nie zgłosiły uwag.

Na pytanie, czy organizacja uczestniczyła w debatach w gminie, na terenie której działa, 44,4% podmiotów odpowiedziało twierdząco. Wśród nich, połowa zgłosiła uwagi (formalne i nieformalne).

29,6% organizacji uczestniczyło w posiedzeniach gminy, na terenie której działa. Wśród nich, ponad połowa (56,3%) podmiotów zgłosiła wnioski formalne lub nieformalne.

Wykres 20. Aktywność podmiotów, które zaznaczyły uczestnictwo w spotkaniach dotyczących aktywności obywatelskiej

Źródło: badanie własne.

Większość podmiotów biorących udział w badaniu nie uczestniczyła w konsultacjach czy spotkaniach w swoich gminach. Powodów, dla których podmioty nie uczestniczyły w spotkaniach może być wiele. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w momencie przystąpienia do rozmowy organizacja stawiała się aktywnym uczestnikiem kreowania lokalnej polityki i prawa – zgłaszając uwagi.

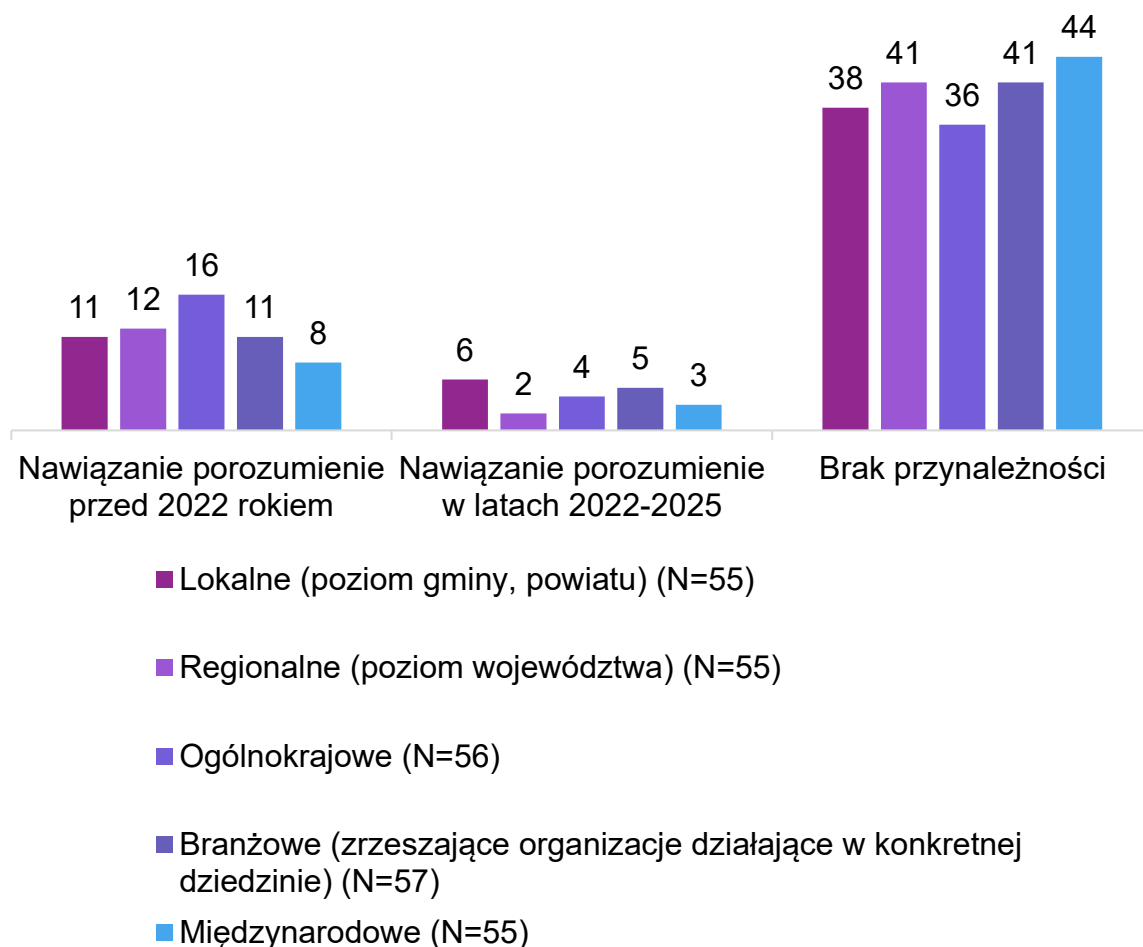
7.3. Współpraca z innymi podmiotami i budowanie partnerstw

Ta część analizy koncentruje się na relacjach, partnerstwach instytucjonalnych oraz dialogu międzysektorowym podejmowanym przez NGO. Pytaliśmy o formalne porozumienia jak i bieżące kontakty nawiązywane w latach 2022–2025. Chcieliśmy dowiedzieć się kim byli kluczowi partnerzy sektora pozarządowego w regionie.

Zaczęliśmy od pytania o formalne lub nieformalne porozumienia zawarte między organizacjami. Przeważająca większość (od 36 do 44 badanych podmiotów) nie nawiązała żadnego porozumienia. Z porozumień, które zostały nawiązane, większość została zawarta przed 2022 rokiem. Najwięcej, bo 16 podmiotów zawarło porozumienie o zasięgu ogólnokrajowym, kolejnymi popularnymi porozumieniami były te regionalne, lokalne i branżowe. Najmniej popularne były porozumienia międzynarodowe. W trakcie trwania Wieloletniego Programu Współpracy dwa najczęściej wybierane typy porozumień to lokalne i branżowe.

Poniżej przedstawiliśmy przynależność podmiotów do formalnych zrzeszeń organizacji pozarządowych. Liczebność próby jest różna – niektóre podmioty nawiązywały porozumienia w różnym czasie. Ponadto przez niepoprawne wypełnienie nie wszystkie udzielone odpowiedzi mogły zostać uwzględnione w analizie.

Wykres 21. Przynależność do formalnych porozumień organizacji pozarządowych

Źródło: badanie własne.

Mimo niewielkiej liczby zawieranych formalnych porozumień, badane podmioty nawiązywały liczne współprace z nowymi partnerami – tylko 6 podmiotów określiło, że w latach 2022–2025 nie nawiązało żadnych nowych kontaktów.

Wszystkie możliwe odpowiedzi zaznaczyły 2 podmioty, 10 podmiotów zaznaczyło tylko jedną nową współpracę. Jeden respondent zaznaczał średnio 3 nowe współprace nawiązane w czasie obowiązywania Programu.

Prawie każdy podmiot, który nawiązał nową współpracę z organizacją pozarządową (38) nawiązał ją również z innymi podmiotami takimi jak szkoły czy biblioteki (32). Nawiązano również sporo nowych współprac z przedsiębiorcami (21) i podmiotami ekonomii społecznej (14). Powyżej wartości środkowej uplasowała się liczba nowych współprac z samorządem na szczeblu wojewódzkim i gminnym (18). Najmniej

nowych współprac, bo tylko 7, nawiązano z przedsiębiorstwami społecznym. Ważne wydaje się być, że niemal wszystkie podmioty, które z nimi działają, współpracują również z innymi NGO oraz z samorządem na szczeblu województwa.

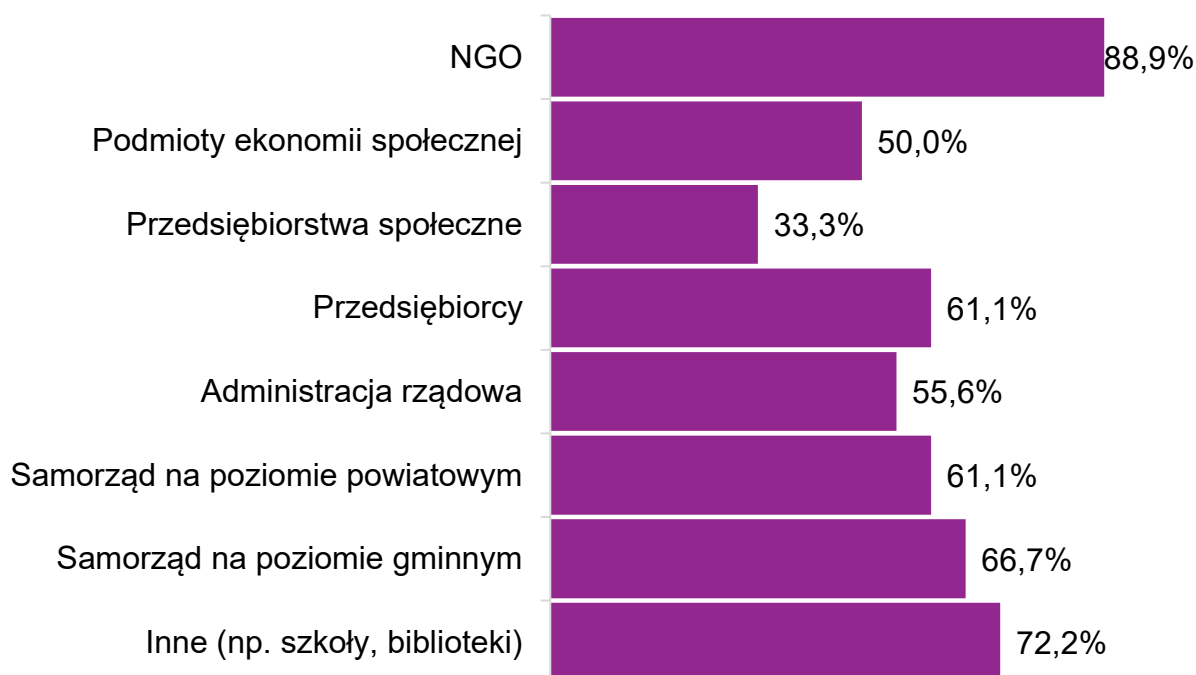
Wykres 22. Współprace organizacji, które nie nawiązały współpracy z przedsiębiorstwami społecznymi (N=49)

Źródło: badanie własne.

Wśród podmiotów, które deklarowały współpracę z samorządem na szczeblu wojewódzkim, ich innymi ważnymi współpracownikami były organizacje pozarządowe i inne podmioty. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne cieszyły się najmniejszą popularnością. Biorąc pod uwagę istotność Samorządu Województwa jako partnera organizacji pozarządowych, działania sieciujące są obszarem, na który warto zwrócić uwagę programując współpracę na kolejny okres.

Wykres 23. Nowe współprace w latach 2022–2025: samorząd na szczeblu wojewódzkim a inni partnerzy

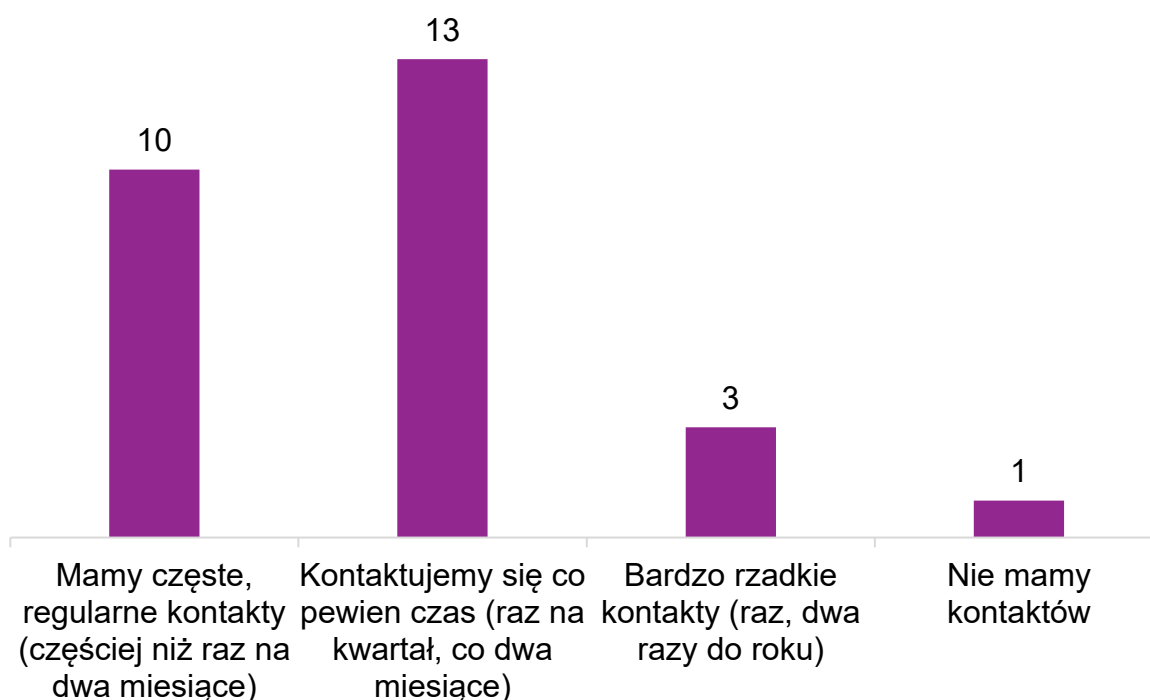

Źródło: badanie własne.

Choć sektor organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw styka się ze sobą nawiązując nowe współprace, kontakt między nimi jest w dużej mierze epizodyczny – tylko 10,7% ankietowanych deklarowało częste kontakty z przedsiębiorcami.

Większość (41,1%) kontaktowała się raz na kwartał, raz na kilka miesięcy. Wśród podmiotów, które utrzymywały ten kontakt bardzo rzadko albo wcale, większość regularnie lub sporadycznie kontaktowała się z Urzędem Marszałkowskim co może być użyteczne przy planowaniu działań sieciujących między tymi sektorami.

Wykres 24. Relacje podmiotów (które określiły swoje relacje z przedsiębiorcami jako słabe/nieistniejące) z Urzędem Marszałkowskim podmiotów

Źródło: badanie własne.

Działania te są konieczne, ponieważ współpraca z biznesem w latach 2022–2025 w przeważającej większości opierała się na modelu transakcyjnym – respondenci przede wszystkim dostawali wsparcie finansowe/darowizny (64,3%), rzeczowe (33,9%) lub w formie usług (33,9%). Wspólne projekty dotyczyły nieco ponad 1/5 podmiotów, a inne działania – 10,7%. Współpraca z biznesem wymaga zmiany jej charakteru: od prostej filantropii w stronę wspólnych projektów. Analiza danych pokazuje, że jest na to przestrzeń – większość podmiotów, które współpracowały z biznesem na zasadzie usług barterowych, wsparcia merytorycznego czy wolontariatu pracowniczego (w tym przypadku wszystkie podmioty) deklarowały równocześnie wsparcie w formie darowizny. Transakcyjna forma wsparcia może być początkiem współpracy, jeśli po dwóch stronach będzie wola, zasoby i kompetencje. 25% organizacji pozostawało poza relacjami z biznesem, co wskazuje na potrzebę wsparcia w rozwoju relacji NGO-biznes przez SWP.

Wykres 25. Formy współpracy NGO z przedsiębiorcami prywatnymi/ biznesem

Źródło: badanie własne.

Działanie w obszarze tej samej tematyki lub regionu powoduje częstszy kontakt wewnątrzsektorowy. Ponad 1/3 ankietowanych deklarowała częste kontakty ze stowarzyszeniami z branży/obszaru tematycznego w którym działają (33,9%) oraz stowarzyszeniami z okolicy/regionu (32,1%). Jednocześnie kontakt ze stowarzyszeniami spoza branży lub regionu był umiarkowany (przeważały kontakty co pewien czas lub bardzo rzadkie). Można by przypuszczać, że brak lub ograniczony kontakt z podobnymi lub regionalnymi organizacjami przełoży się na częstszy kontakt z organizacjami spoza obszaru tematycznego/regionu lub nawet zagranicznymi jednak z analizy wynika, że jest wręcz przeciwnie – jeśli organizacja nie utrzymuje więzi z podobnymi/okolicznymi podmiotami, to nie wychodzi dalej poza region/tematykę/kraj.

Należałoby zwrócić uwagę na działalność Centrów Organizacji Pozarządowych. Większość badanych organizacji miało rzadki (30,4%) lub w ogóle nie miało kontaktu (32,1%) z tym typem jednostki. Wśród ankietowanych największą grupę stanowili reprezentanci organizacji z dużym stażem, można na tej podstawie wysnuć wniosek, że doświadczone NGO mogą nie potrzebować wsparcia od COP w takim zakresie, jak młodsze organizacje.

Większość badanych organizacji deklarowała regularne (42,9%) i sporadyczne (33,9%) kontakty z placówkami oświaty (szkoły, przedszkola) i ośrodkami sportowymi, co potwierdza, że te placówki są ważne dla trzeciego sektora. Publiczne instytucje kultury (domy kultury, muzea, biblioteki, zespoły artystyczne) cieszą się mniejszą popularnością, co jest zaskakujące biorąc pod uwagę to, że jednym z częściej wybieranych zakresów działań badanych organizacji była kultura i ochrona zabytków. Potwierdza się jednak istotność edukacyjnego wymiaru. Jeśli organizacja nawiązała bliską relację z placówkami oświatowymi to w większości przypadków również nawiązała je z instytucjami kultury. W przypadku słabszych kontaktów z placówkami oświaty, dobre i złe relacje z ośrodkami kultury były rozłożone mniej więcej po połowie.

To, na co warto zwrócić uwagę, zwłaszcza w kontekście najczęściej deklarowanej tematyki działalności, tj. na rzecz osób z niepełnosprawnościami, to bardzo słaby kontakt z ośrodkami zdrowia – tylko 14,3% organizacji deklarowało regularny kontakt ze szpitalami, przychodniami, ośrodkami zdrowia i rehabilitacji. Słaba relacja pomiędzy tymi podmiotami ogranicza możliwości realizacji projektów na styku integracji, pomocy społecznej i zdrowia publicznego.

Organizacje pozarządowe są silnie zakorzenione w lokalnej społeczności. 76,8% badanych podmiotów wskazywało na regularne kontakty z nimi. Z grupami nieformalnymi/ruchami społecznymi kontakty rozkładały się po połowie.

Najbardziej intensywne i regularne kontakty były utrzymywane z urzędami gmin/miast (87,5% kontaktów częstych i regularnych), a następnie z Urzędem Marszałkowskim (83,9%), co potwierdza ścisłe związanie sektora z administracją samorządową (przy czym dla UMWP należy mieć na uwadze charakterystykę podmiotów objętych sondażem). Daje to przestrzeń na kreowanie i koordynację współpracy między różnymi sektorami.

Tabela 24. Częstotliwość kontaktów organizacji pozarządowych z podanymi podmiotami

Podmiot/instytucja	Regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Sporadyczny kontakt (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Brak kontaktu
Urząd gminy, urząd miasta	28	21	4	3
Lokalna społeczność	24	19	8	5
Urząd Marszałkowski	24	23	7	2
Publiczne placówki oświatowe, centra i ośrodki sportowe	19	20	7	10
Stowarzyszenia/fundacje z branży, obszaru tematycznego	19	20	14	3
Stowarzyszenia/fundacje z okolicy/regionu	18	22	12	4
Starostwo powiatowe	17	18	8	13
Publiczne instytucje kulturalne	16	18	13	9
Lokalne media	13	18	20	5
Grupy nieformalne, ruchy społeczne	12	16	10	18
Centra Organizacji Pozarządowych	11	10	17	18
Urząd Wojewódzki	9	15	14	18

Podmiot/instytucja	Regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Sporadyczny kontakt (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Brak kontaktu
Urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki pomocy rodzinie, publiczne instytucje socjalne	7	17	10	22
Środowisko akademickie, naukowe, eksperci	7	15	17	17
Stowarzyszenia lub fundacje spoza okolicy/regionu lub branży	7	17	18	14
Kościół, parafie, związki wyznaniowe	6	7	14	29
Firmy prywatne, przedsiębiorstwa, biznes	6	23	20	7
Media ogólnopolskie: telewizja, radio, gazety, portale internetowe	3	13	15	25
Zagraniczne stowarzyszenia lub fundacje	3	11	11	31
Rząd, ministerstwa, publiczne instytucje o charakterze centralnym i/lub ogólnopolskim	2	12	18	24
Publiczne szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, rehabilitacji	1	7	13	35

Podmiot/instytucja	Regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Sporadyczny kontakt (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Brak kontaktu
Inne	1	3	3	49
Rady Dzielnic	0	6	12	38
Partie polityczne, politycy	0	1	15	40

Źródło: badanie własne.

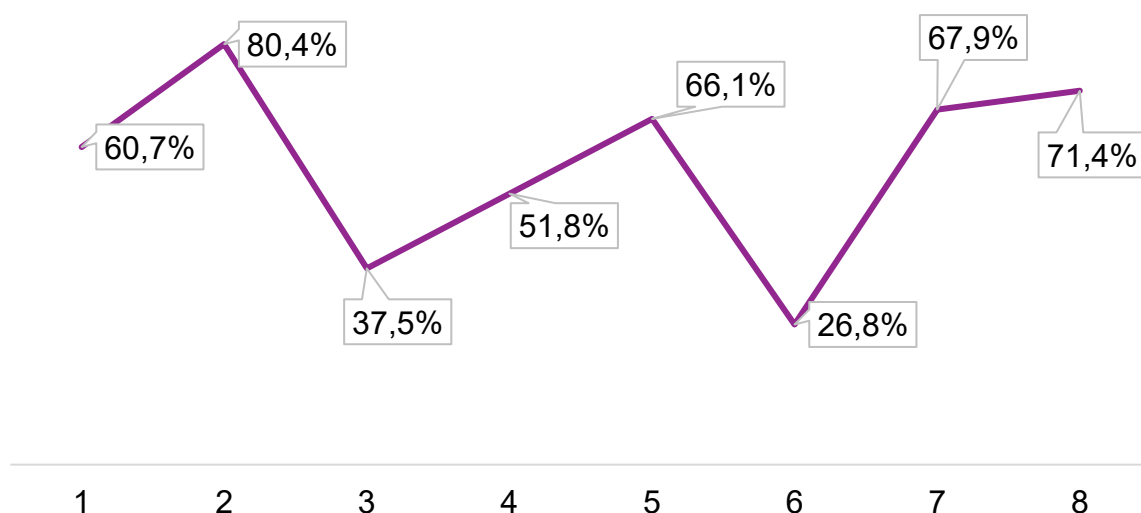
Formalne porozumienia pozostają mało popularną formą współdziałania, a te obowiązujące zawierano głównie przed 2022 rokiem, skupiając się na zasięgu krajowym i regionalnym. Jednocześnie organizacje są dość elastyczne w nawiązywaniu nowych kontaktów partnerskich – współpracują głównie z innymi NGO oraz placówkami oświatowymi i kulturalnymi. Warto pogłębić z czego wynika brak kontaktu z ośrodkami zdrowia. Biorąc pod uwagę deklarowany zakres tematyczny jak i sytuację społeczno-gospodarczą, bliskie kontakty między tymi podmiotami mogą zaowocować efektywniejszym wypełnianiem zadań w zakresie zdrowia, także z perspektywy samorządów. Relacje z biznesem skupiają się na wsparciu rzeczowo-finansowo-usługowym, rozwijają się umiarkowanie, a niefinansowe formy współpracy są niedoszacowane i stanowią obiecujący zasób. Wsparcia wymaga także obszar współpracy NGO z podmiotami ekonomii społecznej i przedsiębiorstwami społecznymi.

7.4. Współpraca z Urzędem Marszałkowskim

Organizacje pozarządowe zapytaliśmy o to, jakie działania prowadziły w okresie obowiązywania Programu. Udzielane odpowiedzi zostały podzielone na trzy kategorie: prowadzone we współpracy z SWP, prowadzone niezależnie od współpracy z SWP oraz brak działań w obszarze. Organizacje mogły zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź – na przykład, gdy jednocześnie prowadziły działania we współpracy z SWP i niezależnie od niej, jednak brak działań w danym obszarze wykluczał pozostałe opcje wyboru.

Zanim przejdziemy do szczegółowej analizy podejmowanych przez organizacje działań, należy zanotować, że większość z nich deklarowała, iż nie prowadziła działań w danym obszarze. Poglądowo wyniki dla odpowiedzi „brak działań w tym obszarze” przedstawia poniższy wykres. W tym przypadku nie chodzi nam o szczegółową analizę tychże „braków”, jednak jedynie pokazanie skali ich występowania.

Wykres 26. Skala odpowiedzi „brak działań” w pytaniu o prowadzenie działań w latach 2022–2025 w różnych obszarach w stosunku do liczby organizacji biorących udział w sondażu

Źródło: badanie własne.

Skala braku działań wahała się od 26,8% organizacji nieorganizujących wydarzeń i inicjatyw społecznych do 80,4% dla braku wsparcia finansowego i rzeczowego dla indywidualnych odbiorców, innych organizacji.

W największym stopniu NGO organizowały wydarzenia i inicjatywy społeczne – zarówno współpracując z SWP, jak i niezależnie od tej współpracy. Co interesujące, druga w kolejności była działalność informacyjna i/lub wydawnicza.

Wykres 27. Skala działań prowadzonych w latach 2022–2025 przez organizacje pozarządowe we współpracy z SWP lub niezależnie od tej współpracy

Źródło: badanie własne.

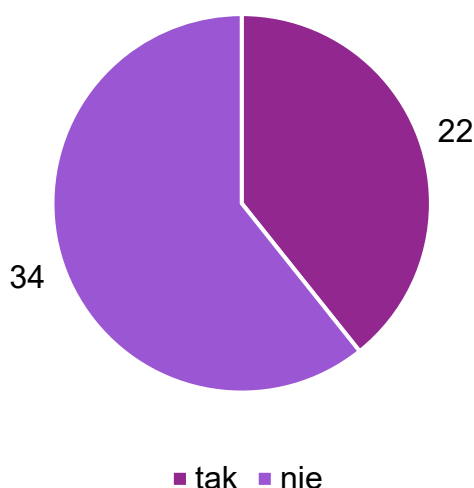
Najmniejsza skala działań prowadzonych niezależnie od Samorządu Województwa Pomorskiego w badanej próbie dotyczyła wsparcia finansowego i rzeczowego dla indywidualnych odbiorców, innych organizacji, a w przypadku współpracy z SWP – działań opierających się na współpracy międzynarodowej.

W kontekście planowania dalszej współpracy SWP z NGO warto zaobserwować, że na ogólnym poziomie prawie połowa (45,7%; między 18,8% a 72,7%) organizacji, które prowadzą działania w danym obszarze, robi to współpracując z SWP. Odsetek

ten należy uznać za wysoki, a jednocześnie zachować ostrożność w wyciąganych wnioskach.

Jednym z wymiarów współpracy Samorządu z organizacjami pozarządowymi jest udzielanie patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego. Zwyczajowo udziela się go różnorodnym wydarzeniom organizowanym przez NGO i jest wyrazem poparcia dla danej inicjatywy, które ma zachęcić mieszkańców i mieszkanki województwa do udziału w danym przedsięwzięciu. Kolejne pytanie w ankiecie dotyczyło właśnie uzyskanych patronatów.

Wykres 28. Organizacje pozarządowe w podziale ze względu na uzyskany w latach 2022–2025 patronat Marszałka Województwa Pomorskiego

Źródło: badanie własne.

Jak przedstawia powyższy wykres, większość (60,7%) organizacji udzielających odpowiedzi w ankiecie, które uzyskały w okresie obowiązywania Programu wsparcie finansowe z UMWP nie uzyskała patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego. Trudno jednoznacznie osądzać przyczynę takiego stanu, bowiem brak patronatu mógł wynikać z charakteru prowadzonych działań.

W kolejnym punkcie organizacje, które skorzystały ze wsparcia finansowego udzielonego przez UMWP poprosiliśmy o określenie, na czym w latach 2022–2025 polegały ich kontakty z UMWP. Rozkład odpowiedzi jest wysoce interesujący, bowiem 82,1% organizacji stwierdziło, że skorzystało z finansowania lub dofinansowania działań. Warto zaznaczyć, że jedynie 3,6% organizacji wprost

wybrało odpowiedź, że w okresie obowiązywania Programu nie kontaktowało się z UMWP. Wbrew opinii organizacji, odsetek ten powinien wynieść 100%, ponieważ sondażem objęto wyłącznie organizacje, które, jak już podkreśliliśmy, uzyskały w okresie Programu wsparcie finansowe. Oznacza to niepełną świadomość organizacji o pochodzeniu środków finansowych na ich działalność, mimo, iż o środki te ubiegały się w konkursach ofert, wymagających pracy nad wnioskiem i późniejszą jego obsługą. Z kolei dla Samorządu Województwa może to oznaczać potrzebę rozszerzenia działań promocyjnych w zakresie wsparcia udzielanego NGO.

Tabela 25. Formy kontaktu organizacji pozarządowych z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025

Formy kontaktu	Procent organizacji
Finansowanie lub dofinansowanie działań (dotacje)	82,1
Uczestnictwo w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP	46,4
Bieżąca wymiana informacji i konsultowanie działań	37,5
Wspólne prowadzenie działań	26,8
Udział w konsultacjach dokumentów przygotowanych przez UMWP	14,3
Formalny udział w pracach komisji/grup roboczych UMWP	8,9
Własna inicjatywa działań i uchwał	8,9
Użyczanie pomieszczeń lub sprzętu przez UMWP	7,1
Inne	5,4
Nie dotyczy, nie kontaktowaliśmy się	3,6
Zakup usług i produktów (poza formułą dotacji)	3,6

Źródło: badanie własne.

Niemal połowa organizacji uczestniczyła w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, a co trzecia w sposób bieżący kontaktowała się i wymieniała się informacjami. Nieco pesymistycznie maluje się obraz aktywności obywatelskiej opisywanej we wcześniejszych częściach raportu, tj. udziału we wspólnym podejmowaniu decyzji. Mamy tu na myśli niskie odsetki: udziału organizacji w konsultacjach dokumentów przygotowanych przez UMWP (14,3%), formalnym udziale w pracach komisji lub

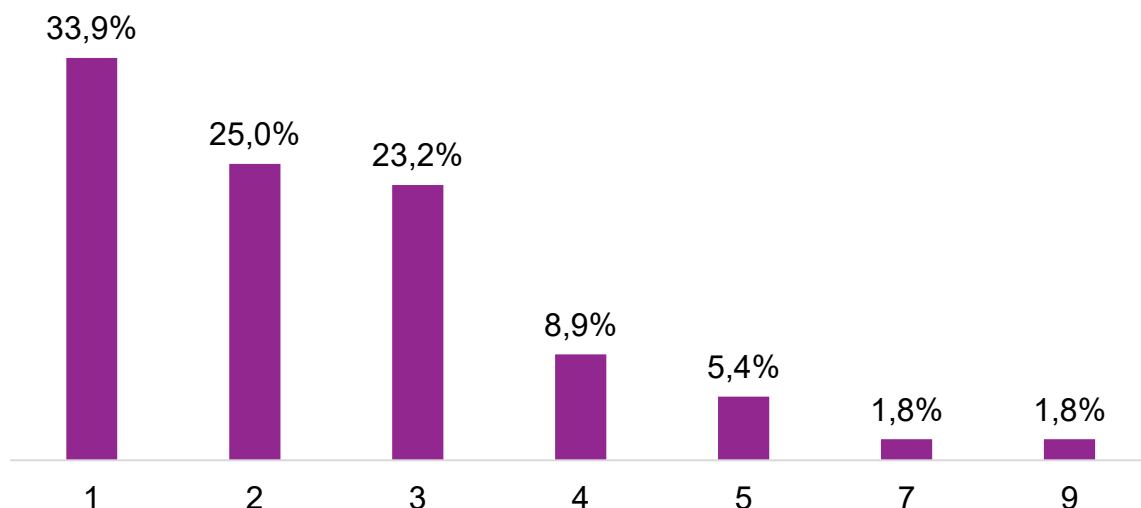
grup roboczych oraz podejmowaniu współpracy z UMWP w tym, w zakresie uchwał z własnej inicjatywy organizacji – w obu przypadkach mniej niż co 10 organizacja.

Warto odnotować funkcjonowanie w województwie Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych oraz Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, składających się m.in. z przedstawicieli i przedstawicielek organizacji pozarządowych. Podmioty te w imieniu pomorskich NGO partycypują w procesach konsultacyjnych dokumentów.

Wśród innych odpowiedzi wskazano: „x”, „Stowarzyszenie było grantobiorcą w konkursie organizowanym przez Urząd Marszałkowski (wparcie finansowe na działalność kulturalną)”, „pisaliśmy wnioski o dofinansowanie”, które zasadniczo mieściły się w kafeterii odpowiedzi do wyboru.

Organizacje kontaktowały się z UMWP w różnym zakresie ilościowym. Większość (82,1%) z nich podejmowała te kontakty w maksymalnie trzech różnych formach – co trzecia korzystała z jednej formy kontaktu, a co druga z 2 lub 3 form.

Wykres 29. Liczba form kontaktu organizacji pozarządowych z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025

Źródło: badanie własne.

Organizacje, które skorzystały z finansowania lub dofinansowania w największym stopniu również uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP (22/46). Wykluczając opcję uzyskania dofinansowania z kafeterii odpowiedzi

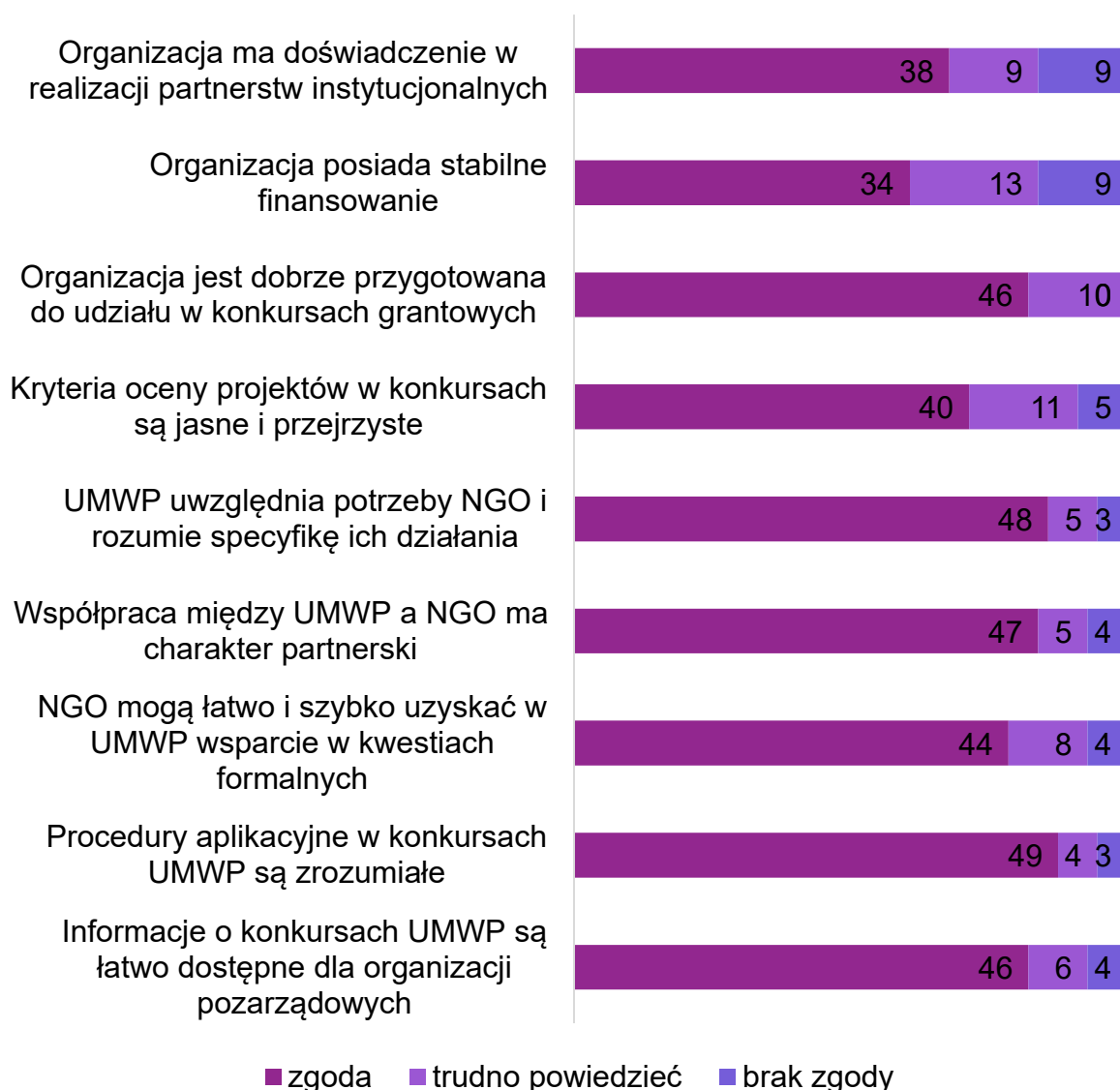
powiązania pomiędzy poszczególnymi formami kontaktu z UMWP przedstawiały się w następujący sposób:

- organizacje, które na bieżąco wymieniały się informacjami i konsultowały działania równocześnie często uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP (14/21),
- organizacje, które uczestniczyły w konsultacjach uchwał, dokumentów i strategii przygotowanych przez UMWP, często były w bieżącym kontakcie dotyczącym działań i wymiany informacji (6/8),
- organizacje, które uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP jednocześnie często były w bieżącym kontakcie dotyczącym działań i wymiany informacji (14/26),
- organizacje, które prowadziły z UMWP wspólne przedsięwzięcia często także uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP (11/15),
- wszystkie organizacje, które formalnie brały udział w pracach komisji/grup roboczych itp. powoływanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego jednocześnie także uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP (4/5) oraz na bieżąco konsultowały działania i wymieniały się informacjami (4/5),
- organizacje, które występowały z własnej inicjatywy z propozycjami uchwał lub działań w dużym stopniu także uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP (4/5),
- wszystkie organizacje (4/4), którym UMWP użyczał pomieszczeń lub sprzętu skorzystały uczestniczyły w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP,
- wszystkie organizacje (2/2), u których UMWP kupował/zamawiał usługi poza formułą dotacji jednocześnie były w bieżącym kontakcie, a także z własnej inicjatywy występowały z propozycjami uchwał lub działań.

Choć trudno wnioskować o wpływie między poszczególnymi czynnikami, dane pokazują, że ważnym komponentem we współpracy NGO z UMWP jest budowanie stabilnego partnerstwa, tj. bycie w stałym kontakcie oraz udział w aktywnościach, które nie ograniczają się do sfery finansowej.

Ważną dla organizacji pozarządowych formę współpracy z samorządami stanowią konkursy ofert na realizację zadań publicznych. Jak już pisaliśmy, badaniem sondażowym objęto wyłącznie podmioty, które w okresie obowiązywania Programu skorzystały z takiej możliwości. W ankiecie zapytaliśmy więc szczegółowo o ich opinie i doświadczenia związane ze współpracą z UMWP w zakresie konkursów grantowych. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Organizacje pozarządowe a konkursy grantowe – ocena współpracy w latach 2022–2025

Źródło: badanie własne.

Choć skala ocen była zróżnicowana, to większość organizacji – niemal 8 na 10 w ogólnym ujęciu – oceniła pozytywnie swoje doświadczenia związane z ubieganiem

się i realizacją grantów. Warto zaznaczyć, że na ogólny obraz wpłynęła nieznacznie słabsza ocena własnego doświadczenia organizacji w realizacji partnerstw instytucjonalnych oraz stabilnego finansowania.

Najwyższy odsetek zgody (87,5%) uzyskała odpowiedź „Procedury aplikacyjne w konkursach UMWP są zrozumiałe”, a najniższy poziom zgody (60,7%) „Organizacja posiada stabilne finansowanie”. Z kolei najwyższy odsetek zaznaczeń odpowiedzi „nie zgadzamy się” oraz „zdecydowanie się nie zgadzamy” dotyczył wspomnianej już oceny stabilności finansowej organizacji (23,2%), a najniższy zrozumiałości procedur ubiegania się o grant (5,4%).

Uwagę zwraca także samoocena organizacji co do dobrego przygotowania do udziału w konkursach grantowych. Zdania badanych NGO podzieliły się między zgodę (82,1%) oraz trudność ze sformułowaniem jednoznacznego stanowiska (17,9%). Żadna organizacja nie uznała, że nie posiada dobrego przygotowania do ubiegania się o środki w konkursach ofert, co jednak stoi w sprzeczności w opisywanych w badaniach potrzebach kadrowo-kompetencyjnych i uzależniania grantu od posiadania osoby, która dobrze napisze wniosek grantowy.

W związku z takimi obserwacjami w badaniu pomorskich organizacji pozarządowych z 2025 roku¹⁰⁵, zapytaliśmy w sondażu o to, jakiego rodzaju szkolenia, m.in. w obszarach: księgowości, administracji, przygotowania wniosków projektowych uznałyby za najbardziej potrzebne dla swojej organizacji. Odpowiedzi udzieliły 42 organizacje, które w wyniku analizy jakościowej podzieliśmy na cztery grupy: szkolenia dotyczące dotacji, szkolenia w zakresie obsługi finansowo-kadrowej, inne szkolenia oraz brak sugestii.

Szkolenia dotyczące dotacji. 4 na 10 organizacji udzielających odpowiedzi w tym pytaniu zidentyfikowało potrzeby szkoleniowe w tym zakresie. Powinny one dotyczyć przygotowania wniosków projektowych, rozliczania projektów oraz tematów pokrewnych:

„[N]¹⁰⁶ajbardziej potrzebne byłyby szkolenia z zakresu przygotowywania i rozliczania wniosków o dofinansowanie, pozyskiwania środków z programów

¹⁰⁵ B. Mika, M. Boryczko, P. Kowzan, *Raport z badań...*, dz. cyt.

¹⁰⁶ Treści zawarte w nawiasie kwadratowym są uzupełnieniem własnym osób przygotowujących raport.

krajowych i unijnych, księgowości oraz finansów w organizacjach pozarządowych, a także administracji i obowiązków formalno-prawnych NGO. Cenne byłyby również praktyczne warsztaty dotyczące zarządzania projektami, sprawozdawczości oraz aktualnych przepisów wpływających na funkcjonowanie organizacji.”¹⁰⁷,

„Najbardziej potrzebne uważamy szkolenia w zakresie przygotowania i realizacji projektów zewnętrznych.”,

„pozyskiwanie dotacji a faktycznymi kosztami prowadzenia fundacji - jak uwzględnić nakład pracy osób prowadzących fundację”,

„przygotowywania wniosków projektowych, prowadzenia mediów społecznościowych”,

„pozyskiwania dotacji”.

Szkolenia w zakresie obsługi finansowo-kadrowej. Bliskie tematom poruszonym w odniesieniu do szkoleń z zakresu „obsługi” grantów były te dotyczące obsługi księgowej, kadrowej lub prawnej organizacji. Wskazywała je co piąta organizacja, m.in.:

„1. szkolenia w zakresie obsługi KSeF, 2. wsparcie w zakresie przygotowywania wniosków projektowych, 3. doradztwo podatkowe (umowy zlecenia/ o dzieło)”,

„Interesowałyby nas certyfikowane szkolenia z zakresu księgowości, kadr oraz kurs języka angielskiego”,

„Księgowość i obsługa wniosków projektowych.”.

Inne szkolenia. Osiem organizacji zdefiniowało swoje potrzeby szkoleniowe w sposób wykraczający poza przyjęty podział, co wynikało przede wszystkim ze specjalistycznego charakteru potrzeb. Były to m.in.:

„Obsługa SOD”,

„obsługi nowoczesnych narzędzi cyfrowych i sztucznej inteligencji (AI) wspierających „przygotowywanie dokumentów, analiz, promocję oraz

¹⁰⁷ Cytując wypowiedzi respondentów zachowaliśmy oryginalną ich pisownię.

*codzienną pracę organizacji, cyberbezpieczeństwa i ochrony danych,
tworzenia i zarządzania stronami internetowymi oraz dostępności cyfrowej,”
„Konsultacje indywidualne.”,
„Szkolenia z zakresu projektów inwestycyjnych i budowlanych”.*

Brak sugestii. Co piąta organizacja nie identyfikowała potrzeb szkoleniowych, co wynikało albo z wystarczającego charakteru oferowanych szkoleń lub uznania, że każda tematyka będzie przydatna:

*„Każde szkolenie będzie cenne.”,
„Nie dotyczy”,
„Proponowane szkolenia w zupełności nas zadowalają.”,
„brak potrzeb”,
„szkoleń jest wystarczająco”.*

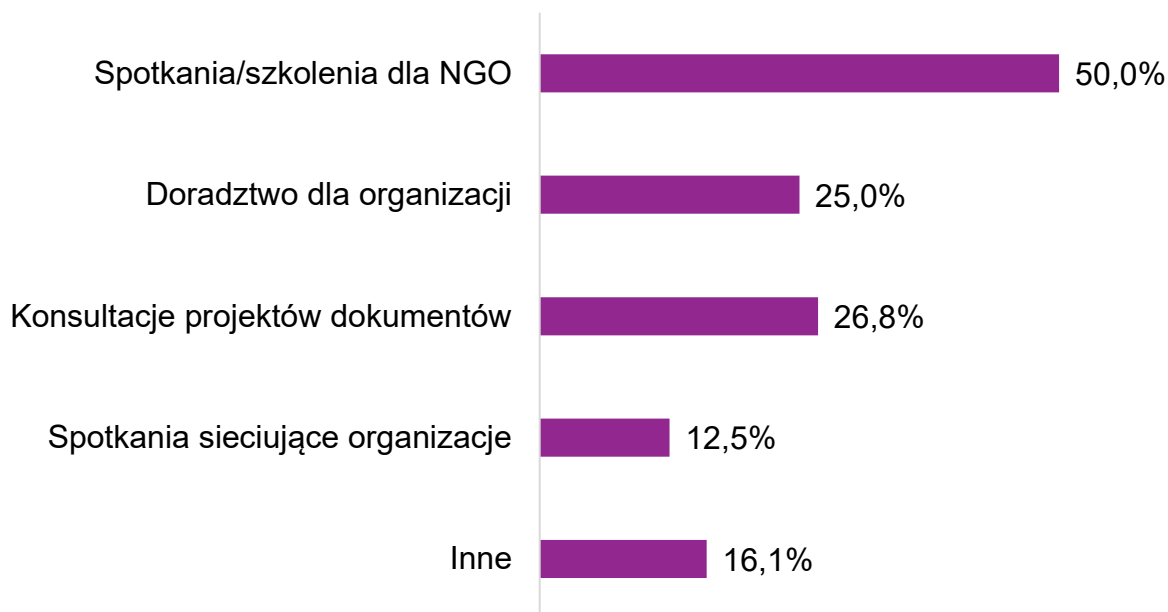
Przytoczone wyniki pokazują, że w kolejnym okresie programowym przy planowaniu wsparcia szkoleniowego należy uwzględnić trzy grupy tematyczne: szkolenia z zakresu obsługi dotacji – od koncepcji do rozliczenia grantu, szkolenia z zakresu obsługi kadrowo-księgowo-prawnej oraz szkolenia specjalistyczne, w odpowiedzi na zidentyfikowane (zbadane) potrzeby organizacji. Z perspektywy minionego okresu programowania za pozytywny wydźwięk należy uznać pojawiające się głosy o wystarczającym zakresie oferty szkoleniowej proponowanej przez UMWP.

Temat współpracy organizacji z Samorządem Województwa Pomorskiego eksplorowano pytając o korzystanie z wybranych form wsparcia, m.in. szkoleń, spotkań sieciujących czy doradztwa.

Połowa organizacji biorących udział w badaniu sondażowym skorzystała z oferty dedykowanych im spotkań lub szkoleń. Co czwarta korzystała z doradztwa lub konsultacji projektów dokumentów. Wśród odpowiedzi „inne”, które wybrało 16,1% organizacji 77,8% respondentów stwierdziło, że nie korzystało z żadnej z wymienionych form wsparcia. Ponadto jedna organizacja udzieliła odpowiedzi „konsultacje poprzez kontakt podany przy okazji otwartych konkursów”, inna zaś „Konkursy grantowe”. Odpowiedź dotyczącą konkursów grantowych należałoby

zatem uznać za świadczącą o braku korzystania z określonych w pytaniu form wsparcia, zaś kontakt przy okazji konkursów grantowych można zakwalifikować do doradztwa. Szczegółowy rozkład procentowy odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

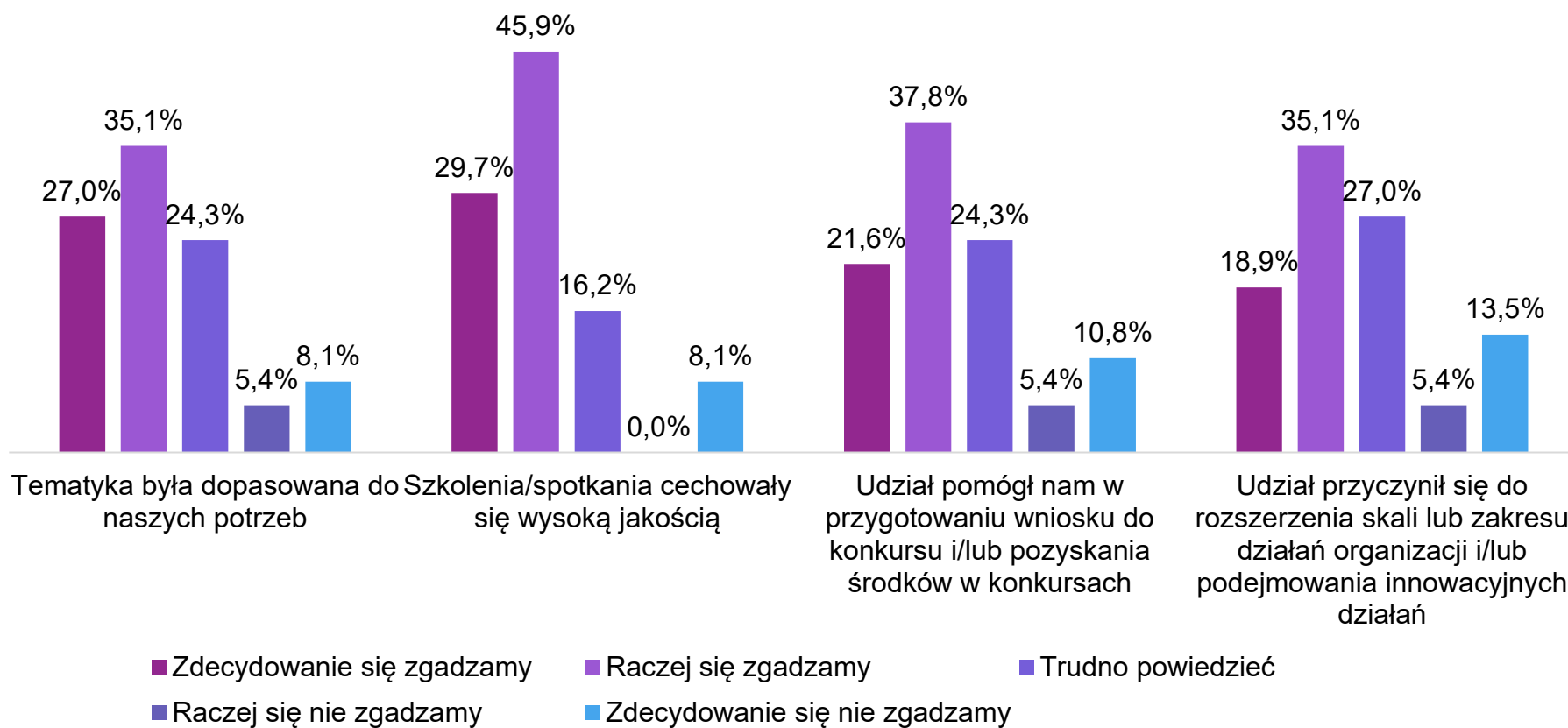
Wykres 31. Odsetek organizacji, które skorzystały z wybranych form wsparcia oferowanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025

Źródło: badanie własne.

Podmioty, które wzięły udział w spotkaniach/szkoleniach poprosiliśmy o ich ocenę pod kątem jakości i dopasowania względem potrzeb.

Wykres 32. Ocena szkoleń/spotkań organizowanych dla NGO przez SWP przez organizacje, które skorzystały z tej formy wsparcia w latach 2022–2025 (N=37)

Źródło: badanie własne.

Organizacje pozytywnie oceniły spotkania i szkolenia organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego – średnio 6 na 10 podmiotów zgodziło się z przedstawionymi twierdzeniami.

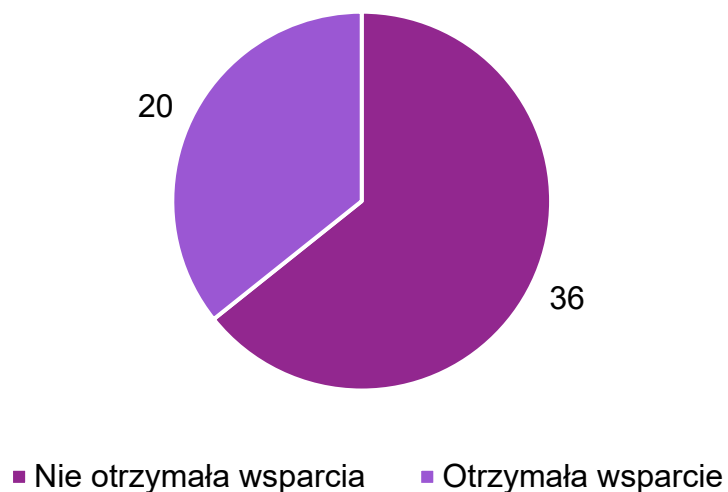
Biorąc pod uwagę szczegółowe wyniki dla poszczególnych twierdzeń, najwyżej oceniona została jakość spotkań i szkoleń (łącznie 75,7% zgodności i zdecydowanej zgodności z twierdzeniem), zaś najniższy poziom zgody, sięgający 54,1% uzyskał wpływ na rozszerzenie skali prowadzonych działań lub podejmowanie działań innowacyjnych.

Oceniając interwencje warto przyrzeć się także głosom krytycznym. 18,9% respondentów wyraziło niezgodę z twierdzeniem o rozszerzeniu działań i wprowadzanych innowacjach, dla 16,2% udział w spotkaniach/szkoleniach nie przełożył się na sukces w uzyskaniu grantu, 13,5% oceniło tematykę jako niedopasowaną do potrzeb, a 8,1% wyraziło swoją wątpliwość względem jakości.

Dwa pierwsze głosy krytyczne są naturalnym elementem procesu. Trudno bowiem oczekiwać, że w każdym przypadku spotkania/szkolenia przełożą się na zwiększanie zakresu działalności NGO (w tym innowacje) oraz sukces w każdym konkursie grantowym. W obu przypadkach istotne znaczenie mają inne czynniki niezwiązane ze współpracą z Samorządem Województwa Pomorskiego, jak chociażby – wskazywane przez same organizacje – dostępność kadr i posiadanie przez nie odpowiednich kwalifikacji/kompetencji.

Odrębną formą wsparcia organizacji pozarządowych przewidzianą Programem było dofinansowanie wkładów własnych do projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Wśród organizacji, które udzieliły odpowiedzi w sondażu 35,7% uzyskało takie wsparcie w okresie obowiązywania Programu.

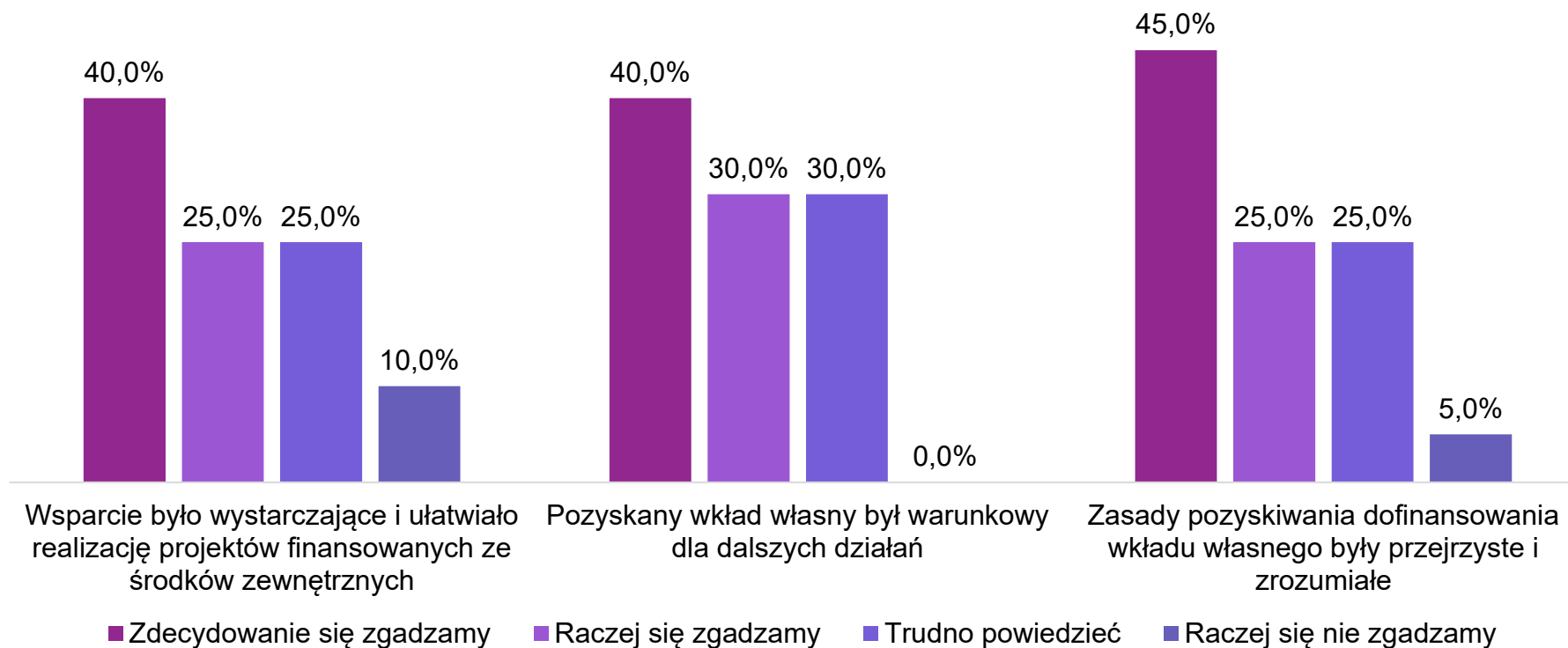
Wykres 33. Podział organizacji ze względu na otrzymane dofinansowanie do wkładów własnych

Źródło: badanie własne.

Organizacje, które otrzymały takie wsparcie poprosiliśmy o jego ocenę. Na ogólnym poziomie niemal 7 na 10 NGO pozytywnie oceniło to wsparcie, uznając, że było wystarczające i pomogło w realizacji projektów zewnętrznych, pozyskane środki finansowe były warunkiem ich realizacji, a zasady ich pozyskania były zrozumiałe.

Wykres 34. Ocena rezultatów dofinansowania do wkładu własnego przez organizacje, które skorzystały z tej formy wsparcia w latach 2022–2025 (N=20)

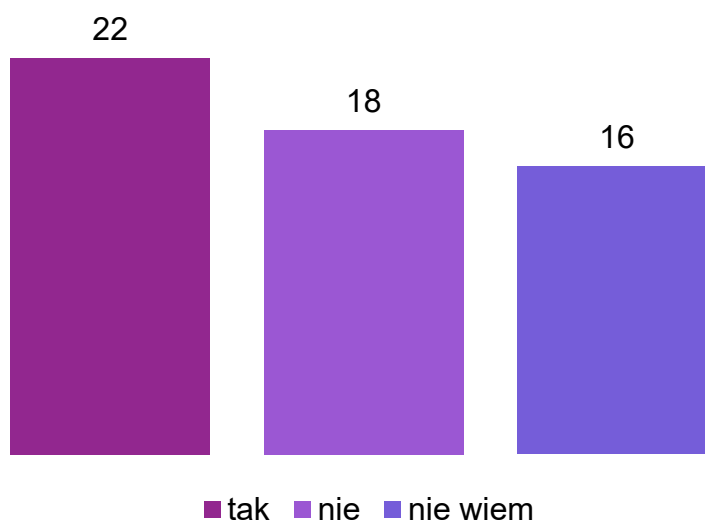

Źródło: badanie własne.

Działalność NGO na poziomie lokalnym i regionalnym wspierają pełnomocnicy do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi lub inne osoby (w tym szeregowi pracownicy), które w ramach obowiązków służbowych w administracji publicznej zajmują się tymi podmiotami. Upowszechnienie i rozwój tej formy współpracy był jednym z kierunków działań przewidzianych Programem.

W związku z tym, że brakuje danych o funkcjonowaniu tego typu stanowisk agregowanych na poziomie regionalnym lub centralnym, w sondażu zapytaliśmy organizacje o to, czy na terenie gminy lub powiatu, na której działa organizacja wyznaczono taką osobę, a jeśli tak, to jakie są doświadczenia w zakresie współpracy z nią. Pytanie to miało charakter otwarty, jednak opracowanie odpowiedzi było jednym z większych wyzwań tego sondażu. Uzyskane odpowiedzi uszeregowaliśmy w pierwszej kolejności w macierzy ilościowej, dzieląc je na trzy kategorie, przedstawione na poniższym wykresie:

Wykres 35. Pełnomocnicy do spraw organizacji pozarządowych w gminach/powiatach, na terenie których działają organizacje objęte sondażem – opinie organizacji pozarządowych

Źródło: badanie własne.

Wartości poszczególnych odpowiedzi były do siebie zbliżone: 39,3% organizacji posiada wiedzę o pełnomocniku, przeciwnego zdania było 32,1% NGO, a 28,6% nie posiadało wiedzy na ten temat. Odpowiedzi twierdzące ze względu na uzupełnienie odpowiedzią opisową można dodatkowo podzielić na następujące kategorie:

- a) zaawansowane opisy zakresu zadań realizowanych przez osobę pełniącą rolę pełnomocnika – udzielono 5 takich odpowiedzi, z czego jedna dotyczyła Pełnomocnika Marszałka Województwa (a więc nie na temat):

„współpracujemy z osobami odpowiedzialnymi (koordynatorami gminnymi) za współpracę z organizacjami pozarządowymi z gmin i powiatu. Zadania: wsparcie organizacji w bieżących kontaktach z urzędem, przekazywanie informacji o planowanych działaniach i konkursach”,

„Tak. Pełnomocnik ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi pełni rolę osoby kontaktowej pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Wspiera organizacje poprzez przekazywanie informacji o konkursach i możliwościach finansowania, udziela wyjaśnień dotyczących procedur oraz koordynuje współpracę przy realizacji zadań publicznych.”,

- b) krótkie opisy, wskazujące zakres zadań – 3 odpowiedzi:

„pełnomocnik ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi przesyła informacje o ogłaszanych konkursach grantowych”,

„Tak, wsparcie merytoryczne w różnych zagadnieniach dotyczących funkcjonowania organizacji, wsparcie w załatwianiu spraw dot. księgowości w ngo, pisaniu projektów.”,

- c) odpowiedzi potwierdzające znajomość tematu pełnomocnika, jednak jedynie na poziomie ogólnym (3 odpowiedzi):

„Tak , Rada Organizacji Pozytku Publicznego, działalność na terenie miasta i powiatu.”

„Tak, na zasadzie współpracy. Samorządy są naszymi członkami.”,

„Funkcja taka jest w gminie i powiecie połączona z innymi zadaniami (np. sport, obsługa prawna urzędu)”,

- d) odpowiedzi ograniczające się do twierdzenia, że taka osoba została wyznaczona – 5 organizacji,

- e) odpowiedzi wskazujące na brak kontaktu z pełnomocnikiem ze względu na brak własnej inicjatywy lub, jak określił jeden respondent – „niewidoczność” osoby pełniącej tę funkcję – łącznie 6 wskazań:

„Nie mamy doświadczenia w kontaktach z taką osobą.”,

„tak ale kontakt jest sporadyczny”,

„tak, jest niewidoczna”,

„Jest wyznaczona taka osoba, ale nasza organizacja nie nawiązywała z nim jak dotąd współpracy.”

W obliczu przytoczonych wyników badań rola osób zajmujących się współpracą z organizacjami pozarządowymi w gminach i powiatach jawi się jako marginalna. Niewiele organizacji posiada wiedzę o takiej osobie na poziomie lokalnym swojej działalności, a te, które tę wiedzę posiadają, nie korzystają z ich wsparcia lub dostęp do niej jest utrudniony. Z pewnością jest to obszar, który wymaga wsparcia w kolejnej perspektywie programowania. By jednak zaadresować adekwatnie interwencję, niezbędne jest rozpoznanie (diagnoza) roli pełnomocników w gminach i powiatach. Nadzędne powinno być jednak stworzenie odpowiednich ram prawnych, które zobowiązałyby gminy/powiaty do wyodrębnienia rzeczywistego stanowiska pracy dedykowanego współpracy z trzecim sektorem.

Biorąc pod uwagę przyszły okres programowania, w sondażu zapytaliśmy NGO o to, co należałoby zmienić we współpracy z UMWP. Pytanie to miało charakter otwarty, a odpowiedzi udzieliły 34 podmioty. Analiza jakościowa odpowiedzi pozwoliła podzielić je na pięć grup: szkolenia, konkursy grantowe, komunikacja i współpraca, brak propozycji oraz inne.

Szkolenia. Potrzeby w tym zakresie zidentyfikowały trzy organizacje, z czego jedna wprost wskazała, że potrzebne są szkolenia dla organizacji sportowych.

Konkursy grantowe. W tym obszarze potrzeby zmiany zidentyfikowało 7 organizacji wskazując na: zwiększenie środków dostępnych w konkursach, ich częstotliwości, pełną cyfryzację obsługi grantów, dotacje wieloletnie oraz zmiany w kryteriach oceny wniosków:

„Granty na wydarzenia kulturalne 2 razy w ciągu roku.”,

„Zwiększenie środków na konkursy, gdyż skala nie jest współmierna do skali działań i obecnych kosztów działania.”,

„Forma składania dotacji i rozliczeń - przydałoby się ograniczenie drukowani wszystkich dokumentów w trosce o zasadę DNSH i sprawozdania żeby były tylko w formie cyfrowej.”,

„(...)”¹⁰⁸ Niemniej chcieliśmy zwrócić uwagę na konstrukcję punktacji w karcie oceny. Cztery kryteria oceniane w najszerszych i najmniej doprecyzowanych przedziałach punktowych obejmują łącznie 57 punktów z 98 możliwych, czyli ponad 58% całej oceny. (...) Oznacza to, że 4 spośród 19 kryteriów mają większą wagę niż pozostałe 15 kryteriów łącznie. Jednocześnie karta nie wyjaśnia, czym w praktyce różni się punktacja na poszczególnych poziomach w tych szerokich przedziałach (np. 1-20 punktów w jednym kryterium). Dodatkowo część tych kryteriów częściowo nakłada się na siebie zakresowo, ponieważ dotyczy relacji między kosztami, działaniami, liczbą beneficjentów i rezultatami. Przy braku uzasadnienia punktacji trudno ustalić, czy ten sam element oferty nie wpływał na obniżenie oceny w kilku kryteriach jednocześnie. Uzyskaliśmy też informację, że oceny ekspertów były uzgadniane na wspólnym posiedzeniu. Niezależność ocen i uśrednienie wyników byłoby naszym zdaniem bardziej sprawiedliwe. Z naszych doświadczeń w innych konkursach możemy odpowiedzieć, że można ustalić kryteria oceniane wręcz 0/1, co nigdy nie budzi zastrzeżeń żadnej ze stron.”.

Komunikacja i współpraca. Dziesięć organizacji zdefiniowało potrzeby zmian w zakresie współpracy i komunikacji między NGO a SWP/UMWP. Ich zakres był różnorodny: od lepszego komunikowania o organizowanych wydarzeniach, przez większy zakres angażowania NGO w różne, inne niż tylko granty aktywności i uwzględniania potrzeb mniejszych społeczności lokalnych, na sposobie organizacji konsultacji społecznych kończąc:

„udostępnienie na stronie terminarza wydarzeń/spotkań/szkoleń”,

„Większy dialog i angażowanie NGO do działań Urzędu, np. w zakresie działań kulturalnych”,

„Współpraca z Urzędem Marszałkowskim powinna wykraczać poza udzielanie wsparcia grantowego i informacyjnego, zmierzając w kierunku rzeczywistego

¹⁰⁸ W cytowanych wypowiedziach nawiasy z wykrępowaniem oznaczają usunięcie fragmentu wypowiedzi, która nie odnosi się do analizowanego wątku lub nie wnosi nic dodatkowego/nowego.

partnerstwa w zakresie tworzenia polityk społecznych oraz wspierania zaangażowania obywatelskiego. Istotne jest wspólne identyfikowanie najważniejszych wyzwań społecznych, poszukiwanie możliwych rozwiązań oraz włączanie organizacji pozarządowych w proces przygotowywania dokumentów strategicznych i programowych. Konsultacje społeczne powinny być prowadzone w sposób bardziej aktywny i dostępny, na przykład poprzez organizowanie spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych, podczas których możliwe byłoby omówienie proponowanych zapisów, zebranie uwag oraz wypracowanie wspólnych rekomendacji. Wiele organizacji, szczególnie mniejszych i działających lokalnie, chętnie podzieliłoby się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami, jednak często nie znajduje czasu na przygotowanie pisemnych uwag, nie ma wystarczającego doświadczenia w analizowaniu dokumentów strategicznych albo obawia się, że ich głos nie zostanie zauważony. (...) [to] pozwoliłoby lepiej wykorzystać wiedzę oraz doświadczenie sektora społecznego, a jednocześnie zwiększyłoby poczucie wpływu organizacji na kształtowanie polityk publicznych w regionie”.

Brak propozycji. 11 organizacji (ok. 20%) nie widziało potrzeby wprowadzania zmian we współpracy z UMWP, niejednokrotnie podkreślając jej bardzo dobry, a nawet wzorcowy charakter:

„Uważamy, że wypracowana przez wiele lat współpraca działa na bardzo dobrym poziomie, kontakt oraz zakres merytoryczny jest na bardzo wysokim poziomie.”,

„Wszystko dobrze funkcjonuje, zmiany nie są potrzebne.”,

„Trudno powiedzieć”.

Inne. Trzy organizacje dostrzegły potrzeby wprowadzenia zmian, których niemożliwe było przyporządkowanie do omówionych wyżej kategorii. Jedna z nich to wskazanie, że pytanie jest dla osoby wypełniającej niezrozumiałe. Pozostałe dwie brzmiały następująco:

„Urząd mógłby być bardziej dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami”,

„ewaluacja projektów, stworzenie polityki kulturalnej województwa”.

W obu przypadkach trudno odgadnąć, o jakie sprawy upominały się organizacje. W pierwszym przypadku – czy chodzi o dostępność społeczną, w tym architektoniczną i komunikacyjną, zwłaszcza biorąc pod uwagę spełnianie kryteriów w tym zakresie przez UMWP (m.in. wyposażenie w pętlę indukcyjną, oznaczenia budynku w tekście wypukłym oraz w alfabecie Braille’a, korytarze wolne od przeszkód, dostępne toalety dla osób z niepełnosprawnością, podjazdy, windy, domofon i przycisk wywołania przy wejściu głównym do budynku). W drugim przypadku trudno przesądzić o „ewaluacji projektów” – czy osoba wypełniająca miała na myśli stworzenie standardów ewaluacji projektów dla NGO czy przeprowadzenie kontroli po realizacji zadania. Wyniki badania potencjału organizacji pozarządowych do świadczenia usług społecznych z 2025 roku skłaniałyby raczej do myślenia o stworzeniu standardów.

7.5. Ocena współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego

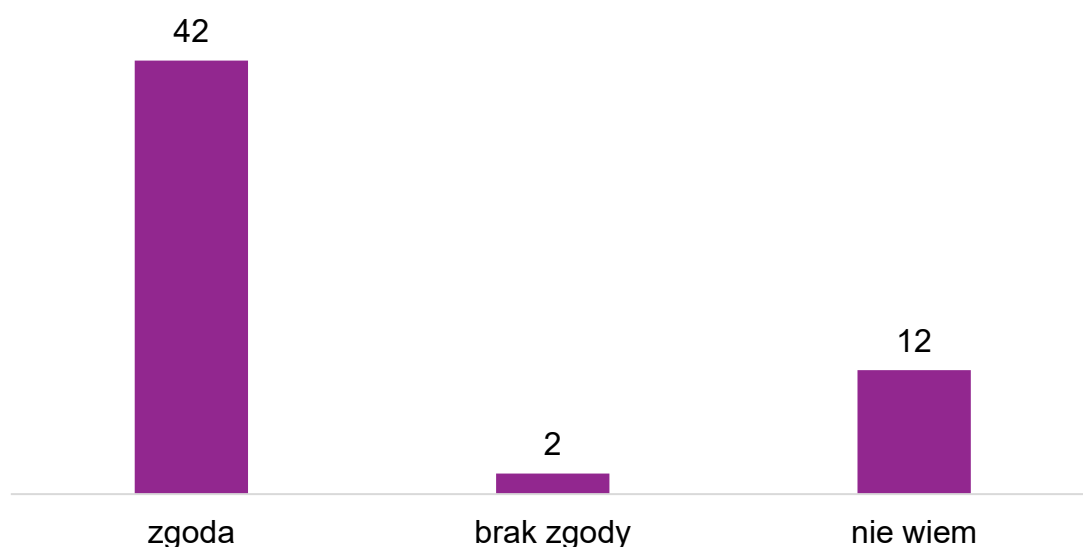
Ostatnim etapem badania sondażowego organizacji pozarządowych było dokonanie podsumowania współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025. Służyła temu lista sześciu twierdzeń odnoszących się do różnych aspektów współpracy, które oceniano na pięciostopniowej skali – od zdecydowanej zgody do zdecydowanego jej braku.

Większość udzielonych odpowiedzi wyraziła zgodę z danym twierdzeniem, a jej poziom oscylował między 50% a 75%. Z kolei brak zgody wskazywało 3,6%-10,7% respondentów. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że szczegółowa analiza odpowiedzi jednej z organizacji ma wyjątkowo, na tle innych podmiotów biorących udział w badaniu, jednoznaczny i negatywny wydźwięk, co należy mieć na uwadze przy ocenie analizowanych poniżej danych. W większości pytań osoba reprezentująca podmiot wyrażała swój brak zdania lub zdanie negatywne. Być może jest to rezultat niewielkiego doświadczenia organizacji (działała od 1 do 5 lat) oraz małej skali prowadzonych przez nią działań (brak partycypacji w procesie podejmowania lokalnych decyzji, brak szerszej współpracy, w tym również twierdzenie o braku współpracy z UMWP, mimo uzyskania grantu).

W badanej próbie zaobserwowano istotny poziom braku zdania, który w zależności od pytania dotyczył od 21,4% do 44,6% respondentów. Poniżej przedstawiamy analizę odpowiedzi dla poszczególnych twierdzeń.

Pierwsze twierdzenie dotyczyło wzmacniania przez Samorząd Województwa Pomorskiego aktywności obywatelskiej oraz współzarządzania rozwojem lokalnym w regionie. 3 na 4 organizacje zgodziły się z nim, 3,6% wyraziło odmienne zdanie, a 21,4% pozostawiło temat bez jednoznacznej oceny.

Wykres 36. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego przyczyniał się do wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz współzarządzania rozwojem lokalnym w regionie*

Źródło: badanie własne.

Kolejnym obszarem działania SWP poddanym ocenie były działania edukacyjne w zakresie realizacji zadań publicznych. 62,5% przedstawicieli/przedstawicielek NGO objętych sondażem uznało te działania za skuteczne, 33,9% nie było w stanie dokonać oceny, a ponownie 3,6% uznało działania w tym obszarze za mało skuteczne.

Wykres 37. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego skutecznie edukował w zakresie realizacji zadań publicznych*

Źródło: badanie własne.

Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego sektora pozarządowego w regionie było trzecim obszarem, w którym oceniano aktywność Samorządu Województwa Pomorskiego. Rozkład odpowiedzi wyglądał następująco:

Wykres 38. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego przyczyniał się do wzmocnienia potencjału instytucjonalnego trzeciego sektora w regionie*

Źródło: badanie własne.

Ponad 7 na 10 organizacji uznało działania SWP za wzmacniające potencjał instytucjonalny trzeciego sektora w regionie, a co 5 podmiot nie opowiedział się po żadnej ze stron.

Następne twierdzenie obejmowało udział NGO w realizacji usług i współtworzeniu publicznych polityk. Wyniki były zbliżone do tych w poprzednim twierdzeniu, odpowiednio: 69,6%, 3,6% oraz 26,8%.

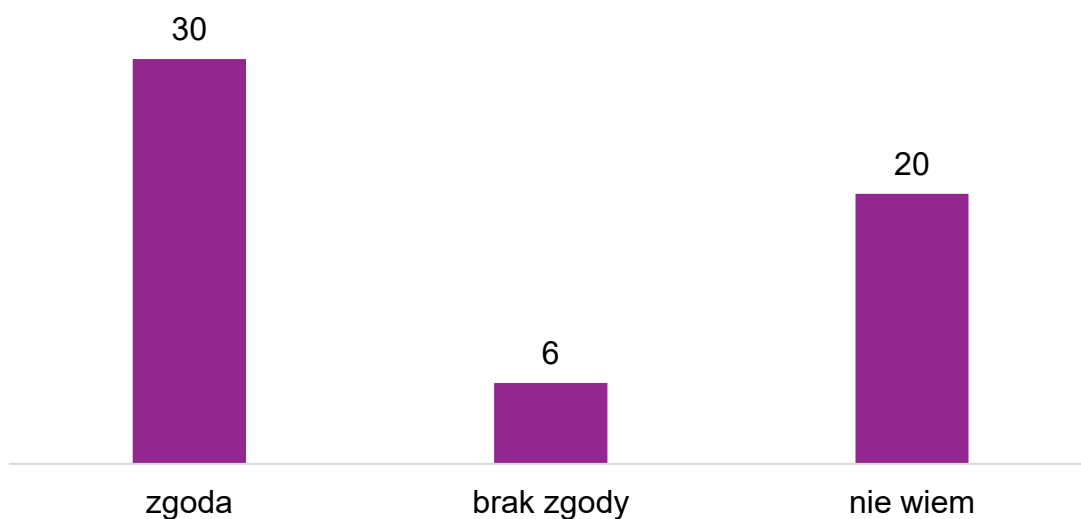
Wykres 39. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego wspierał udział organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych oraz współtworzeniu polityk publicznych*

Źródło: badanie własne.

Piątym obszarem podsumowania współdziałania z SWP była partnerska współpraca między samorządem, NGO i biznesem. Uwidacznia się w nim – w porównaniu z dotychczasowymi obszarami tematycznymi – wyraźny spadek odpowiedzi zgodnych z twierdzeniem na poczet większego odsetka braku jednoznacznej oceny oraz niezgody z nim. 53,6% organizacji oceniło, że Samorząd Województwa Pomorskiego wzmacniał partnerską współpracę na linii JST-NGO-biznes. 10,7% nie zgodziło się z tym twierdzeniem i był to najwyższy odnotwany w tej części ankiety odsetek odpowiedzi negujących. 35,7% osób wypełniających ankietę zaznaczyło dla tego twierdzenia odpowiedź „trudno powiedzieć”.

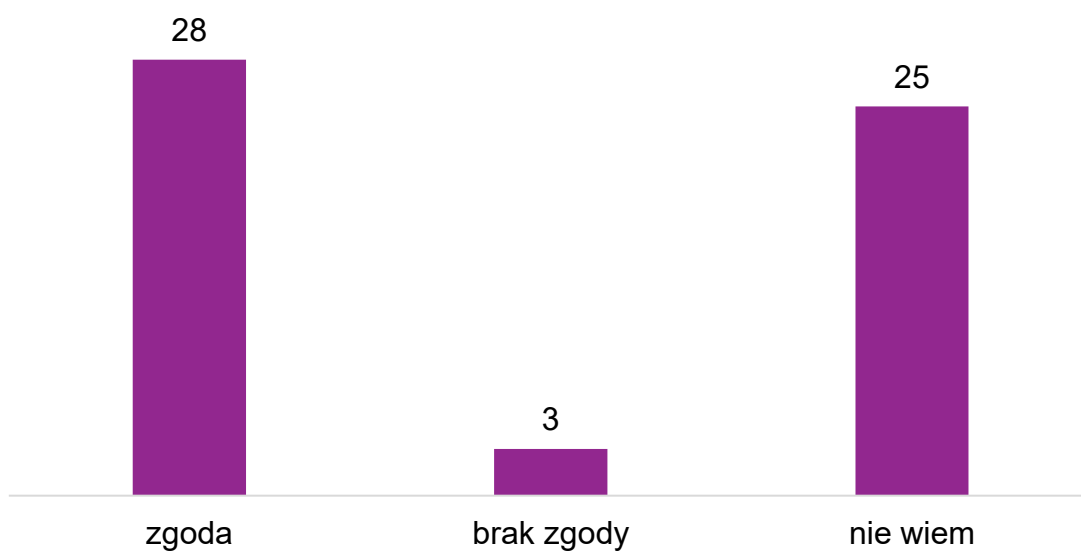
Wykres 40. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego wzmacniał partnerską współpracę między samorządem, NGO i biznesem*

Źródło: badanie własne.

Ostatnie twierdzenie dotyczyło wzmacniania roli i skuteczności osób, które w administracji publicznej odpowiadają za współpracę z NGO (tzw. pełnomocnicy).

Wykres 41. Poziom zgodności z twierdzeniem: *Samorząd Województwa Pomorskiego wzmacniał rolę i skuteczność osób odpowiedzialnych za współpracę z NGO w administracji publicznej*

Źródło: badanie własne.

W tym twierdzeniu zanotowano najniższy odsetek zgodności (50%), a jednocześnie najwyższy stopień trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi (prawie 45% odpowiedzi „trudno powiedzieć”). Odsetek niezgadzenia się z przedstawioną tezą pozostał jednak na standardowym dla wszystkich twierdzeń poziomie i osiągnął wartość 5,4%.

7.6. Podsumowanie

Z zakresu działalności podmiotów uczestniczących w sondażu wynika, że w okresie realizacji Programu organizacje, które decydowały się na współpracę z Samorządem Województwa Pomorskiego najczęściej wspierały osoby z niepełnosprawnościami, realizowały zadania z zakresu kultury i sztuki oraz z zakresu upowszechniania kultury fizycznej. Nauka/edukacja, mimo, że nie była wybierana jako główna działalność, była często łączona z innymi. Ważnym wynikiem wydaje się też niewielka aktywność w sferze ochrony zdrowia, zwłaszcza w kontekście działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami i seniorów/seniorek.

W okresie obowiązywania programu większość podmiotów nie zdecydowała się na rozpoczęcie działalności w jakiegokolwiek formie (jako OPP czy działalność gospodarcza). Sytuację finansową w większości podmiotów można określić jako stabilną. Dominowało oparcie na dofinansowaniach samorządowych i centralnych. Te organizacje, które z nich nie korzystały, w większości przypadków nie korzystały również z dofinansowania unijnego. Możliwe, że doświadczenie i kompetencje zdobyte przy rozliczaniu dofinansowań regionalnych/krajowych jest zachętą do sięgania po większe środki.

W zdobywaniu środków od darczyńców, podstawą kontaktu był ten osobisty oraz kontakt zdalny poprzez e-mail. Zbiórki publiczne zarejestrowane na portalu zbiorki.gov.pl były umiarkowanie popularne, niepopularne za to były zbiórki na platformach prywatnych (np. zrzutka.pl).

Mimo znikomego udziału NGO w kreowaniu polityki lokalnej przez uczestnictwo w konsultacjach w gminie, w przypadku ich obecności w procesie, były aktywne zgłaszając uwagi w dostępnych formach.

Relacje nawiązywane przez badane organizacje w dużej mierze miały charakter nieformalny. Podmioty były silnie zakorzenione w społecznościach lokalnych,

a najczęstsze współprace były podejmowane z innymi organizacjami (działającymi w regionie lub w podobnej tematyce) i z innymi publicznymi instytucjami (szkoły, biblioteki). W kontekście zlecania zadań samorządowych organizacjom pozarządowym, zbudowane zaufanie mieszkańców jest istotnym zasobem.

Na przestrzeni lat relacje z sektorem przedsiębiorstw uległy poprawie, jednak wciąż nie są dostatecznie wykorzystywane. Kontakt z biznesem jest okazjonalny i opiera się głównie na wsparciu finansowym, co może być dobrym fundamentem do rozwoju pozafinansowych działań (np. wolontariat pracowniczy czy wsparcie merytoryczne) – większość podmiotów, które współpracowało w pozafinansowy sposób z biznesem, zaznaczała również pomoc finansową. Badane podmioty w niewielkim stopniu korzystały ze wsparcia Centrów Organizacji Pozarządowych oraz współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

Intensywność i regularność kontaktu z urzędami na poziomie lokalnym i regionalnym, w tym z Urzędem Marszałkowskim należy do zasobu, który SWP może i powinien wykorzystywać. Samorząd jako organ zewnętrzny i poniekąd obiektywny, może tworzyć bezpieczną przestrzeń na przenikanie się biznesu i organizacji z innych regionów lub zakresów tematycznych. Może stanowić bazę wiedzy o lokalnym trzecim sektorze (obejmującą działające organizacje, PES i PS oraz zakresie ich działalności). Może być to próba odpowiedzi na problemy z nawiązaniem kontaktu, spowodowany nieaktualnością danych w rejestrze REGON, które zostały zasygnalizowane we wcześniejszych rozdziałach raportu.

Z przeprowadzonego badania sondażowego wynika, że organizacje pozarządowe, które skorzystały ze wsparcia SWP/UMWP w latach 2022–2025 realizują różnorodne działania, w których prym wiodą wydarzenia i inicjatywy społeczne. Blisko połowa z prowadzonych przez NGO działań odbywała się we współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Większość respondentów w analizowanym okresie nie uzyskała patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego, lecz może to wynikać z charakteru prowadzonych przez nie działań. Niemniej warto w kolejnym okresie programowania rozważyć wzmocnienie działań w tym zakresie. Zwiększenie liczby patronatów w przyszłości może być też rezultatem wzmocnienia partnerskiej współpracy, która będzie – zgodnie z opiniami organizacji – wykraczała poza sferę finansową. Wówczas patronat nad działaniami może stać się częstszym i niejako naturalnym rezultatem takiej współpracy.

Organizacje najczęściej kontaktowały się z Urzędem Marszałkowskim w związku z otrzymanym dofinansowaniem. Choć deklaracje NGO mówiły o takim kontakcie w przypadku 8 na 10 organizacji, to w praktyce dotyczyło to 100% organizacji, bowiem próba badawcza obejmowała wyłącznie podmioty, które takie wsparcie uzyskały. Organizacje nie mają zatem pełnej świadomości pochodzenia środków finansowych, którymi zarządzają (w przypadku grantów) mimo, iż o te środki musiały się ubiegać i rozliczyć je. Niezbędne jest zatem podnoszenie świadomości organizacji odnośnie systemu finansowania i pochodzenia środków na realizowane przez nie działania.

Organizacje dobrze oceniają szeroko pojęte procedury ubiegania się o środki finansowe w formie grantów – od ogłoszeń o konkursie, przez udzielanie wsparcia merytorycznego odnośnie konkursu, na jasnych i przejrzystych kryteriach oceny kończąc. Takie oceny w ogólnym ujęciu sformułowało 8 na 10 organizacji.

Organizacje wyjątkowo dobrze oceniły własne przygotowanie do ubiegania się o środki w konkursach grantowych, a jednocześnie wiele z nich zgłosiło potrzeby szkoleniowe w tym zakresie – zarówno w badaniu ewaluacyjnym, jak i tym przeprowadzonym na zlecenie UMWP w 2025 roku. Samoocena organizacji w tym zakresie jest zatem niespójna, wewnętrznie sprzeczna. Oprócz szkoleń z obsługi dotacji SWP w kolejnej perspektywie programowej powinien uwzględnić stworzenie dostępu do szkoleń z zakresu obsługi kadrowej, księgowej oraz prawnych uwarunkowań funkcjonowania NGO, a także innych, specyficznie dopasowanych do potrzeb organizacji.

Respondentów cechowała wysoka świadomość w zakresie potrzeb szkoleniowych organizacji. Za pozytywne zjawisko należy uznać ocenę oferty szkoleniowej proponowanej przez UMWP za wystarczającą.

Mimo pozytywnej oceny jakości działań szkoleniowych prowadzonych przez UMWP, w nadchodzących latach warto monitorować potrzeby szkoleniowe organizacji pozarządowych w regionie i uwzględniając możliwości administracyjne/ustawowe Samorządu Województwa, na jego podstawie zaplanować konkretne aktywności.

Niemal co druga organizacja brała udział w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami UMWP oraz na bieżąco wymieniała się informacjami i konsultowała działania. Tego typu współpracę należy wzmacniać w kolejnym

okresie programowania, zwłaszcza, że organizacje same wskazują tego typu potrzeby. Ważnym komponentem współpracy NGO z UMWP jest budowa stabilnego partnerstwa, tj. bycie w stałym kontakcie oraz udział w aktywnościach, które nie ograniczają się do sfery finansowej. Takie niefinansowe formy intensyfikują wzajemne kontakty.

Połowa respondentów uczestniczyła w spotkaniach lub szkoleniach oferowanych przez UMWP, a co czwarta – z konsultacji projektów dokumentów oraz usług doradczych. Średnio 6 na 10 organizacji pozytywnie oceniło spotkania i szkolenia organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, przy czym najczęściej pozytywnych reakcji (75,7%) adresowano względem ich jakości.

Podmioty, które skorzystały z dofinansowania wkładów własnych do projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych pozytywnie oceniło tę formę wsparcia, w tym zasady ubiegania się o nie. Dla większości organizacji uzyskanie tych środków było warunkiem realizacji przedsięwzięć, co należy uznać za skuteczną formę wspierania przez SWP dywersyfikacji działalności NGO.

Zdecydowanego zaangażowania w kolejnej perspektywie wymaga temat roli i zakresu działania lokalnych pełnomocników lub innych osób zajmujących się w gminach i powiatach współpracą z organizacjami pozarządowymi. Niewiele organizacji miało pewność, co do istnienia takiej funkcji na lokalnym poziomie swojej działalności, a jeszcze mniejszy odsetek miało kontakty z taką osobą. Skuteczne wsparcie NGO powinno zaczynać się już na lokalnym poziomie, w środowisku działania organizacji, szczególnie, jeśli rolę organizacji postrzega się jako realizatora usług publicznych/społecznych.

Część organizacji nie dostrzegło potrzeby wprowadzenia zmiany we współpracy z SWP/UMWP. Dla części z nich działania są wystarczające, a nawet wzorcowe. Przyszłą współpracę, zdaniem respondentów, należy budować poprzez pogłębienie komunikacji wykraczającej poza sferę finansową (konsultacje społeczne, bieżący kontakt), jej usprawnienie poprzez przejrzysty system informowania o wydarzeniach (np. kalendarium na stronie internetowej). W sferze finansowej działania należy skoncentrować na audycie procesu grantowego, obejmującego możliwość uproszczenia i cyfryzacji procedur, modyfikację kryteriów i sposobu oceny wniosków,

a ponadto zwiększenie dostępnych środków i częstotliwości konkursów. Barięą dla tego typu zmian mogą być jednak obowiązujące ramy prawne.

W świetle przedstawionych wyników badań współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w latach 2022–2025 rysuje się w jasnych barwach. Działania podejmowane przez SWP w szeroko rozumiany sposób wzmacniały trzeci sektor i jego potencjał w regionie. Zdaniem organizacji biorących udział w badaniu, współpraca ta przekłada się na wzrost lokalnej i obywatelskiej partycypacji, wzrost potencjału instytucjonalnego NGO, w tym poprzez udział w realizacji zadań publicznych i wspólnego kreowania polityk publicznych. Rosną wiedza i umiejętności pomorskiego trzeciego sektora w zakresie realizacji zadań publicznych, a także rozwija się współpraca pomiędzy administracją publiczną, NGO i biznesem.

8. Ocena współpracy NGO z SWP – perspektywa jednostek SWP oraz departamentów UMWP realizujących zadania zawarte w Programie

Analiza odpowiedzi dotyczących częstotliwości kontaktów zawodowych urzędników/urzędniczek z przedstawicielami różnych środowisk i podmiotów trzeciego sektora wskazuje na zróżnicowaną intensywność współpracy. Najczęstsze, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące) respondenci deklarowali ze stowarzyszeniami lub fundacjami z województwa pomorskiego (13 osób), w drugiej kolejności z urzędami gmin (9 osób), urzędami miast i starostwami powiatowymi (8 odpowiedzi), co świadczy o koncentracji działań opartych na współpracy z lokalnymi partnerami społecznymi i instytucjami świadczącymi usługi publiczne.

Kontakty realizowane co pewien czas (raz na kwartał lub co dwa miesiące) dotyczyły przede wszystkim współpracy z: Urzędem Wojewódzkim, rządem, ministerstwami. Wyniki wskazują, że współpraca z tymi podmiotami jest elementem bieżącej działalności i nie wymaga intensywnego zaangażowania. Po czterech respondentów wskazało, że co pewien czas kontaktują się z Centrami Organizacji Pozarządowych, urzędami gmin i starostwami.

W przypadku grupy instytucji, gdzie dominowały bardzo rzadkie kontakty (raz lub dwa razy w roku) respondenci wskazali stowarzyszenia lub fundacje spoza województwa/regionu lub branży (większość odpowiedzi), publiczne instytucje kulturalne, po sześciu respondentów wskazało COP, publiczne instytucje: szkoły i szpitale, środowisko akademickie i instytucje kulturalne. Dziewięć odpowiedzi wskazywało na kościoły, parafie, związki wyznaniowe jako te instytucje, z którymi nie ma kontaktu. Ośmiu respondentów wskazało, że nie utrzymuje kontaktów ze szpitalami.

Tabela 26. Częstotliwość kontaktów przedstawicieli/-ek jednostek i departamentów UMWP z poszczególnymi grupami instytucji i środowisk

Podmioty	Częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontakty co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Brak kontaktów
Grupy nieformalne, ruchy społeczne (np. ruchy miejskie)	2	2	5	6
Stowarzyszenia lub fundacje z województwa pomorskiego	13	2	0	0
Publiczne szkoły, przedszkola, ośrodki kształcenia, centra i ośrodki sportowe	1	2	6	6
Publiczne instytucje kulturalne (domy kultury, muzea, biblioteki, teatry, zespoły artystyczne itp.)	2	1	7	5
Publiczne szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, rehabilitacji	0	1	6	8
Urzędy pracy, pomocy społecznej, publiczne instytucje socjalne, pomocy rodzinie	7	2	2	4
Kościoły, parafie, związki wyznaniowe	1	2	3	9
Centra Organizacji Pozarządowych	2	4	6	3
Urzędy gminy, urzędy miasta	9	4	2	0

Podmioty	Częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontakty co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Brak kontaktów
Starostwa powiatowe	8	4	1	2
Środowisko akademickie, naukowe, eksperci	4	1	6	4
Urząd Wojewódzki	4	6	3	2
Rząd, ministerstwa, publiczne instytucje o charakterze centralnym i/lub ogólnopolskim	3	5	4	3
Stowarzyszenia lub fundacje spoza województwa/regionu lub branży	2	3	8	2
Inne	2	0	4	9

Źródło: badanie własne.

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że sieć najczęstszych kontaktów osób ankietowanych opiera się przede wszystkim na relacjach z partnerami działającymi w bezpośrednim otoczeniu. Należy przeanalizować intensywność kontaktów z grupami, z którymi kontakt według respondentów nie istnieje lub jest rzadki. Ważne jest przemyślenie na ile słaba relacja wynika ze świadomego wyboru, a na ile z braku dostrzeżenia, szansy pozyskiwania nowych doświadczeń, budowania partnerstw międzysektorowych oraz korzystania z wiedzy i zasobów dostępnych poza znanym/oswojonym systemem współpracy. Warto też przyjrzeć się relacjom ze szpitalami. Z sondażu wynika, że kontakt z nimi jest rzadki. Należy jednak pamiętać, że ankieta została wysłana do kilkunastu podmiotów, z czego tylko dwa zajmują się *stricte* tematami zdrowotnymi.

Poprosiliśmy respondentów o uszeregowanie sześciu podmiotów (samorząd lokalny, szkoły, przedsiębiorstwa, organizacje pożytku publicznego, NGO, kluby sportowe) w kolejności od jednostki, z którą współpracują najczęściej. Wyniki pokazują, że najczęstsza współpraca dotyczyła samorządu lokalnego, a następnie NGO. Może to świadczyć o ugruntowanych relacjach oraz o ich istotnej roli w bieżącej działalności. W dalszej kolejności wymienione zostały: szkoły, przedsiębiorstwa i OPP, natomiast najrzadziej respondenci wskazywali współpracę z klubami sportowymi, co wskazuje na wąski obszar działań na tej płaszczyźnie. Tym samym, dane wskazują, że poziom współpracy nie jest równomierny. Zróżnicowanie to może wynikać m.in. ze specyfiki działalności, zakresu zadań realizowanych przez poszczególne jednostki. Jednocześnie niższa częstotliwość współpracy z określonymi podmiotami nie musi oznaczać braku zainteresowania współdziałaniem, lecz niewykorzystany potencjał partnerski.

Kolejne pytanie skierowane do jednostek/departamentów UMWP dotyczyło zakresu działań zrealizowanych przez SWP w latach 2022–2025 we współpracy z NGO. Odpowiedzi wskazywały na szeroki wachlarz zadań i różny stopień ich realizacji we współpracy z NGO. Największy odsetek respondentów deklarował organizację wydarzeń jako tę formę działań, która często była realizowana zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z NGO. Może to być uzależnione od ewentualnej pomocy w realizacji zadania/wsparcia logistycznego, a także od potrzeby angażowania partnerów do pomocy w dotarciu do społeczności, z którymi NGO ma bliższy kontakt. Stosunkowo często Samorząd Województwa Pomorskiego zlecał

usługi NGO, aż dziewięciu respondentów zaznaczyło właśnie taką formę współpracy. W przypadku działalności informacyjnej i/lub wydawniczej oraz działalności edukacyjnej i/lub naukowej obserwujemy przewagę działań prowadzonych niezależnie od NGO, co świadczy o wykorzystywaniu w przeważającej mierze zasobów własnych. Można założyć, że współpraca z trzecim sektorem stanowiła uzupełnienie tych działań. Równe rozłożenie zaangażowania (po 5 odpowiedzi w obu kategoriach) odnotowano w obszarze organizowania kampanii społecznych i inicjowania współpracy i/lub wsparcia dla sektora pozarządowego w kraju. Takie wyniki wskazują na realizację tych zadań dwutorowo. Przez wykorzystanie potencjału SWP i NGO, organizatorzy docierają do szerszego grona odbiorców i tym samym zwiększają skuteczność prowadzonych działań. Respondenci najrzadziej deklarowali prowadzenie działań w obszarze współpracy międzynarodowej. Ograniczona skala tego rodzaju zadań może być uzasadniona zakresem obowiązków jednostki samorządowej i wskazywać na politykę nakierowaną na bezpośrednie potrzeby regionalnej/lokalnej społeczności.

Wyniki wskazują na potencjał rozwoju współpracy, a elastyczne i selektywne dobieranie form współpracy z NGO świadczy o rozważnym podejściu do aktualnych potrzeb i specyfiki działań. Analiza odpowiedzi pokazuje, że SWP koncentruje swoją aktywność przede wszystkim na obszarze regionalnym, a współpraca z NGO odgrywa istotną rolę, zwłaszcza w realizacji przedsięwzięć wymagających większych nakładów organizacyjnych. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Działania prowadzone w latach 2022–2025 z uwzględnieniem współpracy z NGO

Źródło: badanie własne.

W kontekście współpracy z NGO, 60% respondentów zadeklarowało, że w latach 2022–2025 pośredniczyło w procesie udzielania patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego, w tym w opiniowaniu wniosków o jego udzielenie. Patronat wciąż jest postrzegany jako istotne, pozafinansowe narzędzie wsparcia. Podkreśla rangę wydarzenia, pomaga w promocji przedsięwzięcia i wzmacnia wiarygodność organizacji.

W latach 2022–2025 współpraca z organizacjami pozarządowymi miała różnorodny charakter. Obejmowała przede wszystkim organizację spotkań w których uczestniczyli przedstawiciele NGO (14 odpowiedzi). Kolejnymi ważnymi obszarami kontaktów były: bieżąca wymiana informacji i konsultacja działań, spotkania lub szkolenia dla organizacji pozarządowych. Współpraca przyjmowała też wymiar instytucjonalny – przedstawiciele NGO brali udział (w charakterze członków, obserwatorów, zaproszonych gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp. działających przy SWP (aż 11 respondentów wskazało właśnie taką formę). Dziesięć osób zaznaczyło, że wsparcie obejmowało również udział w przedsięwzięciach organizowanych wspólnie z NGO, takich jak wydarzenia informacyjne, działania edukacyjne oraz inicjatywy promujące aktywność społeczną.

Tabela 27. Kontakty i formy wsparcia dla NGO w latach 2022–2025

Forma współpracy	liczba odpowiedzi
Bieżąca wymiana informacji, konsultowanie działań	11
Organizacja spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele NGO	14
Organizacja spotkań lub szkoleń dla organizacji pozarządowych	11
Organizacja spotkań sieciujących organizacje pozarządowe	6
Prowadzenie konsultacji projektów dokumentów z organizacjami pozarządowymi	8
Świadczenie doradztwa dla organizacji pozarządowych	6
Wspólne prowadzenie przedsięwzięć, projektów, działań; np. organizacja akcji, wydarzeń, zajęć, itp.	10
Formalny udział (jako członków, obserwatorów, gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp.	4
Udział przedstawicieli NGO (jako członków, obserwatorów, gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp.	11
Użyczanie NGO pomieszczeń lub sprzętu	3
Kupowanie/zamawianie u NGO usług i/lub produktów (odpłatnie, poza formułą dotacji)	3
Inne	0

Źródło: badanie własne.

W analizowanym okresie współpraca z organizacjami pozarządowymi przebiegała wielotorowo wykorzystując różne formy działania. Pozytywnie należy ocenić możliwość włączania przedstawicieli organizacji w prace zespołów i grup roboczych. Dzięki temu możliwe było uwzględnianie ich perspektywy w procesach kreowania rozwiązań i podejmowania decyzji. Najczęściej wymieniane przez respondentów formy wsparcia obejmowały udostępnianie NGO pomieszczeń i sprzętu oraz zlecanie organizacjom usług lub zakup ich produktów poza formułą dotacji. Warto pochylić się nad tym faktem i ocenić w jakim zakresie posiadane zasoby (np. w postaci pomieszczeń, sprzętu itp.) mogą wesprzeć działania NGO. Wyniki wskazują na szeroki zakres współpracy z sektorem pozarządowym – od rozmów i spotkań, przez wsparcie merytoryczne po wspólną realizację działań. Należy kontynuować rozwój obustronnych inicjatyw, wzmacniać dialog oraz rozszerzać możliwości udziału organizacji w procesach konsultacyjnych i planowaniu polityk regionalnych.

Osoby realizujące zapisy WPW poprosiliśmy o odniesienie się do pięciu twierdzeń dotyczących oceny współpracy z NGO. Podejmowanie współpracy z NGO przyniosło oczekiwane rezultaty (tylko jedna osoba na 15 raczej się nie zgadzała z tym twierdzeniem). W ocenie respondentów, w analizowanym okresie wzrósł poziom realizacji zadań przez NGO. Większość z nich była zadowolona z kooperacji z NGO (10 takich odpowiedzi), co więcej według 8 respondentów w latach 2022–2025 poziom satysfakcji wynikający ze współpracy wzrósł.

Tabela 28. Ocena współpracy z NGO w latach 2022–2025

Twierdzenie	Zgoda	Trudno powiedzieć	Brak zgody	Brak wiedzy na ten temat
Współprace z NGO przynosiły oczekiwane rezultaty	13	1	1	0
W podanym przedziale czasowym wzrósł poziom realizacji zadań przez NGO	9	4	1	1
Jestem zadowolony/a ze współpracy z organizacjami pozarządowymi	10	4	1	0

Twierdzenie	Zgoda	Trudno powiedzieć	Brak zgody	Brak wiedzy na ten temat
W podanym przedziale czasowym wzrósł poziom satysfakcji ze współpracy	8	5	1	1
Organizacje były otwarte na uwagi dotyczące organizowanych zadań	7	5	3	0

Źródło: badanie własne.

Interesujący jest wynik dotyczący otwartości organizacji pozarządowych na uwagi i sugestie zgłaszane w ramach organizowanych zadań. W przypadku tego stwierdzenia aż 1/3 respondentów wskazała odpowiedź: „trudno powiedzieć”, co może świadczyć o braku wystarczającej wiedzy lub doświadczeń pozwalających jednoznacznie ocenić ten aspekt współpracy. Jednocześnie aż 7 osób dostrzegало otwartość NGO na zgłaszane uwagi. Warto zatem zwrócić uwagę na wzmacnianie mechanizmów dialogu pomiędzy podmiotami podczas planowania kolejnych działań.

Kolejne twierdzenia dotyczyły oceny działań podejmowanych przez NGO i we współpracy z nimi. Trzynastu respondentów stwierdziło, że podejmowane działania odpowiadały na potrzeby występujące w społeczności lokalnej. Wysoka ocena wskazuje na to, że organizacje dobrze znają środowiska, w którym pracują. Co więcej działania przynosiły zakładane rezultaty i przekładały się na realne zmiany (14 odpowiedzi). Według jedenastu ankietowanych zadania realizowane przez NGO zwiększyły dostępność i różnorodność oferty skierowanej do mieszkańców. Działania realizowane przez jednostkę/departament przyczyniły się do rozwoju współpracy i partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządem oraz innymi podmiotami. Są to istotne sygnały w kontekście deinstytucjonalizacji usług, ponieważ pokazują, że NGO mogą pełnić istotną funkcję w uzupełnianiu działań realizowanych przez sektor publiczny (odpowiadając na potrzeby grup, które nie zawsze mogą zostać zaspokojone w ramach standardowej oferty instytucjonalnej). Większość respondentów była zgodna w kwestii wsparcia udzielanego organizacjom pozarządowym. Przeważała opinia, że przyczyniło się ono do rozwoju ich potencjału organizacyjnego i profesjonalizacji, a środki przeznaczone na realizację działań zostały wykorzystane w sposób efektywny.

Tabela 29. Ocena działań podejmowanych przez NGO i we współpracy z nimi w latach 2022–2025

Twierdzenie	Zgoda	Trudno powiedzieć	Brak zgody	Brak wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Działania realizowane przez NGO odpowiadały na rzeczywiste potrzeby mieszkańców oraz grup docelowych	13	1	1	0	0
Działania realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi przyniosły zakładane efekty	14	1	0	0	0
Działania realizowane przez NGO zwiększyły dostępność i różnorodność oferty skierowanej do mieszkańców	11	4	0	0	0
Realizowane działania sprzyjały aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców oraz wzmacniały lokalne wspólnoty	11	4	0	0	0
Działania realizowane przez jednostkę/departament przyczyniły się do rozwoju współpracy i partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządem oraz innymi podmiotami	12	2	1	0	0
Wsparcie udzielane organizacjom pozarządowym przyczyniło się do rozwoju ich potencjału organizacyjnego i profesjonalizacji	11	3	1	0	0
Środki przeznaczone na realizację działań zostały wykorzystane w sposób efektywny	13	1	0	1	0

Źródło: badanie własne.

Pogłębiając ten obszar zapytaliśmy respondentów/-ki o najbardziej wartościowe współpracy z organizacjami pozarządowymi. Odpowiedzi skupiły się głównie na działaniach rozwijających usługi społeczne oraz wzmacniających integrację i aktywność społeczną. Wskazywano przede wszystkim na aktywności mające bezpośredni wpływ na lokalną społeczność, w tym wsparcie osób w kryzysie bezdomności, rozwijanie oferty kulturalnej w mniejszych miejscowościach, świadczenie usług opiekuńczych w mieszkaniach treningowych oraz współpracę z Centrami Organizacji Pozarządowych. Ważne były działania ukierunkowane na promocję zdrowego stylu życia oraz poprawę sytuacji osób z doświadczeniem migracji. Respondenci zwracali także uwagę na współpracę przy tworzeniu i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Poniżej przedstawiamy wybrane odpowiedzi na zawarte w ankiecie pytania otwarte.

„Działania odpowiadające na rzeczywiste potrzeby mieszkańców, zmierzające do poprawy dostępności i różnorodności oferty skierowanej do lokalnej społeczności. Te działania poprzedzone wnikliwą diagnozą zwiększają szanse na wzrost aktywności zarówno społecznej jak i obywatelskiej.”¹⁰⁹

„Zlecanie zadań- warsztaty, spotkania- w tych obszarach, w których dany NGO czuje się najlepiej. Pozwala to dotrzeć do tych społeczności, odbiorców, które często dla urzędnika są nieosiągalne lub są trudne do osiągnięcia ze względów formalnych, organizacyjnych.”

„Działania wspólne z Centrami Organizacji Pozarządowych, gdyż mają one na celu dotarcie do mniejszych organizacji w powiatach. Jest to dla nas działanie systemowe podnoszące kompetencje pomorskich organizacji.”

8.1. Wsparcie dla NGO: spotkania, szkolenia i konkursy grantowe

Spotkania i oferta szkoleniowa dla NGO zostały dobrze ocenione przez respondentów. Większość z nich zgodziła się z twierdzeniem, że tematyka szkoleń/spotkań była dopasowana do potrzeb zgłaszanych przez organizacje pozarządowe (12 odpowiedzi), a oferta działań szkoleniowych trafiła w potrzeby, które były przez nich zgłaszane (10 odpowiedzi). Wyniki ankiety wskazują też na to, że organizowane wydarzenia przyciągały nowe osoby, przy jednoczesnym

¹⁰⁹ Cytując wypowiedzi respondentów zachowaliśmy oryginalną ich pisownię.

zachowaniu bazy stałych odbiorców. Podwójna struktura odbiorców gwarantuje ożywczy, ale też płynny i bezpieczny rozwój. Respondenci, na podstawie bieżącego feedbacku, wysoko ocenili merytoryczną jakość szkoleń/spotkań, co z pewnością przekłada się na przyrost wiedzy i kompetencji dostarczanej NGO. Prawie połowa respondentów nie miała wystarczającej wiedzy lub pewności na temat tego, w jakim stopniu wsparcie szkoleniowe lub w formie spotkań (np. w temacie konkursów grantowych) przełożyło się na skuteczniejsze pozyskiwanie dotacji czy wzrost poziomu przygotowywania wniosków grantowych. Warto zatem zadbać o to, by tego typu informacje (pozyskane np. z informacji zwrotnych) docierały do osób zaangażowanych w ich przygotowanie (w kontekście pozyskiwania grantów/ środków finansowych) i pracowników zajmujących się realiami konkursowymi. Pomogłoby to w określeniu edukacyjnej wartości dodanej danego szkolenia/spotkania, ale też w doprecyzowaniu, co wpływa na sukces ubiegających się o granty. Zadanie to jest adresowane zarówno UMWP, organizującemu różnorodne spotkania, m.in. informacyjne dotyczące konkursów grantowych, jak i centrom organizacji pozarządowym, oferującym wsparcie szkoleniowe organizacji.

Tabela 30. Ocena szkoleń/spotkań organizowanych przez UMWP dla NGO w latach 2022–2025

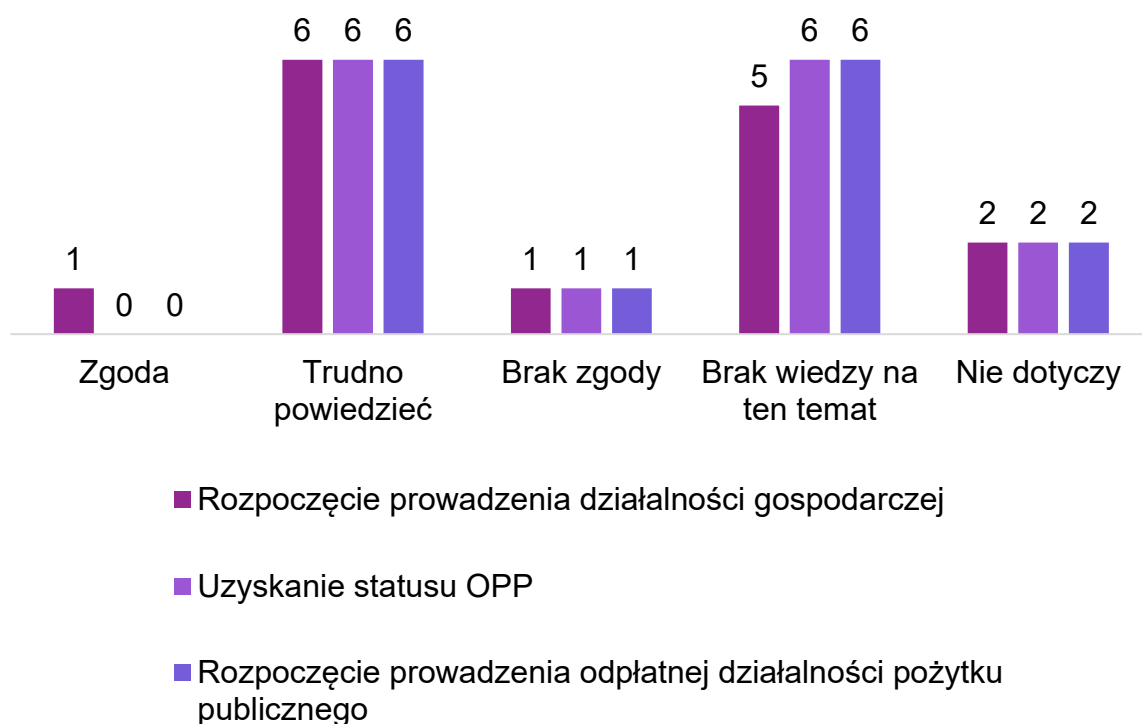
Twierdzenie	Zgoda	Trudno powiedzieć	Brak zgody	Brak wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Tematyka szkoleń/spotkań była dopasowana do potrzeb zgłaszanych przez NGO	10	3	0	1	1
Tematyka szkoleń/spotkań była adresowana potrzebom, które zaobserwowaliśmy podczas współpracy z NGO	10	2	0	2	1
Organizowane wydarzenia przyciągnęły nowych uczestników	8	3	2	1	1
W wydarzeniach regularnie uczestniczyły te same osoby	6	2	4	2	1
Nie mieliśmy problemu z pozyskaniem uczestników na organizowane wydarzenia	12	2	0	0	1
Na podstawie informacji zwrotnej możemy stwierdzić, że szkolenia/spotkania cechowały się wysoką jakością	11	2	0	1	1
Organizacja spotkań i szkoleń pomogła NGO w przygotowaniu wniosków konkursowych i/lub pozyskaniu przez nich środków	6	5	0	2	2
Zbadaliśmy potrzeby szkoleniowe NGO zanim zaproponowaliśmy formę i temat szkolenia	8	2	1	2	2

Źródło: badanie własne.

Respondenci do pozyskiwania informacji zwrotnych od NGO najczęściej korzystali z kontaktu bezpośredniego/rozmów oraz poczty elektronicznej (po 8 wskazań). Indywidualna forma rozmowy wskazuje na potrzebę nawiązania bezpośredniej relacji. Bardziej formalnym kanałem (i równie często wykorzystywanym) był kontakt online, mogący być bardziej przystępną i komfortową formą kontaktu dla poszczególnych osób. Ankietowani opisywali różne kanały komunikacji, prawdopodobnie zależne od charakteru omawianych spraw czy osobistych preferencji.

Respondenci nie mieli dokładnej wiedzy na temat tego, czy udzielone przez SWP wsparcie przyczyniło się do rozpoczęcia przez NGO prowadzenia działalności gospodarczej, uzyskania statusu OPP czy do rozpoczęcia prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego. W przypadku wszystkich trzech analizowanych obszarów po 6 respondentów odpowiedziało „trudno powiedzieć”. W odniesieniu do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej brak wiedzy zadeklarowało 5 respondentów, natomiast w przypadku uzyskania statusu OPP oraz rozpoczęcia prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego – po 6 respondentów.

Wykres 43. Udzielone wsparcie a nowe formy działania organizacji

Źródło: badanie własne.

Z odpowiedzi na to pytanie wynika, że ocena wpływu udzielonego wsparcia w kontekście wspomnianych aspektów rozwoju organizacji była trudna lub niemożliwa. Niemożność oceny mogła wynikać z braku wiedzy pracowników/pracownic o organizacjach w tak szczegółowym zakresie (również ze względu na liczbę organizacji, z którymi współpracują), a także z braku zależności między wsparciem a podjęciem nowej formy działalności (wpływ innych czynników lub prowadzenie jej niezależnie od współpracy z SWP).

Kolejnym obszarem sondażu były konkursy grantowe. Także w tym przypadku poprosiliśmy osoby biorące udział w badaniu o odniesienie się do poszczególnych twierdzeń.

Wszyscy respondenci, których dotyczyło pytanie (13 osób), zdecydowanie zgodzili się, z twierdzeniem że informacje o organizowanych przez SWP konkursach grantowych były powszechnie dostępne dla organizacji pozarządowych. Podobnie ukształtował się rozkład odpowiedzi na twierdzenie, że procedury aplikacyjne stosowane w organizowanych konkursach grantowych były czytelne i zrozumiałe dla NGO oraz ze stanowiskiem, że udzielano wsparcia w przystępnej formie. Mimo powyższych opinii, sam poziom przygotowania NGO do wnioskowania o granty oceniono przeciętnie – respondenci zgodzili się z tezą, że NGO były dobrze przygotowane, ale było to „raczej się zgadzam” niż „zdecydowanie się zgadzam”. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Ocena procedur grantowych w konkursach organizowanych przez UMWP dla NGO w latach 2022–2025

Twierdzenie	Zgoda	Trudno powiedzieć	Brak zgody	Nie dotyczy
Informacje o konkursach grantowych były powszechnie dostępne dla organizacji pozarządowych. W okresie realizacji konkursów nie odnotowano oficjalnych skarg dotyczących dostępności informacji	13	0	0	2
Procedury aplikacyjne stosowane w konkursach grantowych były czytelne i zrozumiałe dla organizacji pozarządowych. Potwierdza to niewielka liczba zapytań dotyczących zasad aplikowania oraz przebiegu procesu konkursowego	13	0	0	2
Udzielaliśmy organizacjom pozarządowym wsparcia w kwestiach formalnych dotyczących konkursów grantowych w najkrótszym możliwym czasie i w zrozumiałej dla nich formie	13	0	0	2
Organizacje pozarządowe często korzystały z naszego wsparcia w kwestiach formalnych w sprawie konkursów grantowych	11	0	2	2
Departament/jednostka uwzględnia potrzeby organizacji pozarządowych i rozumie specyfikę ich działania. Organizując konkursy grantowe staraliśmy się uwzględniać potrzeby i specyfikę działania organizacji pozarządowych	13	0	0	2
Kryteria oceny projektów w konkursach grantowych były zrozumiałe dla organizacji pozarządowych	13	0	0	2
NGO były dobrze przygotowane do udziału w konkursach grantowych	12	1	0	2

Źródło: badanie własne.

8.2. W jaki sposób prowadzić dalszą współpracę? O rekomendacjach dla SWP i NGO

Na pytanie dotyczące zmian w działaniach administracyjnych i procedurach urzędowych, które można by wprowadzić z poziomu Samorządu Województwa Pomorskiego, by współpraca z NGO przynosiła lepsze rezultaty odpowiedziało 10 ankietowanych. Wskazywano na usprawnienie prac administracyjnych przy jednoczesnym wyraźnym komunikowaniu oczekiwań oraz monitorowaniu realizacji zadań. Wymieniano m.in. uproszczenia poprzez składanie wniosków wyłącznie za pośrednictwem platformy Witkac, ograniczenie liczby wymaganych dokumentów oraz skrócenie czasu ich rozpatrywania. Podkreślano, że należy skupić się relacjach opartych na partnerstwie i uważności obu stron. Zwracano również uwagę, na konieczność właściwego diagnozowania potrzeb społecznych przez NGO, by realizowano usługi najpilniejsze, a nie te, które są najłatwiejsze lub najwygodniejsze do wykonania. Tylko jedna osoba była zdania, że współpraca nie wymaga ulepszeń. Odpowiedzi wskazują na potrzebę łączenia elastyczności i wsparcia ze strony administracji z odpowiedzialnością NGO za jakość i adekwatność podejmowanych działań:

„Stały rozwój współpracy i partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządem oraz innymi podmiotami w celu realizacji wspólnych inicjatyw. Systematyczny monitoring realizacji zleconych zadań”.

„Wg mnie same działania administracyjne i procedury nie stanowią problemu- w końcu to urzędnik musi się z tym mierzyć, a NGO powinno to rozumieć. By współpraca przynosiła lepsze rezultaty warto byłoby pracować nad narracją kierowaną do NGO, stawiać granice, mieć uważność na potrzeby NGO, ale trzymać granice i uczyć szacunku. Współpraca to dwie strony. Na tą chwilę, mam wrażenie, że panuje przekonanie, że «NGO chce, a samorząd musi dać lub powinien».”.

„Realizacja partnerska wspólnych inicjatyw oraz systematyczny monitoring realizacji zleconych zadań.”.

Na pytanie dotyczące wsparcia organizacji pozarządowych przez Samorząd Województwa Pomorskiego udzielono 11 odpowiedzi, różniących się poziomem szczegółowości. Respondenci wskazywali, że dla poprawy efektów współpracy

potrzebne jest wsparcie adekwatne do sygnalizowanych przez NGO potrzeb, przede wszystkim szkoleniowych i finansowych. Istotnym obszarem jest wzmacnianie kompetencji organizacji w zakresie zmieniających się przepisów prawa i wynikających z nich obowiązków. Wśród konkretnych propozycji szkoleń wymieniono m.in. kwestie związane zasadami konkurencyjności i korzystaniem z Bazy Konkurencyjności oraz z podpisem elektronicznym i kwalifikowanym. Należy jednak w tym miejscu zaznaczyć, że osoby decyzyjne obligatoryjnie posiadają wspomniane podpisy, ponieważ jest to warunek komunikacji z urzędami czy wypełnianiem obowiązków sprawozdawczych. Pojawiła się również rekomendacja dotycząca wsparcia lokalowego, szczególnie istotnego dla mniejszych organizacji o ograniczonych zasobach, działających lokalnie – zadanie to należy adresować samorządom gminnym i powiatowym. Wyniki wskazują, że NGO potrzebują przede wszystkim praktycznego wsparcia w zakresie przepisów i procedur, dostępu do szkoleń oraz – w przypadku mniejszych podmiotów – wsparcia finansowego i lokalowego.

„Z powodu fluktuacji kadr w organizacjach pozarządowych zasadne jest stałe wzmacnianie ich kompetencji w zakresie zmieniających się przepisów prawa i wynikających z tego obowiązków”.

„Trudno powiedzieć. Wg mnie NGO mają bardzo zróżnicowane potrzeby, że każde wsparcie należy dedykować indywidualnie do subregionów np.”

„przeszkolić ich w uzyskaniu podpisów elektronicznych, kwalifikowanych”.

Wśród rekomendacji kierowanych do Samorządu Województwa Pomorskiego pojawiły się głosy o konieczności prowadzenia działań wzmacniających kompetencje o charakterze informacyjno-edukacyjnym. Kilku respondentów zwróciło uwagę na potrzebę wzmacniania dialogu i partnerstwa z organizacjami pozarządowymi poprzez lepsze rozpoznawanie i uwzględnianie ich potrzeb, regularne spotkania i wymianę doświadczeń. Poruszony został też temat stawiania jasnych kryteriów współpracy i wymagań dotyczących profesjonalnej realizacji zadań przez NGO.

Kolejną poruszaną kwestią był charakter relacji NGO z Samorządem Województwa Pomorskiego na płaszczyźnie finansowej. Należy wyraźnie zaznaczać, że współpraca z NGO nie polega tylko na takiej zależności, a środki publiczne są ograniczone i przyznawane w drodze konkurencyjnych konkursów. Brak

dofinansowania nie powinien być traktowany jako przejaw braku współpracy, lecz jako efekt obiektywnej oceny ofert bądź obowiązujących przepisów. Perspektywę respondentów uzupełniają ich wybrane wypowiedzi:

„Warto wspierać! Należy pamiętać o tym, że NGO są bardzo elastyczne organizacyjnie i potrafią w sytuacje kryzysowe, są blisko społeczności i chcą dużo dobrego. Natomiast ważna jest narracja kierowana do NGO- musimy uczyć NGO partnerstwa, a nie tego, że samorząd to tylko źródło finansów.”

„Rekomenduję, nie uzależniać możliwości współpracy z organizacjami od czasu ich działalności. Dać szansę młodym i bardzo młodym organizacjom. Rekomenduję czasem ograniczyć możliwość korzystania wielkim organizacjom lub dać szansę tylko tym zarejestrowanym i działającym na wsi.”

„Jest potrzeba zintensyfikowania działań informacyjno-edukacyjnych, które będą wzmacniać kompetencje”.

Poniższe rekomendacje pozwalają nakreślić kluczowe obszary i działania, które zdaniem respondentów mogą wzmocnić oraz usprawnić współpracę Samorządu Województwa Pomorskiego z trzecim sektorem. Respondenci wskazali, że do takich aspektów należy między innymi oparcie aktywności trzeciego sektora na wnikliwej i rzetelnej diagnozie potencjału oraz potrzeb lokalnych społeczności, by zapewnić jej adekwatne działania (odpowiadające na potrzeby). Inna uwaga dotyczyła relacji z Samorządem, w której nie ma miejsca na postawy roszczeniowe. Nie może to być tylko relacja oparta na zależności finansowej. Należy skupić się na partnerstwie, wzajemnej odpowiedzialności i współodpowiedzialności. Dla poprawnej współpracy, według respondentów ważna jest też dokładna organizacja działań (w tym ich planowanie), gotowość do ewaluacji oraz otwartość na nowych partnerów. Co więcej, organizacje powinny bardziej inwestować w kwalifikacje swojej kadry oraz przykładać większą staranność do przygotowywanej dokumentacji. Warto przywołać niektóre z opinii:

„Potrzeba przygotowywania rzetelnych diagnoz potrzeb społeczności lokalnych zapewniających adekwatność działań”.

„Organizacje pozarządowe powinny rozwijać współpracę z UMWP w oparciu o partnerstwo i współodpowiedzialność, a nie wyłącznie pozyskiwanie środków finansowych.”

„Większa staranność w przygotowywaniu dokumentacji. Próba zrozumienia perspektywy urzędu, zwłaszcza pod kątem obostrzeń i ograniczeń w wydatkowaniu środków publicznych.”

„Współpraca z Samorządem Województwa Pomorskiego będzie bardziej efektywna, jeśli będzie opierała się na partnerstwie, wzajemnym zrozumieniu i odpowiedzialności. Organizacje powinny traktować na przykład konkursy dotacyjne jako narzędzie realizacji zadań publicznych, a nie gwarantowane źródło finansowania (w tym cały SWP). Warto również większą uwagę poświęcać diagnozowaniu rzeczywistych potrzeb mieszkańców i przygotowywać projekty odpowiadające na priorytety regionu, nawet jeśli wymagają one wyjścia poza dotychczasową działalność organizacji. Otwartość na dialog, współpracę z innymi podmiotami oraz gotowość do ewaluacji realizowanych działań mogą znacząco usprawnić współpracę z samorządem i zwiększyć społeczną wartość podejmowanych inicjatyw.”

Pytając o jedną rekomendację, która zostanie wdrożona do 2030 roku, proszono respondentów o wskazanie tej jednej, najważniejszej odpowiedzi – działania, które z ich perspektywy powinno mieć szczególny priorytet. Odpowiedzi dotyczyły głównie wzmocnienia współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego opartej na czymś głębszym niż zależność finansowa, podkreślając w ten sposób istotność tego wątku. Respondenci zwracali uwagę na wzrost aktywności i kompetencji obywatelskich oraz roli partnerstwa opartego na wspólnej odpowiedzialności za realizację zadań publicznych. Pojawiły się również rekomendacje dotyczące uproszczenia procedur współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz otwarcia się na organizacje pozarządowe z małym stażem.

„Rekomenduję, aby w Programie Wieloletnim podkreślona została potrzeba wzmocnienia aktywności i kompetencji obywatelskich na Pomorzu”.

„Rekomenduję uproszczenie procedur współpracy z organizacjami pozarządowymi”.

„Wzmocnienie partnerskiego modelu współpracy opartego na wspólnej odpowiedzialności za realizację zadań publicznych. Oznacza to, że organizacje pozarządowe powinny postrzegać Samorząd Województwa nie wyłącznie jako źródło finansowania, lecz jako partnera realizującego polityki publiczne. Konkursy dotacyjne nie są gwarancją uzyskania środków, lecz mechanizmem wyboru najlepszych projektów odpowiadających na rzeczywiste potrzeby mieszkańców. Budowanie takiej kultury współpracy pozwoli ograniczyć konflikty wokół wyników konkursów i skoncentrować wspólne działania na osiągnięciu efektów społecznych.”

9. Podsumowanie: analiza efektów realizacji Programu w syntetycznym ujęciu

Aktywność obywatelska na Pomorzu zyskuje na sile, o czym świadczy stale rosnąca liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych czy rosnącej frekwencji wyborczej. Jednym z wymiarów partycypacji społecznej i współdecydowania o sprawach lokalnych jest budżet obywatelski. Zasadnicza tendencja wysokości środków na ten cel jest rosnąca, choć w 2024 roku odnotowano spadek. Podobnie kształtowała się tendencja liczby osób głosujących na projekty zgłoszone w budżecie obywatelskim. Liczba zgłaszanych projektów fluktuowała, a za lata skrajne zanotowano wzrost. Pozytywnym trendem jest rosnąca liczba podatników przekazujących 1,5% organizacjom pożytku publicznego z jednoczesnym wzrostem przekazywanych w ten sposób środków.

Obok wzrostu liczby podmiotów obserwujemy spadek kadr zaangażowanych w realizację zadań statutowych NGO, w tym płatnego personelu. Zmniejsza się liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a jednocześnie rośnie popularność stosowania umów cywilnoprawnych. Z drugiej strony organizacje w większości uważają, że mają wystarczające zasoby kadrowe, by realizować swoje cele. Ponadto wysoko oceniają swoje umiejętności kontaktowania się z otoczeniem zewnętrznym, w tym docieraniem do beneficjentów.

Współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami ma różnorodne wymiary, a wśród nich istotne miejsce – zwłaszcza w kontekście realizacji przez te podmioty usług publicznych – zajmuje zlecenie realizacji zadań publicznych.

W okresie realizacji Programu NGO zrealizowały szereg różnorodnych zadań, zarówno jednorazowych, jak i o cyklicznym charakterze. Podmioty te dzieliły się na realizujące tylko jedno zadanie w okresie programowym oraz te, otrzymujące kilka dofinansowań, także w systemie rocznym. Oznacza to realne szanse uzyskania dofinansowania przez młodsze stażem, jak i bardziej doświadczone podmioty. Wydatki na realizację zadań przez NGO systematycznie rosły, choć ich wartość była różnorodna dla poszczególnych obszarów działalności.

Badanie ankietowe pokazuje obraz dojrzałego, stabilnego finansowo i kadrowo sektora pozarządowego, którego aktywność koncentruje się na działaniach regionalno-lokalnych. Z zakresu działalności podmiotów uczestniczących w sondażu

wynika, że w okresie realizacji Programu podejmowane były działania głównie z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, kultury i sztuki oraz upowszechniania kultury fizycznej. Wymiar edukacyjny został wyłoniiony w trakcie badania jako działania poboczne, ale wspólne dla większości ankietowanych. Sektor charakteryzuje się jednak wyraźną zachowawczością w zakresie podejmowania działalności pożytku publicznego (w tym odpłatnej) i działalności gospodarczej. Widoczny jest podział na nieangażującą się w sprawy obywatelskie większość oraz wąską grupę, która aktywnie uczestniczy w kształtowaniu prawa miejscowego. Relacje opierają się na bieżącej, elastycznej współpracy z placówkami publicznymi i innymi NGO, przy niedostatecznym wykorzystaniu potencjału podmiotów ekonomii społecznej, sektora zdrowia i przedsiębiorstw. Metody pozyskiwania środków opierają się na dotacjach samorządowych i centralnych, a relacje z darczyńcami pozostają tradycyjne i bazują na kontaktach osobistych.

Pomorskie NGO prowadzą różnorodne działania, a niemal połowę z nich we współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego. Niewielką część działań objęto patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego. Ponad połowa organizacji prowadziła działania opierające się na jej finansowym wymiarze (granty). Niemal co druga na bieżąco konsultowała prowadzone działania i wymieniała się informacjami oraz uczestniczyła w spotkaniach z przedstawicielami UMWP. Mimo, iż badaniem sondażowym objęto wyłącznie podmioty, które uzyskały wsparcie finansowe, nie wszystkie organizacje posiadały w tym zakresie wiedzę, wskazując, że współpraca z UMWP w okresie obowiązywania Programu nie miała finansowego wymiaru.

Odrębną kategorią wsparcia było dofinansowanie wkładu własnego organizacji do realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych. To ważna aktywność SWP wspierająca NGO, ponieważ pozwalała na podjęcie działań, które w innych okolicznościach nie byłyby możliwe. Jednocześnie procedury ubiegania się o to wsparcie oceniono pozytywnie.

Pozytywne oceny sformułowano także pod adresem procedur ubiegania się o środki w otwartych konkursach ofert. Zasady były przejrzyste i zrozumiałe, a osoby zatrudnione w UWMP były pomocne w przejściu tego procesu.

Mimo tak pozytywnego wydźwięku ocen dotyczących procedur ubiegania się o różne środki finansowe SWP/UMWP, organizacje zarekomendowały, by w przyszłości zająć się tematem uproszczenia procedur konkursowych oraz zwiększenia środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

Obserwuje się dychotomię w ocenie własnych kompetencji organizacji. Z jednej strony ich przedstawiciele/-ki uważają, że są dobrze przygotowani/-e do ubiegania się o środki w otwartych konkursach ofert. Z drugiej strony wskazują te kompetencje jako najbardziej deficytowe, wymagające wsparcia szkoleniowego, a obecność osoby posiadającej takie umiejętności, jako warunkowe do przygotowania, realizowania grantu oraz dalszego rozwoju organizacji. Zgłaszają zatem potrzeby szkoleniowe w tym zakresie oraz w zakresie innych obszarów finansowo-administracyjnych.

Dokonując oceny współpracy z SWP organizacje pozarządowe wskazywały na jej rozwojowy dla sektora charakter. Współdziałanie przekłada się, zdaniem organizacji, na wzrost potencjału instytucjonalnego NGO, wspólne kreowanie polityk publicznych, wzrost wiedzy i umiejętności w zakresie realizacji zadań publicznych oraz rozwój trójstronnej współpracy NGO-SWP-biznes. Choć współpraca ta została niejednokrotnie oceniona jako wzorcowa, to organizacje widzą potrzebę jej rozwijania, zwłaszcza w niefinansowym wymiarze. Wspominają w tym przypadku m.in. o zmianie sposobu organizacji konsultacji społecznych i uwzględnieniu lokalnych spotkań czy większego ukierunkowania na potrzeby mniejszych społeczności lokalnych.

W ocenie jednostek/departamentów merytorycznych realizujących zapisy Programu, współpraca z NGO przyniosła oczekiwane rezultaty, a jej ramy należy podtrzymywać. Pozytywne oceny adresowano procedurom grantowym, jednocześnie zwracając uwagę na potrzebę ograniczenia procedur i zadań administracyjnych oraz cyfryzację procesu. Potrzebna jest jednak większa odwaga w otwieraniu się na nowe partnerstwa, co pozwoli na podejmowanie bardziej skutecznych działań. W tym punkcie realizatorzy zadań SWP z NGO znajdujący się po obu stronach procesu mówią wspólnym głosem.

Poziom realizacji zadań publicznych przez NGO został oceniony wysoko, co pozwala traktować trzeci sektor jako poważnego partnera w polityce społecznej i istotny komponent w procesie deinstytucjonalizacji usług społecznych. Wsparcie oceniono

jako przyczyniające się do profesjonalizacji NGO. Z uzyskanych informacji zwrotnych wynika, że spotkania i szkolenia dedykowane trzeciemu sektorowi oceniono wysoko.

Podsumowanie. W świetle przeprowadzonego badania ewaluacyjnego składającego się z analizy: wskaźników, wyników badań zleconych, danych zastanych (*desk research*), sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Pomorskiego, a także przeprowadzenia dwóch badań sondażowych (NGO, które otrzymały wsparcie finansowe zadań oraz jednostek/departamentów merytorycznych, które realizowały zapisy Programu) można stwierdzić, że interwencja w formie Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025:

- a) przyczyniła się do wzmocnienia aktywności obywatelskiej i współzarządzania rozwojem lokalnym,
- b) podniosła wiedzę organizacji w zakresie realizacji zadań publicznych,
- c) przyczyniła się do wzmocnienia instytucjonalnego potencjału trzeciego sektora,
- d) wspierała udział organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych i kreowaniu usług publicznych,
- e) przyczyniła się do rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy JST, NGO i biznesem,
- f) nie wpłynęła na wzmocnienie roli i sprawczości działania pełnomocników i koordynatorów ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi na poziomie lokalnym,
- g) przyczyniła się do wzrostu potencjału instytucjonalnego organizacji pozarządowych, wzmocniła aktywności i kompetencje obywatelskie na Pomorzu.

10. Wnioski końcowe i rekomendacje

Badania ewaluacyjne prowadzi się w celu oceny podejmowanych interwencji publicznych. W przypadku WPW mamy do czynienia z oceną *ex-post*, to jest po zakończeniu realizacji interwencji. Jednak niezależnie od etapu interwencji, na którym przeprowadza się ewaluację, jej celem jest doskonalenie działań i wyciąganie wniosków na przyszłość po to, by działać lepiej – rozsądniej, skuteczniej, efektywniej. Nie zawsze wnioski będą asumptem do wprowadzania zmian – ewaluacja może bowiem dostarczyć również rekomendacji wskazujących potrzebę kontynuowania i/lub wzmacniania dotychczas podjętych działań, ze względu na przynoszenie przez nie oczekiwanych rezultatów.

Ostatnim etapem jest zatem sformułowanie wniosków końcowych, a w oparciu o nie – rekomendacji.

Wnioski:

1. Rośnie frekwencja wyborcza zarówno w wyborach parlamentarnych, jak i samorządowych, co jest wyznacznikiem poprawy partycypacji obywatelskiej w procesach decyzyjnych.
2. Partycypacja organizacji pozarządowych we współkreowaniu lokalnych polityk na poziomie gminnym jest skrajnie niska. Kiedy jednak podmioty decydują się na podjęcie takich działań stają się aktywnymi uczestnikami kreowania lokalnych rozwiązań.
3. Zasadniczo rośnie popularność budżetu obywatelskiego, jako narzędzia współdecydowania o sprawach lokalnych – choć zjawisko fluktuuje.
4. W okresie realizacji Programu zwiększyła się liczba podatników przekazujących 1,5% podatku oraz sumaryczna kwota odpisu. Wydaje się zatem, że kampania promocyjna prowadzona przez SWP przynosi oczekiwane rezultaty.
5. Trzeci sektor dynamicznie się rozwija. Świadczy o tym stały wzrost liczby zarejestrowanych organizacji. Rozwija się także zakres współpracy NGO z innymi podmiotami, w szczególności ze szkołami, bibliotekami czy przedsiębiorstwami. Niewielka jest jednak skala ich współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

6. Obserwuje się niekorzystne trendy w obszarze struktury ilościowej i jakościowej zatrudnienia w NGO. Organizacje przyznają jednak, że struktura osób zatrudnionych i świadczących pracę wolontarystyczną pozostaje na podobnym lub wyższym poziomie. Jednocześnie zmiany te nie powodują utrudnień w realizacji celów statutowych organizacji.
7. Pomorskie NGO prowadzą różnorodne działania, a niemal połowę z nich we współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego. Wybrane działania o charakterze regionalnym objęto patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego.
8. Rośnie kwota wydatków SWP na współpracę z NGO.
9. NGO zrealizowały różnorodne zadania, w tym jednorazowe i cykliczne. Oferta wsparcia realizacji zadań jest realnie dostępna zarówno dla mniej i bardziej doświadczonych podmiotów. Poziom finansowania zadań jest różny dla poszczególnych obszarów merytorycznych.
10. Podmioty realizujące granty dzieliły się na dwie grupy: młode z krótkim stażem oraz dojrzałe z ugruntowaną pozycją i doświadczeniem. Zadania zlecone przez SWP częściej podejmują podmioty realizujące działania na poziomie społeczności lokalnych.
11. Sytuacja finansowa organizacji uległa poprawie w zakresie rozwoju źródeł pozyskiwania funduszy na działalność statutową. Większość organizacji korzystała ze środków centralnych i samorządowych.
12. Organizacje pozarządowe zgłaszały potrzebę wzmocnienia partnerskiej współpracy z SWP opartej na niefinansowych formach – bieżącego konsultowania działań, partycypacji w procesach decyzyjnych i strategicznych, w tym modyfikacji standardu prowadzenia konsultacji społecznych.
13. Pomorskie NGO pozytywnie oceniły procedury ubiegania się o środki w konkursach grantowych – zarówno ich zrozumiałość, jak i kontakt z urzędnikami/urzędniczkami. Jednocześnie rekomendowały uproszczenie procedur związanych z ubieganiem się i rozliczaniem grantów, a także zwiększenie dostępnych środków finansowych.
14. Nie wszystkie organizacje posiadały wiedzę o pochodzeniu środków realizowanych grantów, wskazując, że współpraca z UMWP nie miała finansowego wymiaru (mimo 100% próby, która je otrzymała).

15. Dla organizacji, które uzyskały dofinansowanie wkładu własnego do realizacji projektów zewnętrznych była ona warunkowa dla realizacji działań. Forma wsparcia została wysoko oceniona przez NGO.
16. Organizacje z jednej strony wysoko oceniają swoje kompetencje w zakresie ubiegania się o środki grantowe, a z drugiej zgłaszają potrzeby szkolenia w zakresie kompleksowej obsługi grantu (przygotowania, rozliczenia) czy kwestii finansowo-kadrowych.
17. Pracownicy merytoryczni UMWP/jednostek SWP ocenili współpracę jako przynoszącą pozytywne rezultaty, także w zakresie realizacji zadań publicznych. Sektor pozarządowy stanowi istotny zasób w rozwoju usług publicznych oraz deinstytucjonalizacji usług społecznych.
18. Wsparcie rozwoju instytucjonalnego trzeciego sektora powinno uwzględniać nie tylko działania, lecz także pozyskiwanie informacji zwrotnych od uczestników takich form wsparcia.
19. Działalność COP pozostaje niezauważalna dla organizacji pozarządowych. Większość podmiotów nie miało kontaktu z tego typu jednostkami, a ich oferta nie była dostosowana do zróżnicowanych potrzeb NGO o różnym stażu i doświadczeniu.
20. Pomorskie NGO oceniły współpracę z SWP jako pozytywnie oddziałującą na stan sektora, w tym w sposób dla niego rozwojowy. Niejednokrotnie współpraca ta została oceniona jako wzorcowa.
21. Dane dotyczące sektora obywatelskiego są pozyskiwane cyklicznie i pomagają monitorować kondycję trzeciego sektora w regionie. Są jednak fragmentaryczne i nie tworzą całościowej, wyczerpującej temat oceny sytuacji. Obraz sektora powinien być uzupełniany poprzez pogłębioną analizę wybranych aspektów jego funkcjonowania.

Rekomendacje:

1. W związku z dynamicznym i ciągłym rozwojem sektora należy dążyć do rozszerzenia zakresu współpracy SWP z NGO oraz zwiększania środków finansowych przeznaczonych na ten cel.
2. SWP w sposób szczególny powinien rozwijać pozafinansowe formy współpracy z sektorem pozarządowym.
3. Ważnym kierunkiem jest rozwój nowych partnerstw, pozwalających zwiększyć skuteczność podejmowanych działań. Warto poszukiwać rozwiązań w zakresie barterowej współpracy SWP z NGO.
4. SWP przeprowadzając konsultacje społeczne powinien jako standard uwzględniać formę stacjonarnych spotkań konsultacyjnych na poziomie lokalnym/subregionalnym.
5. Należy wzmacniać partycypację organizacji pozarządowych w lokalnych (gminnych) procesach decyzyjnych, a jednocześnie zachęcać JST do współpracy z lokalnymi NGO w tym zakresie.
6. Mimo powolnie rosnącej popularności budżetu obywatelskiego niezbędne jest podejmowanie działań popularyzujących tę formę partycypacji społecznej. Popularyzację należy poprzedzić pogłębionym badaniem tej formy aktywności obywatelskiej na poziomie lokalnym.
7. Należy kontynuować prowadzenie kampanii „Pomagaj lokalnie – przekaz 1,5% pomorskim OPP” jako jednej ze skutecznie działających zachęt do przekazywania odpisu podatkowego na pomorskie NGO.
8. SWP powinien poszukiwać rozwiązań zwiększających świadomość podmiotów realizujących zadania publiczne o pochodzeniu środków finansowych.
9. Należy kontynuować wsparcie organizacji w formie dofinansowania wkładu własnego do realizacji projektów ze środków zewnętrznych oraz zwiększyć środki na ten cel – w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby. Narzędzie to powinno być dla organizacji asumptem do dywersyfikacji źródeł finansowania działalności.
10. Kierunki działań SWP należy zaadresować kwestiom kadrowym w NGO, w szczególności stabilnego zatrudnienia opierającego się na umowie o pracę. To również rekomendacja dla samych organizacji pozarządowych – stabilne kadry to czynnik warunkujący ich dalszy rozwój i dywersyfikację działalności.

11. SWP programując działania na kolejny okres powinien uwzględnić wykorzystanie potencjału sektora ekonomii społecznej oraz współpracy i sieciowania ES-NGO.
12. Należy rozważyć dostosowanie oferty wsparcia realizacji zadań przez NGO uwzględniając – w ramach obowiązujących przepisów prawa i obowiązków wynikających z ustawy – specyfikę i potrzeby nowych, jak i doświadczonych organizacji. Temu celowi służyć może także popularyzacja składania ofert wspólnych obejmujących współpracę organizacji o mniejszym i większym doświadczeniu.
13. Samorządy każdego szczebla powinny systematycznie zwiększać zakres udziału organizacji trzeciego sektora w realizacji usług publicznych, w tym usług społecznych w nurcie ich deinstytucjonalizacji.
14. Rekomenduje się wzmacnianie współpracy NGO z lokalnym biznesem, w tym na wzór funkcjonujących lokalnie funduszy wspierających tworzonych przez podmioty gospodarcze.
15. Oferta wsparcia NGO na poziomie gminy/powiatu (w tym realizowana przez COP) powinna uwzględniać ofertę szkoleń, w szczególności dotyczących: obsługi grantów, administracyjnej, kadrowej oraz dopasowanych do indywidualnych potrzeb. W celu odpowiedniego zaadresowania potrzeb należy podjąć się ich wcześniejszego rozpoznania.
16. Centra organizacji pozarządowych należy wspierać w rozbudowie oferty wsparcia o usługi wzajemnego mentoringu organizacji pozarządowych, która w szczególności powinna obejmować przepływ wiedzy i umiejętności od bardziej do mniej doświadczonych organizacji.
17. Podejmowane w przyszłości regionalne działania, których adresatami są organizacje pozarządowe powinny obligatoryjnie zawierać komponent pozyskiwania informacji zwrotnej w zakresie oceny formy wsparcia, w tym w perspektywie długoterminowej, pozwalającej ocenić wpływ interwencji na rozwój organizacji. Niezbędne w tym zakresie będzie przyjęcie wystandaryzowanych narzędzi służących ocenie.
18. Należy rozważyć możliwość uproszczenia procedur związanych z ubieganiem się i rozliczaniem grantów – w ramach obowiązujących przepisów prawa. SWP powinien również dążyć do wdrożenia w pełni elektronicznego obiegu dokumentacji w tym zakresie.

19. Należy zrewidować zakres działalności COP z NGO, w tym wdrożyć narzędzia monitoringu prowadzonych przez nie działań. Oferta COP powinna być dostosowana do różnych potrzeb oraz stażu organizacji. Niezbędne jest zwiększenie widoczności COP dla organizacji poprzez odpowiednią działalność promocyjną.
20. W kolejnym okresie programowania należy precyzyjniej określić wskaźniki realizacji. Muszą być skwantyfikowane i odpowiadać realnym działaniom podejmowanym w ramach interwencji (lub obszarom realnego wpływu).
21. Należy prowadzić pogłębione badania dedykowane trzeciemu sektorowi w regionie oraz jego współpracy z samorządami. Badania powinny obejmować różne aspekty i poziomy działań/współpracy, a o ile to możliwe – mieć powtarzalny charakter.

Powyższe rekomendacje w części adresują potrzeby i są spójne z ustaleniami peer review przeprowadzonego w styczniu 2026 roku przez Platformę Learningową Programu Interreg Europa, m.in. w zakresie:

- wzmocnienia współpracy UMWP z NGO,
- analizy potrzeb organizacji,
- wzmocnienia stabilności kadr trzeciego sektora poprzez zatrudnienie na etacie oraz ich profesjonalizację poprzez odpowiednią ofertę szkoleniową (w tym w kwestiach przygotowania i realizacji projektów),
- wzajemnego mentoringu obejmującego w szczególności przepływ doświadczeń od bardziej do mniej zaawansowanych organizacji,
- wzmacniania roli i aktywności COP, w szczególności w odniesieniu do mniejszych społeczności (lokalnych, gminnych, wiejskich),
- rozbudowy oferty COP w taki sposób, by proponowała usługi zarówno dla mniej, jak i bardziej doświadczonych podmiotów,
- większego ukierunkowania COP na działania sieciujące trzeci sektor,
- uproszczenia procedur ubiegania się o środki finansowe.

11. Spis tabel

Tabela 1. Cele szczegółowe RPW w latach 2022–2025	14
Tabela 2. Liczba podatników oraz wysokość odpisów 1%/1,5% w latach 2020–2024	56
Tabela 3. Szacunkowa liczba odbiorców zrealizowanych zadań publicznych	60
Tabela 4. Szacunkowa liczba odbiorców zadań publicznych zleconych w latach 2022–2025 w podziale na obszary	61
Tabela 5. Wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu Województwa na realizację zadań publicznych	63
Tabela 6. Liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy samorządu województwa i organizacji pozarządowych	67
Tabela 7. Liczba i różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy samorządu województwa i organizacji pozarządowych – obszary podlegające współpracy finansowej.....	67
Tabela 8. Liczba przedsięwzięć, którym udzielono patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego.....	67
Tabela 9. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej	70
Tabela 10. Suma wartości zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej [zł]	72
Tabela 11. Średnia wartość zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej [zł]	73
Tabela 12. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP	74
Tabela 13. Suma wartości zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP [zł]	76
Tabela 14. Średnia wartość zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na departamenty merytoryczne UMWP	77

Tabela 15. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025	82
Tabela 16. Liczba zadań zrealizowanych w poszczególnych latach przez organizacje, które w latach 2022–2025 zrealizowały 8 i więcej zadań oraz wybrane miary statystyczne.....	84
Tabela 17. Staż organizacji uczestniczących w sondażu	91
Tabela 18. Status prawny organizacji uczestniczących w sondażu.....	91
Tabela 19. Zmiany form działalności organizacji w latach 2022–2025	92
Tabela 20. Zmiana liczebności członków organizacji i wolontariuszy w latach 2022–2025.....	92
Tabela 21. Współwystępowanie obszarów działań.....	97
Tabela 22. Korzystanie przez organizacje z dofinansowań w latach 2022–2025	99
Tabela 23. Działania podejmowane w celu pozyskania środków od osób indywidualnych, firm lub prywatnych fundacji	102
Tabela 24. Częstotliwość kontaktów organizacji pozarządowych z podanymi podmiotami	112
Tabela 25. Formy kontaktu organizacji pozarządowych z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025.....	119
Tabela 26. Częstotliwość kontaktów przedstawicieli/-ek jednostek i departamentów UMWP z poszczególnymi grupami instytucji i środowisk.....	147
Tabela 27. Kontakty i formy wsparcia dla NGO w latach 2022–2025	152
Tabela 28. Ocena współpracy z NGO w latach 2022–2025	153
Tabela 29. Ocena działań podejmowanych przez NGO i we współpracy z nimi w latach 2022–2025	155
Tabela 30. Ocena szkoleń/spotkań organizowanych przez UMWP dla NGO w latach 2022–2025.....	158
Tabela 31. Ocena procedur grantowych w konkursach organizowanych przez UMWP dla NGO w latach 2022–2025.....	161

12. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba organizacji pozarządowych w województwie pomorskim w latach 2021-2025	43
---	----

Wykres 2. Zmiana szacunkowej liczby odbiorców zadań publicznych zleconych w latach 2022–2025 w podziale na obszary	61
Wykres 3. Liczba organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne w oparciu o dotacje przekazywane przez samorząd na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego.....	63
Wykres 4. Środki finansowe przeznaczone z budżetu województwa na realizację zadań publicznych (konkursy grantowe) w latach 2022–2025 [mln zł]	64
Wykres 5. Porównanie środków zaplanowanych w budżecie województwa na realizację zadań publicznych (konkursy grantowe) i przekazanych na podstawie zawartych umów w latach 2022–2025 [mln zł].....	65
Wykres 6. Porównanie środków przekazanych na podstawie zawartych umów (konkursy grantowe) i wydatkowanych przez organizacje w latach 2022–2025	66
Wykres 7. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji	78
Wykres 8. Rzeczywista liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji	79
Wykres 9. Średnia roczna liczba zadań zrealizowanych przez organizację pozarządową w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata realizacji	80
Wykres 10. Liczba zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025 w podziale na kategorie ilościowe	81
Wykres 11. Liczba organizacji, które zrealizowały tylko 1 zadanie publiczne w latach 2022–2025 w podziale na poszczególne lata	83
Wykres 12. Szacunkowa liczba powtarzających się zadań zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2022–2025	87
Wykres 13. Zakres terytorialny działań organizacji pozarządowych (liczba odpowiedzi)	93
Wykres 14. Rozkład pozostałych zakresów terytorialnych przy wyborze działań regionalnych (N=38)	94
Wykres 15. Zmiany źródeł dochodu w latach 2022–2025 (N=56).....	99
Wykres 16. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania unijnego (K: 26, NK: 30).....	100
Wykres 17. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania centralnego (K: 46, NK: 10).....	101

Wykres 18. Zależności w korzystaniu z innych form dofinansowań, jeśli organizacja korzystała z dofinansowania samorządowego (K: 52, NK: 4)	101
Wykres 19. Uczestnictwo organizacji w działaniach na rzecz aktywności obywatelskiej w latach 2022–2025 (N=54)	103
Wykres 20. Aktywność podmiotów, które zaznaczyły uczestnictwo w spotkaniach dotyczących aktywności obywatelskiej	104
Wykres 21. Przynależność do formalnych porozumień organizacji pozarządowych	106
Wykres 22. Współprace organizacji, które nie nawiązały współpracy z przedsiębiorstwami społecznymi (N=49)	107
Wykres 23. Nowe współprace w latach 2022–2025: samorząd na szczeblu wojewódzkim a inni partnerzy	108
Wykres 24. Relacje podmiotów (które określiły swoje relacje z przedsiębiorcami jako słabe/nieistniejące) z Urzędem Marszałkowskim podmiotów	109
Wykres 25. Formy współpracy NGO z przedsiębiorcami prywatnymi/ biznesem....	110
Wykres 26. Skala odpowiedzi „brak działań” w pytaniu o prowadzenie działań w latach 2022–2025 w różnych obszarach w stosunku do liczby organizacji biorących udział w sondażu	116
Wykres 27. Skala działań prowadzonych w latach 2022–2025 przez organizacje pozarządowe we współpracy z SWP lub niezależnie od tej współpracy	117
Wykres 28. Organizacje pozarządowe w podziale ze względu na uzyskany w latach 2022–2025 patronat Marszałka Województwa Pomorskiego	118
Wykres 29. Liczba form kontaktu organizacji pozarządowych z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025	120
Wykres 30. Organizacje pozarządowe a konkursy grantowe – ocena współpracy w latach 2022–2025	122
Wykres 31. Odsetek organizacji, które skorzystały z wybranych form wsparcia oferowanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w latach 2022–2025 ..	126
Wykres 32. Ocena szkoleń/spotkań organizowanych dla NGO przez SWP przez organizacje, które skorzystały z tej formy wsparcia w latach 2022–2025 (N=37) ...	127
Wykres 33. Podział organizacji ze względu na otrzymane dofinansowanie do wkładów własnych	129
Wykres 34. Ocena rezultatów dofinansowania do wkładu własnego przez organizacje, które skorzystały z tej formy wsparcia w latach 2022–2025 (N=20) ...	130

Wykres 35. Pełnomocnicy do spraw organizacji pozarządowych w gminach/powiatach, na terenie których działają organizacje objęte sondażem – opinie organizacji pozarządowych	131
Wykres 36. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego przyczyniał się do wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz współzarządzania rozwojem lokalnym w regionie	137
Wykres 37. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego skutecznie edukował w zakresie realizacji zadań publicznych.....	138
Wykres 38. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego przyczyniał się do wzmocnienia potencjału instytucjonalnego trzeciego sektora w regionie	138
Wykres 39. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego wspierał udział organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych oraz współtworzeniu polityk publicznych.....	139
Wykres 40. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego wzmacniał partnerską współpracę między samorządem, NGO i biznesem	140
Wykres 41. Poziom zgodności z twierdzeniem: Samorząd Województwa Pomorskiego wzmacniał rolę i skuteczność osób odpowiedzialnych za współpracę z NGO w administracji publicznej	140
Wykres 42. Działania prowadzone w latach 2022–2025 z uwzględnieniem współpracy z NGO.....	151
Wykres 43. Udzielone wsparcie a nowe formy działania organizacji	159

13. Aneks

Aneks 1. Szczegółowe zestawienie działów, rozdziałów i paragrafów klasyfikacji budżetowej objętych ewaluacją WPW

❖ Dział 630 Turystyka

- Rozdział 63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego

❖ Dział 801 Oświata i wychowanie

- Rozdział 80195 Pozostała działalność
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego

❖ Dział 851 Ochrona zdrowia

- Rozdział 85152 Programy profilaktyki zdrowotnej
 - Paragraf 2360 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom

❖ Dział 851 Ochrona zdrowia¹¹⁰

- Rozdział 85152 Zapobieganie i zwalczanie AIDS
 - Paragraf 2810 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom

❖ Dział 851 Ochrona zdrowia

- Rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego

❖ Dział 851 Ochrona zdrowia

¹¹⁰ W latach 2023 i 2024.

- Rozdział 85195 Pozostała działalność
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego
- ❖ **Dział 852 Pomoc społeczna**
 - Rozdział 85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego
- ❖ **Dział 853 Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej**
 - Rozdział 85395 Pozostała działalność
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego
- ❖ **Dział 855 Rodzina**
 - Rozdział 85509 Działalność ośrodków adopcyjnych
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego
- ❖ **Dział 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego**
 - Rozdział 92105 Pozostała działalność w zakresie kultury
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego
- ❖ **Dział 926 Kultura fizyczna**
 - Rozdział 92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej
 - Paragraf 2360 Dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub

dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym
działalność pożytku publicznego

Aneks 2. Narzędzie sondażowe – ankieta skierowana do organizacji pozarządowych

Szanowni Państwo,

badamy Państwa opinie dotyczące Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025.

Państwa doświadczenia są dla nas niezwykle istotne, ponieważ pozwolą na rzetelną analizę dotychczasowych działań, a także identyfikację obszarów wymagających doskonalenia.

Ankieta ma charakter anonimowy, a wszystkie uzyskane informacje zostaną wykorzystane wyłącznie do celów badawczych. Uprzejmie prosimy o udzielanie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi. Ankieta zajmie około 25 minut.

Z góry dziękujemy za poświęcony czas oraz cenny wkład w rozwój i usprawnienie współpracy.

1. Metryczka. Organizacja i jej działalność.

1.1. Jak długo działa Państwa organizacja?

- poniżej 1 roku
- 1–5 lat
- 6–10 lat
- powyżej 10 lat

1.2. Jaki jest status prawny organizacji? W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi.

- Fundacja
- Stowarzyszenie rejestrowe
- Stowarzyszenie zwykłe
- Związek stowarzyszeń
- Organizacja powstała na mocy umowy Państwo – Kościół

- Przedstawicielstwo organizacji zagranicznej
- Inne:

1.3. Na jakim terenie prowadzone są rzeczywiste działania organizacji? (można wybrać kilka opcji). W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi.

- Najbliższego sąsiedztwa (wsi, osiedla, dzielnicy)
- Gminy
- Powiatu
- Województwa, regionu
- Całego kraju
- Innych krajów
- Inne:

1.4. Jak zmieniła się liczba członków Państwa organizacji w latach 2022–2025?

- Zmniejszyła się
- Pozostała na tym samym poziomie
- Zwiększyła się

1.5. Jak zmieniła się liczba wolontariuszy Państwa organizacji w latach 2022–2025?

- Zmniejszyła się
- Pozostała na tym samym poziomie
- Zwiększyła się

1.6. Czy w latach 2022–2025 Państwa organizacja:

Twierdzenie	Tak	Nie
Rozpoczęła prowadzenie odpłatnej działalności pożytku publicznego (inaczej zwaną działalnością statutową, nie dla zysku)		
Rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej		
Uzyskała status organizacji pożytku publicznego (OPP)		
Korzystała z funduszy unijnych		

Twierdzenie	Tak	Nie
Korzystała z funduszy ze źródeł centralnych: środki ministerstw, środki NIW, agencji rządowych, wojewodów, FIO, PFRON; (z pominięciem funduszy unijnych wymienionych w punkcie powyżej)		
Korzystała z funduszy samorządowych: środki od urzędów gmin, miast, powiatów		

1.7. Prosimy wybrać główne obszary działań Państwa organizacji w latach 2022–2025. Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź. W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi.

- Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób
- Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej
- Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza
- Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością
- Promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
- Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
- Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
- Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie
- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej
- Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego
- Turystyka i krajoznawstwo
- Promocja i organizacja wolontariatu
- Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym
- Działalność na rzecz organizacji pozarządowych- wspieranie innych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, np. poradnictwo, konsultacje, szkolenia
- Inne:

1.8. Jakie działania w latach 2022–2025 podejmowała Państwa organizacja w celu pozyskiwania środków od osób indywidualnych, firm lub prywatnych fundacji? Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi.

- Zbieranie darowizn przez stronę internetową organizacji lub profil w portalu społecznościowym
- Zbieranie darowizn przez platformy crowdfundingowe (np. zrzutka.pl)
- Organizacja zbiórki publicznej zarejestrowanej w zbiorki.gov.pl
- Wysyłka e-maili z prośbą o wsparcie (darowizny, 1,5%)
- Wysyłka listów tradycyjnych z prośbą o wsparcie (darowizny, 1,5%)
- Prośba o złożenie polecenia zapłaty: na ulicy, w miejscach publicznych lub odwiedzanie potencjalnych darczyńców w ich domach
- Rozmowa telefoniczna z prośbą o wsparcie (darowizny, 1,5%)
- Kampanie w mediach tradycyjnych – prasa, radio, telewizja z prośbą o wsparcie (darowizny, 1,5%)
- Organizacja imprez fundraisingowych w celu pozyskania darowizn
- Ulotki, wrzutki do gazet, skrzynek pocztowych, billboardy z prośbą o wsparcie (darowizny, 1,5%)
- Osobiste kontakty z kluczowymi darczyńcami indywidualnymi w celu pozyskiwania znacznych środków
- Inne:

1.9. Czy w latach 2022–2025 źródła pozyskiwanych funduszy:

- Zmniejszyły się
- Pozostały na tym samym poziomie
- Zwiększyły się

2. Aktywność obywatelska

2.1. Prosimy o odpowiedź na pytania dotyczące działań na rzecz aktywności obywatelskiej prowadzonych w latach 2022–2025, jeżeli wybiorą Państwo opcję "TAK" prosimy o wybranie dodatkowo jednej z dodatkowych odpowiedzi szczegółowych.

Pytanie	Tak	Zgłosiliśmy podczas tych spotkań uwagi nieformalne	Zgłosiliśmy podczas tych spotkań uwagi formalne (na piśmie)	Nie zgłaszaliśmy uwag podczas tych spotkań	Nie
Czy organizacja uczestniczyła w konsultacjach społecznych dotyczących aktów prawa miejscowego?					
Czy organizacja uczestniczyła w debatach w gminie, na terenie której działa?					
Czy organizacja uczestniczyła w posiedzeniach gminy, na terenie której działa?					

3. Relacje i partnerstwo

3.1. Czy organizacja należy (w sposób formalny lub nie) do krajowych lub międzynarodowych porozumień organizacji pozarządowych (np. związków stowarzyszeń, federacji, sieci itp.)? Jakiego typu są to porozumienia? Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Zasięg porozumienia	Tak i nawiązaliśmy porozumienie przed 2022 rokiem	Tak i nawiązaliśmy porozumienie w latach 2022– 2025	Nie
Lokalne (poziom gminy, powiatu)			
Regionalne (poziom województwa)			
Ogólnokrajowe			
Branżowe (zrzeszające organizacje działające w konkretnej dziedzinie)			
Międzynarodowe			

3.2. Czy w latach 2022–2025 Państwa organizacja nawiązała współpracę z **nowymi** partnerami, tzn. z podmiotami (np. innymi organizacjami, instytucjami, firmami), z którymi do tej pory nie miała kontaktów?

- Nie, w podanych latach nie nawiązaliśmy żadnych nowych kontaktów
- Tak, z organizacjami pozarządowymi
- Tak, z podmiotami ekonomii społecznej
- Tak, z przedsiębiorstwami społecznymi
- Tak, z przedsiębiorstwami
- Tak, z administracją rządową
- Tak, z administracją samorządową na szczeblu wojewódzkim
- Tak, z administracją samorządową na szczeblu powiatowym
- Tak, z administracją samorządową na szczeblu gminnym
- Tak, z innymi podmiotami (szkoły, biblioteki itp.)

3.3. Jak często Państwa organizacja kontaktuje się z wymienionymi niżej grupami instytucji/środowiskami?

Grupy instytucji/ środowiska	Mamy częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontaktujemy się co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy roku)	Nie mamy kontaktów
Mieszkańcy naszej okolicy; lokalna społeczność				
Grupy nieformalne, ruchy społeczne (np. ruchy miejskie)				
Rady Dzielnic (jeśli dotyczy)				
Publiczne szkoły, przedszkola, ośrodki kształcenia, centra i ośrodki sportowe				
Publiczne instytucje kulturalne (domy kultury, muzea, biblioteki, teatry, zespoły artystyczne itp.)				
Publiczne szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, rehabilitacji				
Urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki pomocy rodzinie, publiczne instytucje socjalne				
Kościół, parafie, związki wyznaniowe				

Grupy instytucji/ środowiska	Mamy częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontaktujemy się co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy roku)	Nie mamy kontaktów
Stowarzyszenia lub fundacje z naszej okolicy, naszego regionu				
Centra Organizacji Pozarządowych				
Media lokalne: lokalna telewizja, radio, gazety, portale internetowe				
Firmy prywatne, przedsiębiorstwa, biznes				
Urząd gminy, urząd miasta				
Starostwo powiatowe				
Stowarzyszenia lub fundacje z naszej branży, obszaru tematycznego				
Środowisko akademickie, naukowe, eksperci				
Urząd Marszałkowski				
Urząd Wojewódzki				
Media ogólnopolskie: telewizja, radio, gazety, portale internetowe				

Grupy instytucji/ środowiska	Mamy częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontaktujemy się co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy roku)	Nie mamy kontaktów
Partie polityczne, politycy				
Rząd, ministerstwa, publiczne instytucje o charakterze centralnym i/lub ogólnopolskim				
Stowarzyszenia lub fundacje spoza naszej okolicy/regionu lub branży				
Zagraniczne stowarzyszenia lub fundacje				
Inne				

3.4. Czy w latach 2022–2025 Państwa organizacja współpracowała z prywatnymi przedsiębiorstwami, biznesem? W jaki sposób? Prosimy o wskazanie wszystkich pasujących odpowiedzi.

- Nie, nie współpracowaliśmy z przedsiębiorstwami, biznesem
- Tak, otrzymywaliśmy wsparcie finansowe, darowizny
- Tak, otrzymywaliśmy wsparcie rzeczowe: materiały, sprzęt itp.
- Tak, przedsiębiorstwa wykonywały dla nas nieodpłatnie lub po obniżonych cenach usługi
- Tak, uzyskiwaliśmy produkty lub usługi w barterze
- Tak, przedsiębiorstwa wspierały nas merytorycznie; wspierały wiedzą lub umiejętnościami pracowników
- Tak, pracownicy przedsiębiorstwa społecznie pracowali na rzecz organizacji (wolontariat pracowniczy)
- Tak, wspólnie realizowaliśmy projekty
- Tak, współpracowaliśmy na innych płaszczyznach niż te wyżej wymienione

4. Formy współpracy z Urzędem Marszałkowskim

4.1. Prosimy wskazać, które z wymienionych działań prowadzili Państwo w latach 2022–2025. Prosimy o wskazanie tych, które były realizowane niezależnie od współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego i tych, które były efektem współpracy (w tym uzyskane granty). Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Działania	Działania prowadzone we współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego	Działania prowadzone niezależnie od Samorządu Województwa Pomorskiego	Brak działań w tym obszarze
Świadczenie usług i bezpośrednie wsparcie osób, w tym wsparcie grup samopomocowych			
Wsparcie finansowe i rzeczowe dla indywidualnych odbiorców, innych organizacji			
Działalność edukacyjna i/lub naukowa			
Działalność informacyjna i/lub wydawnicza			
Kampanie społeczne i mobilizowanie opinii publicznej			
Organizacja wydarzeń i inicjatyw społecznych			
Inicjowanie współpracy i/lub wsparcia dla sektora pozarządowego w kraju			
Współpraca międzynarodowa			

4.2. Czy w latach 2022–2025 otrzymali Państwo patronat/patronaty udzielone przez Marszałka Województwa Pomorskiego?

- Tak
- Nie

4.3. Na czym polegały kontakty z Urzędem Marszałkowskim w latach 2022–2025? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi. W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi. *

- Nie dotyczy, w podanym przedziale czasowym nie kontaktowaliśmy się z Urzędem Marszałkowskim
- Na bieżąco wymienialiśmy się informacjami, konsultowaliśmy działania
- Uczestniczyliśmy w konsultacjach uchwał, dokumentów, strategii, planów przygotowywanych przez Urząd Marszałkowski
- Uczestniczyliśmy w oficjalnych spotkaniach, na których byli obecni przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego
- Wspólnie prowadziliśmy przedsięwzięcia, projekty, działania; np. organizowaliśmy akcje, wydarzenia, zajęcia, itp.
- Formalnie braliśmy udział (w charakterze członków, obserwatorów, zapraszanych gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp. powoływanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego
- Z własnej inicjatywy występowaliśmy do Samorządu Województwa Pomorskiego z propozycjami uchwał lub działań
- Urząd Marszałkowski użyczał nam pomieszczeń lub sprzętu
- Urząd Marszałkowski finansował lub dofinansowywał część naszych działań w formie dotacji
- Urząd Marszałkowski kupował/zamawiał u nas usługi, działania, produkty (płacąc za nie, poza formułą dotacji)
- Inne:

4.4. Czy organizacja korzystała z następujących form wsparcia oferowanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego? W przypadku wyboru odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi.

- Spotkania/szkolenia dla NGO
- Doradztwo dla organizacji
- Konsultacje projektów dokumentów
- Spotkania sieciujące organizacje
- Inne:

4.5. Formy współpracy – kooperacja i wkłady własne.

Jeżeli Państwa organizacja korzystała ze wsparcia w postaci dofinansowania do wkładu własnego w latach 2022–2025, prosimy o zaznaczenie właściwych odpowiedzi. W przeciwnym razie prosimy o wybór opcji „nie dotyczy”.

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy	Nie dotyczy
Wsparcie w zakresie wkładów własnych było wystarczające i ułatwiało realizację projektów finansowanych ze środków zewnętrznych						
Pozyskane wsparcie w postaci wkładu własnego było warunkowe dla dalszych działań						
Proces pozyskiwania dofinansowania wkładu własnego opierał się na przejrzystych i zrozumiałych zasadach						

4.6. Formy współpracy – szkolenia/spotkania.

W jakim stopniu zgadzają się Państwo z twierdzeniami dotyczącymi szkoleń/spotkań organizowanych dla NGO przez

Samorząd Województwa Pomorskiego? Jeżeli nie uczestniczyliście Państwo w szkoleniach/spotkaniach prosimy o wybór opcji „nie dotyczy”.

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy	Nie dotyczy*
Tematyka szkoleń/spotkań była dopasowana do naszych potrzeb						
Szkolenia/spotkania cechowały się wysoką jakością						
Udział w szkoleniach/spotkaniach pomógł nam w przygotowaniu wniosku do konkursu i/lub pozyskania środków w konkursach						
Udział w szkoleniach/spotkaniach przyczynił się do rozszerzenia skali lub zakresu działań naszej organizacji i/lub podejmowania innowacyjnych działań						

* nie brałismo udziału w spotkaniach/ szkoleniach organizowanych ramienia Samorządu Województwa Pomorskiego

- 4.7. Jakie zmiany w obszarze współpracy z Urzędem Marszałkowskim byłyby najbardziej potrzebne? */pytanie otwarte/*
- 4.8. Wyniki badań wskazują na zapotrzebowanie organizacji pozarządowych na kadry posiadające kompetencje twarde (m.in. w zakresie księgowości, administracji oraz przygotowywania wniosków projektowych). Jakiego rodzaju szkolenia w tych obszarach uznałoby Państwo za najbardziej potrzebne dla swojej organizacji? */pytanie otwarte/*

4.9. W jakim stopniu zgadzają się Państwo z poniższymi stwierdzeniami, biorąc pod uwagę lata 2022–2025?

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy	Nie dotyczy
Wsparcie Samorządu Województwa Pomorskiego przyczyniło się do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej						
Wsparcie Samorządu Województwa Pomorskiego przyczyniło się do uzyskania statusu OPP przez organizację						
Wsparcie Samorządu Województwa Pomorskiego przyczyniło się do rozpoczęcia prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego						
Na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej wpływ miały inne czynniki- niezwiązane						

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy	Nie dotyczy
z Samorządem Województwa Pomorskiego						
Na uzyskanie statusu OPP wpływ miały czynniki niezwiązane z Samorządem Województwa Pomorskiego						
Na rozpoczęcie prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego wpływ miały inne czynniki niezwiązane z Samorządem Województwa Pomorskiego						

4.10. Formy współpracy - konkursy grantowe.

W jakim stopniu zgadzają się Państwo z poniższymi stwierdzeniami, biorąc pod uwagę lata 2022–2025?

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy
Informacje o konkursach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego są łatwo dostępne dla organizacji pozarządowych					
Procedury aplikacyjne w konkursach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego są zrozumiałe					
Organizacje pozarządowe mogą łatwo i szybko uzyskać w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego wsparcie w kwestiach formalnych					
Współpraca między Urzędem Marszałkowskim Województwa					

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy
Pomorskiego a organizacjami pozarządowymi ma charakter partnerski					
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego uwzględnia potrzeby organizacji pozarządowych i rozumie specyfikę ich działania					
Kryteria oceny projektów w konkursach są jasne i przejrzyste					
Nasza organizacja jest dobrze przygotowana do udziału w konkursach grantowych					
Nasza organizacja posiada stabilne finansowanie					
Nasza organizacja ma doświadczenie w realizacji partnerstw instytucjonalnych					

4.11. Czy na poziomie gminy lub powiatu, na terenie której działa Państwa organizacja została wyznaczona osoba pełniąca funkcję pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi? Jeżeli tak, prosimy krótko opisać jej rolę, w tym we współpracy z Państwa organizacją. */pytanie otwarte/*

5. Podsumowanie

5.1. W jakim stopniu zgadzają się Państwo z poniższymi stwierdzeniami, biorąc pod uwagę lata 2022–2025?

Samorząd Województwa Pomorskiego:

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy
przyczyniał się do wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz współzarządzania rozwojem lokalnym w regionie					
skutecznie edukował w zakresie realizacji zadań publicznych					
przyczyniał się do wzmocnienia potencjału instytucjonalnego trzeciego sektora w regionie					
wspierał udział organizacji pozarządowych w realizacji usług publicznych oraz współtworzeniu polityk publicznych					
wzmacniał partnerską współpracę między samorządem, NGO i biznesem					

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzamy	Raczej się zgadzamy	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzamy	Zdecydowanie się nie zgadzamy
wzmacniał rolę i skuteczność osób odpowiedzialnych za współpracę z NGO w administracji publicznej					

**Aneks 3. Narzędzie sondażowe – ankieta skierowana
do jednostek/departamentów merytorycznych UMWP realizujących
zadania przewidziane w Programie**

Szanowni Państwo,

badamy Państwa opinie dotyczące Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2022–2025.

Państwa doświadczenia są dla nas niezwykle istotne, ponieważ pozwolą na rzetelną analizę dotychczasowych działań, a także identyfikację obszarów wymagających doskonalenia.

Ankieta ma charakter anonimowy, a wszystkie uzyskane informacje zostaną wykorzystane wyłącznie do celów badawczych. Uprzejmie prosimy o udzielanie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi. Ankieta zajmie około 25 minut.

Z góry dziękujemy za poświęcony czas oraz cenny wkład w rozwój i usprawnienie współpracy.

1. Jak często w ramach obowiązków zawodowych kontaktuje się Pan/Pani z wymienionymi niżej grupami instytucji/środowiskami?

Grupy instytucji/ środowiska	Mam częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontaktuję się co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Nie mam kontaktów
Grupy nieformalne, ruchy społeczne (np. ruchy miejskie)				
Stowarzyszenia lub fundacje z województwa pomorskiego				
Publiczne szkoły, przedszkola, ośrodki kształcenia, centra i ośrodki sportowe				
Publiczne instytucje kulturalne (domy kultury, muzea, biblioteki, teatry, zespoły artystyczne itp.)				
Publiczne szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, rehabilitacji				
Urzędy pracy, pomocy społecznej, publiczne instytucje socjalne, pomocy rodzinie				

Grupy instytucji/ środowiska	Mam częste, regularne kontakty (częściej niż raz na dwa miesiące)	Kontaktuję się co pewien czas (raz na kwartał, co dwa miesiące)	Bardzo rzadkie kontakty (raz, dwa razy do roku)	Nie mam kontaktów
Kościół, parafie, związki wyznaniowe				
Centra Organizacji Pozarządowych				
Urzędy gminy, urzędy miasta				
Starostwa powiatowe				
Środowisko akademickie, naukowe, eksperci				
Urząd Wojewódzki				
Rząd, ministerstwa, publiczne instytucje o charakterze centralnym i/lub ogólnopolskim				
Stowarzyszenia lub fundacje spoza województwa/regionu lub branży				
Inne				

2. Prosimy wskazać, które z wymienionych działań prowadził/a Pan/Pani w latach 2022–2025 we współpracy z NGO. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Działanie	Działania prowadzone we współpracy z NGO	Działania prowadzone niezależnie od współpracy z NGO	Brak działań w tym obszarze
Zlecanie usług i bezpośredniego wsparcia osób, w tym wsparcia grup samopomocowych			
Działalność edukacyjna i/lub naukowa			
Działalność informacyjna i/lub wydawnicza			
Kampanie społeczne i mobilizowanie opinii publicznej			
Organizacja wydarzeń i inicjatyw społecznych			
Inicjowanie współpracy i/lub wsparcia dla sektora pozarządowego w kraju			
Współpraca międzynarodowa			

3. Czy w latach 2022–2025 pośredniczył/a Pan/Pani (np. poprzez opiniowanie wniosku) w udzielaniu patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego?
- Tak
 - Nie
4. Na czym polegały kontakty i formy wsparcia dla NGO w latach 2022–2025? Prosimy zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi. W przypadku wyboru

odpowiedzi „inne” uprzejmie prosimy o jej doprecyzowanie poprzez wpisanie własnej odpowiedzi

- Na bieżąco wymienialiśmy się informacjami, konsultowaliśmy działania
- Organizowaliśmy spotkania, w których uczestniczyli przedstawiciele NGO
- Organizowaliśmy spotkania lub szkolenia dla organizacji pozarządowych
- Organizowaliśmy spotkania sieciujące organizacje pozarządowe
- Prowadziliśmy konsultacje projektów dokumentów z organizacjami pozarządowymi
- Świadczyliśmy doradztwo dla organizacji pozarządowych
- Wspólnie prowadziliśmy przedsięwzięcia, projekty, działania; np. organizowaliśmy akcje, wydarzenia, zajęcia, itp.
- Formalnie braliśmy udział (w charakterze członków, obserwatorów, zapraszanych gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp.
- Przedstawiciele NGO brali udział (w charakterze członków, obserwatorów, zapraszanych gości, ekspertów) w pracach komisji/grup roboczych itp.
- Użyczaliśmy NGO pomieszczenia lub sprzęt
- Kupowaliśmy/zamawialiśmy u NGO usługi i/lub produkty (odpłatnie, poza formułą dotacji)
- Inne:

5. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z twierdzeniami dotyczącymi szkoleń/spotkań organizowanych dla NGO przez Samorząd Województwa Pomorskiego?

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Tematyka szkoleń/spotkań była dopasowana do potrzeb zgłaszanych przez NGO							
Tematyka szkoleń/spotkań była adresowana potrzebom, które zaobserwowaliśmy podczas współpracy z NGO							
Organizowane wydarzenia przyciągnęły nowych uczestników							
W wydarzeniach regularnie uczestniczyły te same osoby							
Nie mieliśmy problemu z pozyskaniem uczestników na organizowane wydarzenia							
Na podstawie informacji zwrotnej możemy stwierdzić,							

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
że szkolenia/spotkania cechowały się wysoką jakością							
Organizacja spotkań i szkoleń pomogła NGO w przygotowaniu wniosków konkursowych i/lub pozyskaniu przez nich środków							
Zbadaliśmy potrzeby szkoleniowe NGO zanim zaproponowaliśmy formę i temat szkolenia							

6. Jakich kanałów i/lub narzędzi używa Pan/Pani do zbierania informacji zwrotnych od NGO? */pytanie otwarte/*

7. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami, biorąc pod uwagę lata 2022–2025? Prosimy o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania zgodnie z własnymi obserwacjami/ udzielonymi informacjami zwrotnymi od NGO.

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Udzielone wsparcie przyczyniło się do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej przez organizację.							
Udzielone wsparcie przyczyniło się do uzyskania statusu OPP przez organizację.							
Udzielone wsparcie przyczyniło się do rozpoczęcia prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego przez organizację.							

8. Prosimy uszeregować poniższe jednostki według częstotliwości współpracy – od jednostki, z którą współpracuje Pan/Pani najczęściej, do tej, z którą współpracuje Pan/Pani najrzadziej. Prosimy o wpisanie cyfr 1-6 w odpowiednich polach przyjmując, że 1 oznacza najczęstszą współpracę

Jednostki	1	2	3	4	5	6
samorząd lokalny						
szkoły						
przedsiębiorstwa						
Organizacje Pożytku Publicznego						
NGO						
kluby sportowe						

9. Jeżeli jednostka/departament organizował konkursy grantowe dla NGO w latach 2022–2025, prosimy o zaznaczenie właściwych odpowiedzi. W przeciwnym razie prosimy o wybór opcji „nie dotyczy”. W jakim stopniu zgadza się Pan/ Pani z poniższymi stwierdzeniami dla okresu 2022–2025, w oparciu o informację zwrotną otrzymaną od podmiotów lub subiektywną ocenę.

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Informacje o organizowanych przez nas konkursach grantowych były powszechnie dostępne dla organizacji pozarządowych. W okresie realizacji konkursów nie odnotowano oficjalnych skarg dotyczących dostępności informacji.							
Procedury aplikacyjne stosowane w organizowanych przez nas konkursach grantowych były czytelne i zrozumiałe dla organizacji pozarządowych. Potwierdza to niewielka liczba zapytań dotyczących zasad aplik							

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
owania oraz przebiegu procesu konkursowego.							
Udzielaliśmy organizacjom pozarządowym wsparcia w kwestiach formalnych dotyczących organizowanych przez nas konkursów grantowych w najkrótszym możliwym czasie i w zrozumiałej dla nich formie.							
Organizacje pozarządowe często korzystały z naszego wsparcia w kwestiach formalnych w sprawie konkursów grantowych.							
Departament/jednostka uwzględnia potrzeby organizacji							

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
pozarządowych i rozumie specyfikę ich działania. Organizując konkursy grantowe staraliśmy się uwzględniać potrzeby i specyfikę działania organizacji pozarządowych.							
Kryteria oceny projektów w organizowanych przez nas konkursach grantowych były zrozumiałe dla organizacji pozarządowych.							
NGO były dobrze przygotowane do udziału w ogłaszanych przez nas konkursach grantowych.							

10. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi okresu 2022–2025? Jeśli dane stwierdzenie nie dotyczy Pana/Pani jednostki/departamentu lub nie ma możliwości jego oceny, prosimy wybrać odpowiedź „Nie dotyczy”.

Twierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Współprace z NGO przynosiły oczekiwane rezultaty							
W podanym przedziale czasowym wzrósł poziom realizacji zadań przez NGO.							
Jestem zadowolony/a ze współpracy z organizacjami pozarządowymi.							
W podanym przedziale czasowym wzrósł poziom satysfakcji ze współpracy.							
Organizacje były otwarte na uwagi dotyczące organizowanych zadań							

11. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi okresu 2022–2025? Jeśli dane stwierdzenie nie dotyczy Pana/Pani jednostki/departamentu lub nie ma możliwości jego oceny, prosimy wybrać odpowiedź „Nie dotyczy”.

Twierdzenie	Zdecydowa nie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzie ć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowa nie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
Działania realizowane przez NGO odpowiadały na rzeczywiste potrzeby mieszkańców oraz grup docelowych.							
Działania realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi przyniosły zakładane efekty.							
Działania realizowane przez NGO zwiększyły dostępność i różnorodność oferty skierowanej do mieszkańców.							
Realizowane działania sprzyjały aktywności społecznej							

Twierdzenie	Zdecydowa nie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Trudno powiedzie ć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowa nie się nie zgadzam	Nie mam wiedzy na ten temat	Nie dotyczy
i obywatelskiej mieszkańców oraz wzmacniały lokalne wspólnoty.							
Działania realizowane przez jednostkę/departament przyczyniły się do rozwoju współpracy i partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządem oraz innymi podmiotami.							
Wsparcie udzielane organizacjom pozarządowym przyczyniło się do rozwoju ich potencjału organizacyjnego i profesjonalizacji.							
Środki przeznaczone na realizację działań zostały wykorzystane w sposób efektywny.							

12. Które działania realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi ocenia Pan/Pani jako najbardziej wartościowe i/lub udane? Dlaczego właśnie te? */pytanie otwarte/*
13. Jakie zmiany w działaniach administracyjnych i procedurach urzędowych należy wprowadzić, by współpraca z NGO przynosiła lepsze rezultaty? */pytanie otwarte/*
14. Jakim wsparciem należy objąć organizacje pozarządowe, by ich współpraca z UMWP przynosiła lepsze rezultaty */pytanie otwarte/*
15. „Wiadomość dla Samorządu Województwa Pomorskiego”.
Prosimy o przedstawienie rekomendacji **dla Samorządu Województwa Pomorskiego** dotyczących współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz sposobów jej doskonalenia. */pytanie otwarte/*
16. „Wiadomość dla pomorskich NGO”.
Prosimy o przedstawienie rekomendacji **dla organizacji pozarządowych** dotyczących współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego oraz działań, które mogłyby przyczynić się do jej usprawnienia. */pytanie otwarte/*
17. Prosimy wyobrazić sobie sytuację, że przekazuje Pan/Pani jedną rekomendację, która zostanie wdrożona w działanie do roku 2030. Co by to było? */pytanie otwarte/*